

veniente solemnitate gloriosi martyris Laurentii, A ter pueri, sed jam non mater, orbata filio, continuas fundit lacrymas, crebra dat suspiria, clamorosas voces dirigit ad Deum, non cessans sanctum Wilhelmum invocare, ut ei restituat filium suum: tanto dolore concutitur, tanto mœrore afficitur, ut omnes ad planctus et lamenta provocaret, omnique pariter cum ea clamarent: « Sancte Dei confessor, super mortuum nostrum auxilium tui ostende virtutem, licet sumus indigni, ut credamus mirabilibus tuis, quæ auribus nostris frequenter insonuerunt. » Mater vero votum vovit, dicens: « Sancte Dei, si filium meum meritis tuis suscitatum recipere meruero, medietatem portionis ejus, quidquid eum in mobilibus continget, tibi offeram, et eum ad te adducam. » Misertus confessor mulieris, puerum vitam restituit, apparente primum in facie ejus nota ruboris, et postmodum eo oculos circumducente; et facta est lætitia magna in domo, et extrema luctus occupavit gaudium. Gaudium et lætitiâ obtinuit mulier, et fugit dolor et gemitus ab ea, et exclamaverunt omnes: « Confitebitur, sancte Dei, quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua (Psal. cxxxviii), et nos cognoscimus nimis. » Sequenti anno cum filio suo visitavit sanctum Wilhelmum, et coram omnibus fratribus et populi multitudine, adhibitis sibi testibus filium suum mortuum et a mortuis revocatum, meritis sancti Wilhelmi confessa est.

Filius cujusdam viduæ in Oreberghem (33), annos habens quatuor, ludens cum aliis pueris juxta amnem, sed casus lapis infra crepidinem alvei, in ipsis aquis submergitur. Redeunt pueri domum, qui cum eo luserant, nuntiantes matri, quia in amne præcipitatus est filius suus. Quibus auditis, scissis a pectore vestibus et avulsis a capite capillis, clamaret et ejulat: « Væ mihi miseræ! » Ilujus clamore glomerantur in unum vicini, et currentes ad locum, ubi pueri eum corruisse asserunt, minime reperiunt. Descendentes per ripam amnis, reperiunt eum in quodam sinu ipsius fluminis, ubi impetus gurgitis eum involverat. Repertum extrahunt, atque extractum cum luctu et ejulatu domum reportant. Suspendunt puerum pedibus luridi coloris, et os illius ligno imposito reserant, ut effluat aqua qua turget; sed in hoc amplius labor et dolor, quia defecerat spiritus ejus. Deinde rotant eum in alveo, et ad vitam casso conatu revocare contendunt. Interea ma-

(33) Forte *Ortingborgh*, vel *Wordingborg*.

S. WILHELMI ABBATIS EPISTOLÆ.

(*Script. rer. Dan.*, VI, 1.)

MONITUM AD LECTOREM.

Satis constat, Wilhelmum abbatem, cujus vitam tom. V, p. 458-495, et *Genealogiam regum Danorum*, tom. II, pag. 154-163 dedimus, reliquisse tribus, vel duobus tantum, ut Magnæo videtur, libris distinctas epistolas, quibus unum alterumque historię nostræ caput vel corroboratur vel illustratur, et unde sæculis quo vixit, mores et instituta haud pauca intelliguntur.

Has epistolas in elencho, hujus operis primo tomo præfixo, inter deperdita vel desiderata numeravit Langebekius. Nullus quidem, quantum scimus, codex membraneus superest; chartacea vero exemplaria, diversis temporibus descripta, ad manus nostras pervenere haud pauca, quæ tamen omnia, quod comparando edocti sumus, ex unica membrana manaverint. Hæc membrana sine dubio ea fuit, quam in bibliotheca Universitatis caps. Cypriani ord. 5 in-8° servatam Hauniense incendium 1728 delevit, quo incendio etiam Collectaneorum Bartholinianorum, tom. A, vel I, in quo p. 132-210, 346-356, 359 et 360 hæc epistolæ descriptæ fuere, consummavit.

Ex eis, quibus usi sumus, manuscriptis, primum locum cuidam in-4°, diversis antiquis manibus, quod litterarum forma arguit, scripto, assignamus. Illud publica auctione emptum, Grammio die 19 Febr. 1726 dono dedit Arnas Magnæus, qui in epistola hac de re scripta conjicit hoc exemplar in gratiam Andree Welleii esse exaratum. Titulus, cujus vitia nostra non facimus, ei ascriptus est hic: *Epistolarum liber unus contractus ex tribus epistolarum libris D. Wilhelmi, qui ante annos sexcentos ex cœnobio Parisiensi divæ Genovesæ opera Saxonis Grammatici vocatus est in Daniam, ut abbatis jungeretur officio in cœnobio Ebleholtensi apud Selandos, etc. Nunc primum publici juris factum in gratiam antiquitatis amantium ab N. N. N. Adjectaque est præcedenti pagina sequens nota: Codex variis locis mutilatus est, uti ex hac illius editione apparere potest. Manuscriptum hoc, initio et fine carens, vocamus MAGNÆANUM I.*

Alterum manuscriptum, quod habemus, descriptum est in folio ex dicta membrana universitatis Hauniensis, vel potius excerptum, quod partim ex præfatione epistolarum, partim ex eo quod multæ epistolæ, in cæteris exemplaribus obviæ, omissæ sunt, patet. In ultimis foliis hujus manuscripti descripta sunt

ex membrana dictæ bibliothecæ scholia quædam ad Adamum Bremensem. Hoc exemplar nobis est GRAMMIANUM I.

Tertium manuscriptum, vel GRAMMIANUM II, itidem descriptum est in folio, annexaque habet legenda de S. Wilhelmo et nonnullis aliis sanctis nostratibus, quæ ob rationes in præfatione ad Wilhelmi vitam allatas omittimus.

Hæc tria exemplaria autumamus ea esse, quæ in notis ad Meursium, p. 356, se ad manum habuisse refert Grammius.

Quartum manuscriptum descriptum est in-8° a magistro quodam Georgio Claussen, qui postea 1717 Leidæ degebat. Librum publice auctionatum a Lyegaard quodam, ad Indos profecturo, emittit Arnas Magnus, qui in adjecta schedula præter allata narrat: Lyegaard ei dixisse, Claussen illud non domi sed foris, et fortasse Romæ exarasse, quod tamen ita sese non habere intuenti et cum cæteris exemplaribus, in primis Wellejano, de quo postea, comparanti facile patebit. Hoc exemplar, in epistola XXXI libri secundi desinens, quod Lyegaardianum nominamus, habet lemmata, suo loco inserenda, quarumdam epistolarum, ex charta codici adjecta descripta, quæ in reliquis exemplaribus non inveniuntur.

Quintum manuscriptum, quod MAGNEANUM II appellamus, cura Magnæi collectum, in ordinem redactum, auspiciis descriptum, et ab ipso emendatum est. Illud nostræ editionis basin ita fecimus, ut ab eo sine gravi necessitate recederemus nunquam, suppleremus vero locupletemusque ex reliquis exemplaribus.

Primum et ultimum horum manuscriptorum in universitatis Hauniensis bibliotheca asservantur, reliqua in regia majori.

Ad manus præter dicta manuscripta habuimus tria in-4° minoris pretii, inter Langebekii Collectanea reperta, quorum unum manu Wellegi scriptum est, alterum habet chronologiam plerisque lemmatibus epistolarum manu Langebekii ascriptam, tertio sine detrimento carere possumus.

Inter Collectanea Langebekii invenimus præterea chronologiam vite et epistolarum Wilhelmi a Thoma Bartholino Nepote ex patris annalibus confectam; sed cum hæc chronologia omnibus fere locis discrepat a Langebekiana, utramque apposimus eo fine, ut discrepantia ab aliis, quibus vacat, dijudicetur.

Nonnullæ harum epistolarum antea impressæ sunt, a Bartholino in *Antiquitatibus Danicis*, a Grammio in *Notis in Meursiu*, a Pontoppidano in *Annalibus ecclesiasticis*, et ab Holbergio in *Historia Danica*, quod suis locis annotabimus.

Non illi, cui sæculum, quo Wilhelmus claruit, cognitum est, ejus dictio, fetore barbarismorum et eloquii strilagine scatens, offendat. Illud saltem nullam habet dubitationem, latinitatem Stephani Tornæensis, ejusdem ævi epistolarum scriptoris, Iugeborge, Absalonis et Wilhelmi amici, majoris æstimandam non esse.

WILLELMI ABBATIS S. THOMÆ DE PARACLITO IN EPISTOLARUM SUARUM

LIBROS PRÆFATIO.

WILLELMUS, servus servorum Dei, qui sunt in Paracleto (54), lectori carminum horum, salutem, et nullum legendo habere livorem in verba malitiæ

Ad communem hominum utilitatem diligentiam adhibere, sicut est apud Deum et homines approbandum, ita nullis est sinistris incursibus improbandum; ne forte operi bono non videatur inesse iudicium, sed livor aut odium; ad quam partem si sensus cuiuspiam inclinatur, æquitatem non diligere rectissime comprobatur. Nos vero quia plus nos proximorum delectat utilitas, si quid scimus, vel nos posse confidimus, illud eis sine fictione communicare decrevimus, quia nos respicit eorum profectus, quibus glutino charitatis adjungimur. Inde est quod ea, quæ de sensu nostri mediocritate dictando perstrinximus: epistolas videlicet, quas ad personas diversas emisimus, vel sub aliorum nomine scripsimus, in unum volumen congressimus, ad informationem et instructionem eorum, qui altiora attingere nequeunt, ut exiguis (tenuibus) eorum profectibus humilia famulentur. Te igitur, lector, quisquis hoc nostrum opus inspexeris, si verborum leporem rhetoricum, aut ornatum reperire nequiveris, rogamus, ut intentionis nostræ memineris; quia, ut prædiximus, non doctis, sed proficere dictando volentibus hæc carmina destinare decrevimus; ut si quid in eis, quod eorum sensum et intellectum exerceat, occurrit, nobiscum gratiæ divini gratias agant, memoriæque commendent. Cætera sic intacta permancant, ut nostram benevolentiam minime canino dente corrodant. Regalibus enim mensis vilia quædam solent inferri, quæ etiam epulis pretiosis, quia plerumque in fastidium veniunt, sine culpa fas est admisceri: et avidius ab edentibus solent consuli: nemo vero miretur, quod paparum vel episcoporum nomina salutationibus nostris præfigimus, quia hoc ideo fecimus ut litterarum nostrarum principiis, quibus præponuntur, ex eorum nominibus major auctoritas famuletur. In eis autem, in quibus quæstionum nodi solvuntur, nihil æstimet quis appositum in earum solutione, nisi quod ex sanctorum profuit sanctione.

Explicit præfatio.

(54) Sic vocavit monasterium de Eskildsoe, postea translatum ad Ebelholt.

Incipiunt capitula subsequentium Epistolarum domini abbatis
Willelmi de Paracletio.

LIBER PRIMUS.

- EPISTOLA I. Episcopo, in qua quæritur: utrum aliquis ducere possit in matrimonium quam polluit prius per adulterium (35).
- II. Episcopo Parisiensi (36), in qua quæritur: utrum conditio valeat conjugium separare.
- III. Item eidem, in qua quæritur notitia de consanguinitatis, affinitatis gradibus: in quo videlicet gradu possit vel non possit conjugium fieri; et si disjuncti valeant postmodum reconciliari.
- IV. Ad dominum papam mittitur, in qua quæritur, si conjugium sit inter eum et illam, qui in facie Ecclesiæ sunt conjuncti, quorum vir in regionem longinquam abiit, nec continere valens aliam duxit uxorem.
- V. Respondetur inquisitioni præmissæ, in qua dicitur, ibi non esse conjugium; mulierem excusari per ignorantiam; virum adulterium commisisse.
- VI. Quæritur utrum liceat viro sine uxoris licentia votum facere castitatis. Vel uxori sine viro consentiente subire conversationem monasterialem.
- VII. Domino papæ, in qua quæritur si quis cognati sui uxorem, quam sibi desponsaverat, ducere possit.
- VIII. Ad dominum papam, in qua dicitur, quod nec frater ejus, nec ullus de consanguinitate ejus illam unquam ducere possit (37).
- IX. Ad dominum papam, inquirens, utrum consensus de futuro addito juramento conjugium faciat.
- X. Responsio ad inquisita.
- XI. Ad papam inquirens, utrum, qui nescitur esse baptizatus, debeat baptizari, cum nulli sacramento facienda sit injuria. Et si non aliud sacramentum, quam aquam ad conficiendum baptismum debeat inquiri: et, si hic, qui baptizatur, si semel vel bis intinguatur, dici debeat baptizatus.
- XII. Ad dominum papam pro quodam, qui habitum religionis abjecerat, et ad hospitales se transtulerat, propter quod dominus Lundensis in eum excommunicationis sententiam dederat.
- XIII. Ad papam pro illo, qui cognatam uxoris cognoverat, qua penitentia debeat expiari.
- XIV. Domini papæ ad interrogata responsio.
- XV. Quæritur si virgo non consentiens, sed contradicens et violenter oppressa, utrum cæterarum virginum numero debeat adjungi.
- XVI. De eo, qui torum maritalem maculavit cognoscendo sororem uxoris.
- XVII. Sanctorum auctoritatibus probatur hæc epistola, quod uxor potest super fornicatione virum convenire, ut vir mulierem.
- XVIII. Hic quæritur, si ejus oblatio inspicienda sit, qui quærens sacerdotem morte præventus est.
- XIX. In hac quæritur, si confessio in extremis facta ægrotanti valeat, cui virtutem penitendi abstulit vis doloris et de illo, qui sibi injunctam penitentiam non complevit, quæ tamen condigna non fuit, utrum transiturus sit.
- XX. In hac epistola papa monetur, quatenus contra hæreticos vigor ejus acrius excitetur.
- XXI. Si baptismus datus per meliorem plus valeat quam per pejorem.
- XXII. Quæritur episcopus Parisiensis ecclesiam Sancti Germani obedientiæ et jurisdictioni ecclesiæ Parisiensis fuisse subtractam. Est etiam alia in eadem epistola quæstio, si videlicet in utero matris valeat aliquis baptizari.
- XXIII. Domini papæ responsio ad utraque.
- XXIV. Ad dominum papam, Norwicensis archiepiscopus pro se et ecclesia sua agens contra tyrannum ejusdem regni et ejus coronatores.
- XXV. Ad dominum Lundensem in parte abbatis de Paracletio agentis contra cardinalem.
- XXVI. Ad filias regis virgines sacras commonitorium ad melius.
- XXVII. Ad conventum sanctimonialium in Roskildensi civitate, ut a quodam fugitivo furtim sublata eisque commissa ecclesiæ de Paracletio restituant.
- XXVIII. Ad conventum de Slangethorp pro susceptis ab iis quibusdam muneribus.
- XXIX. Ad eandem commonitorium ad bonum.
- XXX. Ad dominum papam in persona regis pro sorore sua a rege Francorum disjuncta.
- XXXI. Ad papam in persona reginæ Francorum conquerentis se injuste a rege Francorum disjunctam.
- XXXII. Ad dominum papam de eodem negotio.
- XXXIII. Ad cardinales de eodem negotio.
- XXXIV. In persona abbatis Willelmi ad reginam Francorum epistola consolatoria.
- XXXV. Idem abbas ad eandem etiam consolatoria.
- XXXVI. Ad abbatem de Esrum ejusdem applaudens redditu a capitulo Cisterciensi.
- XXXVII. Idem ad eundem oratoria, ut ad pacem redditus ejus sit utrique.
- XXXVIII. Item ad eundem, in qua excusationem præterdit abbas Willelmus de accusatione, quam inter se seminaverunt inimici.
- XXXIX. Ad dominum Ebbonem epistola continens laudes ejus multiplices.

INCIPIUNT CAPITULA SECUNDI LIBRI.

- I. Ad fratres beatæ Genovesæ Parisiensis, in qua agitur de incolumitate ex periculo mortis eidem abbati redita per eandem virginem.

(35) Doest.

(36) Hæc vox Parisiensi erasa est, et non nisi conjectura legi potest.

(37) Hic titulus falsus omnino est, nam tota epistola monstrat eam responsum esse papæ.

- II. Domino papæ contra Norrugiensem tyrannum excommunicatum et episcopos ejus, qui coronaverunt eum.
- III. Cancellario regis Danorum Andreae, in qua agitur de promissione sibi facta, missa videlicet habenda per dies singulos unius anni. In qua etiam amatoria verba et consolatoria præmittuntur.
- IV. Abbati beatæ Genovesæ transmittitur, in qua agitur de benigna susceptione abbatis Willelmi (38).
- V. Cancellario emittitur hortatoria ad reditum a Clara Valle vel a via Romana.
- VI. Principibus Francorum emittitur in persona domini archiepiscopi Londensis, agens de divortio regis Francorum et reginæ sororis regis Danorum.
- VII. Fratri Bernharde de Vincennis emittitur, agens de supradicto divortio, in qua dulcia et amoris colloquia in persona domini abbatis Willelmi.
- VIII. Domino archiepiscopo de eodem divortio emittitur, et tarditate reditus ejus et sociorum ipsius in persona cancellarii.
- IX. Ab abbate Willelmo emittitur ad abbatem Sanctæ Genovesæ, de captione et detentu ejus et sociorum ejus.
- X. Monachis Sancti Michaelis mittitur ab abbate Willelmo, in qua idem monachi ad præfixum sibi locum evocantur.
- XI. De assignatione bonorum illius Ecclesiæ Griseis.
- XII. Domino papæ de eodem negotio.
- XIII. Domino papæ a domino Roskildensi episcopo emittitur, agens de habendis beneficiis decedentium sacerdotum per annum unum.
- XIV. Dominus archiepiscopus parochianis de Lingbu de convehendis lapidibus ad construendum monasterium in Paraceto.
- XV. Abbas W. ad comitem B. in primis agens de amicitia. Circa finem exhortans eum ad construendum claustrum præmissum.
- XVI. Idem ad quemdam episcopum de Svethia verbis blandioribus alludens episcopo ad complendum negotium.
- XVII. Abbas idem ad cardinalem Ceufredum de quodam, qui per rapinam ecclesiæ terram invaserat et violenter obtinebat.
- XVIII. Domino archiepiscopo ab eodem W. transmittitur querulis verbis ac devotis ad faciendam justitiam in quemdam, qui terram ei scotaverat, et in usus suos resumpserat.
- XIX. Ad dominum Ebbonem ab abbate transmittitur, tota plena dulcibus et amabilibus verbis, provocans ejus affectum ad totius claustrum profectum.
- XX. Ab abbate W. ad quemdam abbatem et archidiaconum emittitur reprehensiva de Simonia facienda, cum cuidam clerico emere disponebant.
- XXI. Ad dominum archiepiscopum ab abbate prædicto transmittitur flebiliter agens de horreis igne consumptis, et annonæ defectu, longam tenens historiam, in finem requirens repatriandi licentiam (39).
- XXII. Principibus Francorum emittitur a domino archiepiscopo de divortio regis et reginæ, in longam reginæ prætendens originem: in finem rogans, quatenus prædictum regem præmissis orationibus ab errore ad veritatem reducant (40).
- XXIII. Ad regem Danorum Kanutum ab abbate W. transmittitur, monens et ratione qua potest animum regis inducens, ne pro defectu pecuniæ pactio conjugalis inter regem Francorum et sororem ejus dissolvatur.
- XXIV. Ad eundem regem in persona prædicti abbatis, agens de prædicto inglorium videatur, quod ei a tali persona scribitur. In qua Lundensis archiepiscopi laus et gloria multipliciter explicatur, et brevis supplicatio subiungitur, ne de detraherentibus sibi credatur.
- XXV. Ad regem Francorum emittitur in persona prædicti abbatis, agens et supplicans, ut dimissam reginam in amorem recipiat maritalem, et cancellarium et se et socios eorum de captione qua tenebantur, mandet educi.
- XXVI. Ad cardinales emittitur a rege Danorum, primo eos blandioribus verbis emolliens, et circa finem de divortio facto inter regem Francorum et ejus sororem querelam exponens, et exinde fieri sibi quærens justitiam.
- XXVII. Ad dominum abbatem de Esrum emittitur ab abbate W. in quo quid de negotio reginæ Francorum Romæ compleverant, breviter enarratur, transcripto ei transmissio.
- XXVIII. Ad dominum archiepiscopum ab eodem transmittitur satis querulosa, in qua abbas, idem de immutatione vultus paterni erga eum seriem verborum longam contextens, opponens ei panis inediam, et quærens repatriandi licentiam.
- XXIX. Ab eodem ad Gaufridum canonicum Sanctæ Genovesæ Parisiensis emittitur, tota in amore conscripta.
- XXX. Item ab eodem ad Petrum filium domini Sunonis emittitur hortatoria, ut in virtutibus et scientia litterali proficiat, et de adjutorio ejusque consilio dubitare non debeat. Patremque suum reconciliatum abbati renuntiat.
- XXXI. Item in persona ejusdem ad dominum Lundensem emittitur plena querelis, tum propter obitum magistri Petri, tum propter horrea combusta, tum propter inediam.
- XXXII. Ab eodem ad abbatem Sancti Victoris emittitur, habens in prima parte paginam amoris dulcedine plenam, et in ultimo prioris sui, ut apud eum ad tempus suscipi debeat benignam commendationem.
- XXXIII. A cancellario, domino transmittitur Hostiensis, excusationem prætendens, et indulgentiam quærens, quod sine ejus licentia ab urbe discesserit.
- XXXIV. Domino Lundensi transmittitur ab abbate W. clausam habens petitionem viva voce latoris in ejus auribus exponendam.

(38) Forte Walborti Esromensis.

(39) Inter hanc et sequentem epistolam sub numero xxii insertus est in ms. Lyegaardiano hic titulus: Ad abbatem Sanctæ Genovesæ dirigitur. Hanc epistolam ms. Mag. II quod sequimur, ultimo loco assignat.

(40) Hic titulus falsus est; missa enim hæc epistola est ad papam Cœlestinum.

- XXXV. *Abbati de Esrum conscribitur ab eodem, habens in prima parte benevolentiae captationem, et in cætera, ut frater Stephanus apud eum propter aquæ ductum per quatuor dies emendandum remaneat.*
- XXXVI. *Item ab eodem ad abbatem de Nostwet emittitur, breviter laudans eum de melioratione status cænobii sui.*
- XXXVII. *Ad regem Danorum ab eodem emittitur alludens sororis suæ reginæ honori breviter.*
- XXXVIII. *Item ab eodem amico suo cuidam emittitur tota de amore conscripta.*
- XXXIX. *Ad priorem de Cuningahelle ab eodem mittitur, agens de navi transmittenda ad eos cum brasio.*
- XL. *Ab eo, qui supra ad amicum in infirmitate laborantem consolatoria emittitur.*
- XLI. *Ad dominum Thurgotum ab eo, qui supra emittitur, alludens breviter primo ejus pro notioni, in extremis, quia discordantium canonicorum erga præpositum suum forebat errorem.*
- XLII. *Ab eo, qui supra, transmittitur ad præpositum Sancti Theodegarii, monens eum ad patientiam et passionum tolerantiam.*
- XLIII. *Ad dominum papam a quo supra emittitur, agens de paupertate domus, supplicans, ut dominum Roskildensem ad ei subveniendum scriptis suis inducat.*
- XLIV. *In persona regis Danorum ad dominum papam emittitur, habens in querelis, quod de episcopo Waldemaro requisita justitia non sit ei exhibita, iterum eam in finem requirens.*
- XLV. *Ad dominum Lundensem in persona cancellarii Danorum regis emittitur, agens de his omnibus, quæ ei et sociis ejus contigerant in via Romana, quomodo litteras domini papæ perdidissent, et de multis aliis.*
- XLVI. *Ad dominum papam ab abbate W. emittitur, habens in querelis Griseos monachos esse verberatos a monachis nigris.*
- XLVII. *Item ad eundem, in qua postulatur, in quo sit ei ordine securius permanendum.*
- XLVIII. *Item contra monachos nigros.*
- XLIX. *Item ad episcopum Roskildensem intercessoria pro quodam familiari.*
- L. *Ad abbatem Præmonstratensem, excusationem prætendens in accusatione Joannis abbatis.*
- LI. *Ad dominum Sincium (41) cardinalem.*
- LII. *Ad Susefredum pro familiari quodam ad ejus subventionem transmissio.*
- LIII. *Ad dominum Sincium cardinalem intercessoria pro quodam.*
- LIV. *Ad quemdam præpositum.*
- LV. *Ad quemdam episcopum agens pro quadam benevolentia sibi exhibita.*
- LVI. *Ad Goswinum monachum, provocans eum ad honestatem tenendam verbis amore plenis.*
- LVII. *Ad abbatem Sanctæ Genevæ in personâ ejusdem, in qua excusationem prætendit quod ei equum citius non miserit.*
- LVIII. *Ad Danielem expulsus revocandum.*
- LIX. *Ad cancellarium, tota agens de benignitate et amore.*
- LX. *Ad amicum, primum commonitoria et provocans ad amorem: et in ultimo quærens auxilium et benignum auditum.*
- LXI. *Ad regem Kanutum Danorum, supplicans ad gratiam, et exhortans, ne sit tax in danda regi Francorum pro sorore sua.*
- LXII. *Ad dominum Lundensem archiepiscopum querula, quod abbatem citius non exaudiat in precibus suis.*
- LXIII. *Ad Gaufridum, agens in primis totum de amore, in ultimo significans se renisse Parisios.*
- LXIV. *Ad dominum Lundensem archiepiscopum commendans et provocans pietatis affectum in monachum sibi transmissum.*
- LXV. *Ad magistram Meliorem cardinalem et legatum in persona cancellarii conquerentis se et socios suos apud Divionem in captione esse detentos.*
- LXVI. *Ad episcopum Thurgotum pro ecclesia Sancti Theodegarii in persona abbatis Willelmi.*
- LXVII. *Ad dominum Lundensem conquerens, adversum fratres esse immutatos vultus ejus.*
- LXVIII. *Ad omnes commendativa pro quolibet iter agente.*
- LXIX. *Otheniensi episcopo pro quodam fugitivo reducendo.*
- LXX. *Ad Jo. subpriorem de Esrom pro tacito negotio.*
- LXXI. *Ad regem Kanutum principium cujusdam epistolæ tacto negotio.*
- LXXII. *Ad abbatem de Esrom initium cujusdam epistolæ simile priori.*
- LXXIII. *Ad dominum Ebbonem, rogans cujusdam.....*

Reliqua, quæ operi olim præfixa erant epistolarum lemmata, nunc desiderantur.

Post hæc in apographo Lyegaardiano sequentia exstant:

Hic deficit membrana; sequentia vero capita e charta adjuncta membranis, manu non aamodum recenti signata addimus; ut documento sint non heri aut hodie membranas facturam passos fuisse, adeoque ad ætatem abbatis propius accedere, quamvis post Reformationem chartæ scripta videatur.

- LXXIV. *Ad quemdam cardinalem (42).*
- LXXV. *Ad Joannem monachum (43).*
- LXXVI. *Ad fratrem Stephanum monachum.*
- LXXVII. *Ad fratrem Bernhardum de Vicennis, de causa reginæ Franciæ (44).*
- LXXVIII. *Ad quemdam infirmum (45).*
- LXXIX. *Ad papam nomine regis in causa suæ sororis (46).*

(41) Lege hic et n° LIII sine dubio Cincium.

(42) Barth. 1197.

(43) Barth. 1192.

(44) Barth. 1195.

(45) Barth. 1190.

(46) Barth. 1195.

LXXX. *In persona archiepiscopi Lundensis de primatu Sueciæ* (47).

LXXXI. *Ad abbatem Sanctæ Genovefæ Parisiis super eodem negotio* (48).

LXXXII. *Ad regem Kanutum.*

Heu ! crudelis et rustica, barbara manus, quæ violasti, quod reparare nequivisti!

Desunt cæteræ epistolæ domini abbatis Willelmi de Paracleto, quæ haud dubie plures erant gravibus de rebus perscriptæ.

Hucusque e chartis insertum.

(47) Barth. 1199.

(48) Barth. 1191.

WILLELMI ABBATIS EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

EPISTOLA PRIMA.

Deest (49).

EPISTOLA II.

Prima hujus epistolæ desiderantur (50).

deprehensa, secundum illud apud Numerian (51). Si quis ingenuus homo ancillam alterius uxorem acceperit, et æstimat quod ingenua sit, si ipsa femina postea fuerit in servitute dejecta (52), si eam a servitute redimere potest, faciat; si non potest, si voluerit, aliam accipiat. Si vero ancillam eam scierat, et collaudaverat eam, ut legitimam habeat. Et si ingenua acceperit servum, sciens eum esse servum, habeat eum, quia unum omnes patrem habemus (*Joan. viii*). Si ab aliquo aliter præsumptum fuerit, districte examinationi subjaceat, donec se nequiter egisse cognoscat. De hoc autem, quod in fine litterarum adjungis, si servus unius ancillam alterius acceperit, si sit inter eos conjugium; ita statutum esse noveris in concilio Cabilonensi (53): « Dictum est nobis, quod quidam legitima servorum conjugia potestativa præsumptione dirimant, non attendentes quod Dominus dicit, quos *Deus conjunxit, homo non separet* (*Matth. xix*). Unde nobis visum est, ut conjugia servorum non dirimantur, etsi diversos dominos habeant, sed in uno conjugio permanentes serviant dominis suis. » Et hoc in illis observandum, ubi legalis conjunctio fuit, et per voluntatem dominorum firmiter hoc cognoscas. Cui si quis obviare tentaverit, in eum canonicam sententiam expendas.

EPISTOLA III (54).

Fraternitatis tuæ litteris ad nos usque transmissis nobis innotuit quantum spiritualibus studiis occuparis, quærens indesinenter, quibus Deo pla-

ceas, et quæ congruant honestati pontificis. Sollicitudinem talem grate amplectimur, præcipue cum rarus eorum sit numerus, qui velint hoc tempore talibus occupari. In petitionis autem tuæ prima parte videris expetere, quatenus diligentiam tuam de consanguinitatis vel affinitatis gradibus instruamus, in quo videlicet gradu possit vel non possit secundum canones vel decretorum auctoritatem institui. Et in fine amplius adjecisti, utrum scilicet, qui Ecclesiæ judicio disjuncti fuerunt, reconciliationis beneficio postmodum potiantur. Est autem cognatio, alia carnalis, alia spiritualis. Primum de carnali cognatione et affinitate inspiciamus. Cognati igitur vel affines in septimo gradu vel infra copulari non debent, unde Gregorius (55): « Progeniem suam unusquisque ad septimam observare decernimus generationem, et quandiu se agnoscunt affinitate propinquos, conjugalem copulam contrahere denegamus. Quod si fecerint, separentur. » Item papa Nicolaus (56): « De consanguinitate sua nullus uxorem ducat usque post generationem septimam, vel quosque parentela cognosci potest. Item nullus ex propinquitate sui sanguinis usque ad septimum gradum uxorem ducat. » His aliisque pluribus auctoritatibus consanguineorum conjunctiones prohibentur usque ad septimum gradum. Quomodo consanguinitatis gradus computandi sunt, Isidorus (57) ostendit sic: « Series consanguinitatis sex gradibus dirimitur hoc modo: Filius et filia sit ipse truncus primus, pronepos et proneptis secundus, abnepos et abneptis tertius, adnepos et adneptis quartus, trinepos et trineptis quintus, trinepotis nepos et trineptis neptis sextus. » Attende quod sex tantum gradus Isidorus ponit, quia truncum inter gradus

(49) Huic epistolæ Langebekius annum 1200 assignat.

(50) Bartholinus Thomæ nepos et Langebekius huic annum 1200 dant.

(51) In apographo Lyegaardiano: Vermariam. Lege Gratianum. Hic articulus enim exstat totidem verbis in decretis Gratiani ex edit. Fontanni, Romæ, 1727, vol. 2, tit. 2, Rubrica 2, IV, p. 631.

(52) *Lege detecta.*

(53) Anno 813. Ibid. VI, p. 65.

(54) Barth. et Lang. an. 1200.

(55) Decret. Grat. t. II, p. 651. Tit. IV, Rubrica 2, III, ubi ad Nicolaum refertur.

(56) Ibid. IV, p. 655, licet ibi non ad Nicolaum refertur.

(57) Ibid. VIII, p. 655, licet aliis verbis.

non computat. Alii vero, qui septem ponunt gradus, truncum adnumerant. Variæ enim computantur consanguinitatis gradus. Alii enim patrem in primo gradu ponunt, filios in secundo. Alii primum gradum filios appellant, negantes gradum consanguinitatis inter patrem et filium esse, cum una caro sit patris et filii. Auctoritates ergo, quæ consanguinitatis cautelam usque in septimum gradum prohibent, patrem ponunt in primo, qui dicitur esse primus gradus. Hoc modo computat Zacharias papa (58) inquiens: « Parentelæ gradus taliter computantur. Ego et frater meus una generatio sumus, primumque gradum efficiamus. Rursumque filius meus fratrisque mei filius secunda sunt generatio et gradum secundum faciunt. Atque ad hunc modum cæteræ successiones. Inter illos vero, qui sex computant gradus, et illos qui septem, nulla in sensu existit diversitas, quamvis in numero graduum varietas videatur. Ultima enim generatio, si a patribus sumat initium numerandi, septima invenitur. » Quare vero sex gradus computet Isidorus, ipse aperit, dicens: « Consanguinitas, dum se paulatim propaginum ordinibus dirimens usque ad ultimum gradum protraxerit, et propinquitatis esse desierit, tunc primum lex in matrimonii vinculum eam recipiet, et quodammodo incipiet revocare fugientem. Ideo autem usque ad sextum gradum generis consanguinitas constituta est, ut sicut sex ætatibus mundi, generatio et hominis status finitur, ita propinquitatis generis tot gradibus terminetur. » In his vero gradibus omnia propinquitatis nomina continentur, ultra quos nec affinitas inveniri, nec successio potest amplius prærogari. Secundum alios septem gradus ideo computantur, ut ita post septem gradus sponsus sponsæ jungatur, sicut post hanc vitam, quæ septem diebus volvitur, Ecclesia Christo jungetur. Ex his autem occurrit illud, quod Gregorius (59) Augustino Anglorum episcopo, a quo requisitus fuerat, si quarta generatio debeant copulari, rescribit sic: « Quædam lex Romana permittit ut sive fratris, sive sororis, sive duorum fratrum germanorum, seu duarum sororum filius et filia misceantur. Sed experimento didicimus ex tali conjugio non posse sobolem succrescere. Unde necesse est, ut quarta vel quinta generatio fidelium licenter sibi jungantur. Sed post multum tempus idem Gregorius (60) a Felice Messinæ Siciliæ præsule requisitus, utrum Augustino scripserit, ut Anglorum quarta generatione contracta matrimonia non solverentur, inter cætera talem reddit rationem: « Quod scripsi Augustino Anglorum genti, quæ nuper ad fidem venerat, ne a bono quod cœperat metuendo de justitia recederet, specialiter non generaliter me scripsisse cognoveris. Nec ideo hoc eis scripsi, ut, postquam in

(58) Hoc non exstat apud Gratianum, nisi forte p. 657. Rubrica 3, III.

(59) Magnus lib. XII, epistola 32.

(60) Apud Grat. VII, p. 635.

(61) Apud Grat. t. II, p. 680, Rubrica 5, I.

(62) Etiam, nisi forte respicitur ad hoc apud

A fide fuerint solidati, si in propria consanguinitate inventi fuerint, non separentur, aut infra affinitatis lineam primam usque ad septimam generationem jungantur. »

Nunc de affinitate videndum est, de qua Gregorius (61) ait: « Porro de affinitate, quam dicitis parentelam esse, quæ ad virum ex parte uxoris, seu quæ ex parte viri ad uxorem pertinet, manifesta ratio est, quia secundum divinam sententiam, ego et uxor mea sumus una caro, profecto mihi et illi sua meaque parentela propinquitatis una efficitur. Quocirca ego et soror uxoris meæ in uno et primo gradu erimus, filius vero ejus secundo gradu erit a me, neptis vero tertio, idque in cæteris utrinque agendum est successoribus. Uxor ejus propinquitatis gradus sit. Ita me oportet attendere, quemadmodum ipsius quoque gradus aliqua femina propriæ propinquitatis sit. Quod nimirum uxori meæ de propinquitatis viri sui in cunctis cognationis suæ gradibus convenit observare. Qui vero aliorum senserint, Antichristi sunt; » item Julius papa (62): « Æqualiter vir conjungatur consanguineis propriis et consanguineis uxoris; » item Isidorus (63): « Sane consanguinitas, quæ in proprio viro conservanda est, etiam in uxoris parentela de lege nuptiarum conservanda est, quia constat eos duos in carne una fuisse, ideo communis est illis utraque parentela. » Item Julius papa (64): « Nullam ex utroque sexu permittimus ex propinquitatis sui sanguinis, usque in septimum generationis gradum uxorem ducere, vel incesti macula copulari, et sicut non licet cuiquam Christiano de sua consanguinitate, sic neque de consanguinitate uxoris conjugem ducere propter carnis unitatem. » Item Gregorius (65): « De affinitate propinquitatis pro gradu placuit cognationis usque ad septimam generationem observare, nam et hæreditas rerum per legales instrumentorum diffinitiones sancit usque ad septimum gradum hæredum protendunt successione. Non enim eis succederent, nisi de propagatione cognationis deberetur. » His auctoritatibus insinuat, et quæ sit affinitas, et usque ad quem gradum sit observanda, scilicet usque ad septimum gradum. His autem et tua fraternitas sit contenta, et hæc etiam prædices esse tenenda, quod si qui contra hæc attentare voluerint, in eos canonicam dare sententiam nullatenus immereris, nisi recipiant.

EPISTOLA IV.

Ad dominum papam (66).

Cum habeant omnes Ecclesie Romanorum pontificem patronum et judicem, tanto securius ad eum est in dubiis recurrendum, quanto Christianæ religioni expedit procurandum, nec per se solam præ-

Grat. t. II, p. 656, Rubrica 3, I.

(63) Grat. t. II, p. 679, Rubrica 3, I.

(64) Grat. t. II, p. 654, Rubrica 2, I.

(65) Occurrit forte apud Grat. t. II, p. 654, Rubrica 2, II.

(66) Barth. et Lang., an. 1198.

sumat in consuetudinem ducere, quod sanctorum A Patrum auctoritas indubitanter asserit improbandum. Inde est quod ad apostolicam sedem sepe recurrimus, cum ea nescimus, quæ nos ex injuncto nobis officio convenit non nescire, cum, sicut prædiximus, nobis immineat periculum, si præsumamus transgredi terminos antiquorum. Quidam in diœcesi nostra fœdere nuptiali in facie Ecclesiæ sortitus uxorem, abiit in regionem longinquam moram facturus longam, sed continere non valens, aliam, quam sibi videbat competere, duxit uxorem. Tandem in se reversus, de facto posuit, et illam dimittere voluit, asserens se aliam duxisse. Hoc autem ignorans Ecclesia, cujus obedientiæ subiacebat, id fieri posse contradicebat. A nobis ergo quæritur, quid super hoc sit sentiendum? utrum videlicet inter illos firmum habeatur conjugium, et si vir uxori tali reddere debeat debitum, quem conscientia transgressionis redarguit, et Ecclesia ad legitimam habere reditum non permittit. Vestrum igitur est, Pater, super hoc dare consilium, quod sit non solum nobis sed etiam aliarum Ecclesiarum prælatis perpetuis temporibus profuturum.

EPISTOLA V.

Ad inquisita solutio (67).

Quoniam nobis est Ecclesia Dei commissa, omni nos convenit vigilantia providere, ne quid adversitatis emergat, quod ecclesiasticis obviet institutis et Christianæ fidei peccatis exigentibus fundamentum cerneretur evertere. Quod igitur nobis proposuisti de illo, qui in facie Ecclesiæ sortitus uxorem in aliam transit regionem, et aliam sibi copulavit coram Ecclesia, et pœnitentia ductus eam dimittere voluit, sed Ecclesia contradicit, quia alterius contractum ignorat. Quæris ergo si debet dimittere primam et retinere secundam, et si sit inter eos et inter ipsum et secundam habendum conjugium De hoc tuæ fraternitati breviter respondemus. Sane dici potest non esse conjugium, et mulierem de crimine excusari per igrorantiam, virum autem adulterium admisisse. Sed ex quo ad primam redire volens nec valens, cogitur Ecclesiæ disciplina hanc tenere, incipit excusari per obedientiam et timorem Dei de hoc quod poscenti debitum mulieri reddit, a qua ipse nunquam poscere debet.

EPISTOLA VI (68).

Idem qui supra.

Ut beatus dicit Gregorius (69): « Ars est artium, regimen animarum. » Quia igitur omnium ecclesiarum mater est et magistra Romanorum Ecclesia, cui, auctore Domino, præsidemus, ex officio nobis injuncto nos decet carum tribulationibus et angu-

stis attentius exhibere compassionis affectum, ne forte ex taciturnitate nostra subrepat ignavia: torpor et divinis inferatur læsio sacramentis, si defensionis et protectionis sedis apostolicæ asserint in istis adesse defectum. Nos igitur, quia cura propensiori periculis et infestationibus Ecclesiæ subvenire disponimus, paternitati autem vestræ mandamus quatenus in unum convenientibus vobis, de his, de quibus nobis quæstiones plurimæ proponuntur, dubitationes hominum breviter absolvamus. A nobis siquidem quæritur utrum liceat viro sine uxoris licentia votum facere castitatis; vel si uxori liceat sine viri consensu. Vel etiam ut liberius serviant Domino, si liceat alteri eorum sine utriusque consensu monasterialem conversationem subire. His etiam quæstionibus superadditur, alterius quæstionis articulus, si sponsam alterius quis cognatus ejus in matrimonium ducere possit. His omnibus auctoritatibus sanctorum freti duximus respondendum, et quod respondemus in omni Ecclesia indubitanter et firmiter esse tenendum. Sunt qui dicunt religionis gratia conjugia debere dissolvi. Dicit Gregorius (70), scribens Theutico patricio (71): « Sunt qui dicunt gratia religionis conjugia posse vel debere solvi. Verum sciendum est quia, etsi hoc lex humana concessit, tamen lex divina prohibuit. Si ergo utrisque conveniat continere, hoc quis audeat accusare? sic enim multos sanctorum novimus cum suis conjugibus et prius continentem vitam duxisse et post ad sanctæ Ecclesiæ regimina migrasse; si vero continentiam, quam vir appetit, mulier non sequitur; aut quam uxor appetit, vir recusat, conjugium dividi non potest, quia scriptum est: *Mulier potestatem sui corporis non habet, sed vir, et vir potestatem sui corporis non habet, sed mulier* (I Cor. vii). » Item Agathosa latrrix (72) presentium quæstis est virum suum contra voluntatem suam esse conversum: « Quapropter experientia tuæ præcipimus, ut diligenti inquisitione discutiat, ne forte ejus voluntate conversus sit, nec continentiam nisi ex communi consensu servare valeat, nec monasterium petere, nisi uterque pariter continentiam profiteatur. »

EPISTOLA VII (73).

Ad dominum papam.

Quod apud nos in quæstione inter etiam doctos versatur, et quæstionis non dissolvitur nodus, ad sedem apostolicam referendum esse censemus, ne forte in periculum prorueamus, si per nos diffinire præsumamus, quod nullius sanctorum auctoritate dissolutum esse probamus. Videtur aliquibus in se tantum confidentibus, quod aliquis cognatorum post decessum cognati sui, uxorem, quam sibi despon-

(67) Barth., an. 1198.

(68) Bart. et Lang., an. 1198.

(69) Non possum invenire nec in Gregorio, nec in Gratiano.

(70) Locus hic classicus exstat in Gregorii Magni oper. edit. Antverp. 1572, fol. t, II, fol. 251, p. 4,

col. 2. D. I. ix, epist. 39, indict. iv.

(71) In Lyegaardiano *Theutici patriciæ*; lege *Theotistæ patriciæ*.

(72) Ap. Grat. t. II, p. 644. tit. II, rubrica 13, X.

(73) Barth. et Lang. an. 1198.

xaverat et subarrhaverat, in conjugem ducere possit, præcipue cum non intercesserit coitus, sed solum de præsentis consensus vel consensu. Quia igitur, Pater charissime, quid in hujusmodi quæstione teneri debeat, nondum nobis innotuit, rogamus, quatenus vestra nobis proponat auctoritas quid in Ecclesia sit super hoc promulgandum atque tenendum.

EPISTOLA VIII (74).

Ut honori Dei et famæ et gloriæ vestræ peroptime noveritis esse consultum, cum in rebus dubiis apostolicæ sedis consilium duxeritis expetendum, ne, sicut est litteris vestris expressum, de re incerta contrahere possitis excessum. Quia igitur in inquisitione vestra versabatur, utrum cognatus alterius cognati, qui uxorem desponsaverat, post ejus decessum ducere posset in conjugem. Quid super hoc in sanctorum reperimus scriptis, fieri vobis manifestum optavimus, et in lucem producimus, ne sit populus Dei quorumlibet pravitate assertionis seductus, si non sit intellectu majorum instructus. In primis igitur vestram notitiam non excedat, quod cognatus cognatus sponsam accipere non debeat, cum hoc fieri sanctorum auctoritas contradicat. Unde Gregorius (75): « Si quis uxorem desponsaverit, vel subarrhaverit, quanquam postea præveniente die mortis ejus nequiverit ducere eam in uxorem, tamen nulli de consanguinitate ejus licet accipere eam in conjugio, et si inventum fuerit factum, separetur omnino. » Item Julius papa (76): « Si quis desponsaverit uxorem vel subarrhaverit, vel præveniente die mortis, vel irruentibus quibusdam causis eam non cognoverit; nec frater ejus, nec ullus de consanguinitate ejus eandem sibi tollat in uxorem ullo unquam tempore. » Item Gregorius (77): « Qui desponsatam proximi sui puellam acceperit in conjugium, anathema sit ipse et omnes consentientes sibi, quia secundum legem Dei mori decernuntur. »

EPISTOLA IX (78).

Ad dominum papam.

In re, quæ nobis infert dubitationem, non est, amantissime Pater, admirandum, nec competenti obviat disciplinæ, si totum negotium referamus ad beati Petri apostoli successorem, per quem totius Ecclesiæ status confirmatur ad fidem et bonorum morum suscipit disciplinam. Nonnunquam inter nos quæritur, utrum consensus de futuro addito juramento conjugium efficere possit ut, si quis promittat vel etiam juret, se aliquam in uxorem accepturum, et illa humiliter id ipsum etiam promittat et juret, an videlicet illi nupturam, nunquid talis sponsio conjugium facit? si vero, mutato proposito, alter vel altera ad alienam se transferat copulam, nunquid ob priorem sponsionem juramento subnixam, se-

A eundem foederationis pactum scindetur? Quid ad hæc respondere debeamus, a vestra prudentia et sapientia volumus eloceri, ne forte nobis insultetur, si videamur indocti.

EPISTOLA X (79).

Domini papæ responsio ad inquisita.

Ad hoc totius Dei Ecclesiæ suscepimus curam regiminis, ut ea, quæ sunt contracta malorum signis incursibus, in melius reparentur et ignorantibus in suis dubitationibus veraciter instruantur. Vestris igitur est a nobis inquisitionibus respondendum et dare congruum de vestra dubitatione consultum, ne in his, quæ nos oporteat scire, a veritate diversum. Considerandum est igitur, quia longe aliud est promittere, aliud facere. B Qui id promittit, nondum facit. Qui ergo promittit uxorem se ducturam aliquam, nondum duxit eam uxorem, et quæ spondit se nupturam, nondum nupsit. Quomodo ergo conjuges appellari possunt, qui nondum contrahunt, sed in futuro se contrahenduros jurando promittunt? Item si ex vi juramenti ad futurum pertinentis mox efficiuntur conjuges, tunc hanc rem efficiunt, quando jurant se facturos. Ideo dicendum quia conjugium tunc non fuit, sed futurum promittebatur. Si vero ille post uxorem duxit, et illa marito nupsit, conjugium utique fuit, et non potest dissolvi. Præcedens ergo mendacium vel perjurium poenitentia est corrigendum; sed conjugium sequens non est dissolvendum. Non autem sic est, quando juramentum conjugii præsentis consensus attestatione firmatur, quia post talem consensus, si quis alii se copulaverit, etiamsi prolem procreaverit, irritum debet fieri et ipse ad priorem copulam revocari. Quidquid autem de his agendum esse disponitis, non dubitamus tamen, quin tot malis occurrere minime differatis, quatenus capiti membra cohæreant, et inimici Christi usquequaque dispereant.

EPISTOLA XI a (80).

Ad vos, Pater, est redeundum, quatenus in his quibus dubitamus, a vobis diligentius instruemur, ne a fide et doctrina catholica deviemus. Puerum nuper invenimus, quem nullius testimonio baptizatum fuisse probavimus. Hunc igitur aqua baptismatis volebamus intingere, si nobis illud non obviasset, quod nulli facienda est injuria sacramento, ne forte in eo sacramentum fieret iteratum: ne vero, si careat baptismo, depereat, vel sacramentum iteretur, si baptizetur. Gratiam vestræ paternitatis duximus consulendam. Scire quoque vellemus, si solum aquæ et non aliud elementum ad baptismum colligendum inquirere debeamus, et si is, qui baptismum suscipit, semel vel bis intingatur, dici et credi potest baptizatus; sunt enim, qui diversa super hoc sentire videntur. Cui par.

(74) Barth. et Lang. an. 1198.

(75) Non possum invenire hunc locum.

(76) Etiam.

(77) Cum hac lege convenit illa Gregorii apud

Gratianum tom. II, p. 653, rubrica 5, l.

(78) Barth. et Lang. an. 1198.

(79) Barth. et Lang. an. 1198.

(80) Lang. ad ann. 1199

sit erodendum, divinæ et apostolicæ sedis duximus a consilium exquirendum. Et si tantum valet baptismus per malum, quantum per bonum hominem datus.

EPISTOLA XI b (81).

In persona domini papæ.

Cum nobis occurrit, quod agere debemus, si negligentes reperti fuerimus, superni iudicis iudicium in nostram perniciem formidamus. Quia ergo ad defensionem fidei Christianæ religionis nos instanter litteris incitasti, licet labor incumbat nobis nescius parcere senectuti, Domino juvante, viribus imbecilles, nec iter aggredi formidantes, in brevi proponimus hæreticos prædictos convenire, cum eis fortiter congressuri. Ne vero videamur tantum negotium inconsulte suscipere, dignum ducimus ad celebrandum super hoc concilium Ecclesiam Dei primitus ad nostram præsentiam evocare, quatenus quod exinde majorum et religiosorum virorum fuerit consilio definitum, opportunum et desideratum et irrevocabilem sortiatur effectum. Ad convocandum autem concilium et exequendum hujus evocationis officium, te decernimus legatione sedis apostolicæ communire, quem speramus in omnibus pro innata tibi probitate et bona voluntate ad honorem Dei nomen optimum reportare. De his autem, quæ nobis explananda proponere voluisti, favente nobis divina clementia, sanctorumque auctoritatibus præmuniti, ad singula respondemus. De illo, qui nullius testimonio asseritur baptizatus, dicit papa Leo (82): Sciendum est quod illi, de quibus nulla exstant indicia inter propinquos vel clericos, vel vicinos, quibus baptizati fuisse doceantur, agendum est ut renascantur ne pereant. In quibus quod non ostenditur gestum, ratio non sinit, ut videatur iteratum, conferendum eis videtur, quod collatum esse nescitur, quia non intervenit temeritas præsumptionis, ubi est diligentia pietatis. De secundo quoque articulo tuæ quæstionis dicit beatus Augustinus (83): « Ideo uniformiter id fieri in aqua præcipitur, ut intelligatur, quod sicut aqua sordes corporis ac vestes abluit, ita baptismus maculas animæ sordesque vitiorum abstergat. » Hinc iterum Augustinus (84): « Ideo in aqua, ut nullum inopia excusaret, quod posset fieri, si in vino vel oleo fieret; et ut communis materia baptizandi apud omnes inveniretur. Quod aqua significavit, quæ de latere Christi manavit, sicut sanguis alterius sacramenti signum fuit. Non ergo in alio liquore confici potest baptismus, nisi in aqua. » De tertio articulo, videlicet si is, qui semel vel bis aqua intingitur sit baptizatus, respondet Gregorius (85): « De trina immersione baptismi nil verius

(81) Hæc epistola in clencho operi præfixo ommissa est. Itaque litteras a, b huic numero xi apponere necessum erat, ne epistolarum numerus turbaretur. (Nota Arnæ Magnæi.) Forte ad ann. 1199 et ad quemdam episcopum, Capuanum scilicet.

(82) Grat. l. I, p. 240, rubrica 13, XVI, ubi hoc refertur ad Augustinum.

a responderi potest, quam quod ipsi sensistis, quia in una fide nihil officit Ecclesiæ sanctæ consuetudo diversa. Quia enim in tribus substantiis una substantia est, reprehensibile nullatenus esse potest infantem in baptismo vel ter vel semel mergere, quia et in tribus mersionibus Trinitas, et in una potest divinitatis singularitas denotari. Nos vero, qui tertio mergimus, triduanæ sepulturæ sacramentum signamus. Secundum enim hoc, licet non modo ter, sed et semel tantum mergere. Ibi tamen duntaxat semel mergere licet, ubi consuetudo Ecclesiæ talis existit. »

EPISTOLA XII (86).

Ad dominum papam.

B Etsi ad excellentiam apostolicam nulla nos merita promoveant, quia tamen sapientibus et insipientibus debitor est in his in quibus salus dependet aut periculum animarum, præsentibus eam duximus expetendam atque consulendam. Lator præsentium in domo nostra habitum religionis assumpsit, et per quadriennium nobiscum in ordine Sancti Victoris Parisiensis permansit. At postmodum, deceptus a diabolo, viam deserens sanctitatis et luxuriose vivens in mundo et dissipans substantiam suam pavit porcos, et ordine Sancti Victoris contempto, nullam a nobis quærens licentiam, primæ sponsonis voto fracto, suaviter in terra viventium conversationem hospitalium fratrum (87), cum voluit, expetivit. Tandem vero viri boni prædicti, cum cognovissent quod professionem fecisset irritam a consortio suo, eum repellere decreverunt. Quod iste percipiens a nostra persona non autem a capitulo nostro licentiam cum eis remanendi diutius precibus multis obtinuit. Hoc autem dominus Londensis non ferens, eum excommunicationis vinculis innodavit, asserens quod sine cognitione summi pontificis a celebri voto nemo possit absolvi, inaxime cum ad altiore vitam transire contempsit. Eum igitur, reverende Pater, tandem a vinculis excommunicationis absolutum ad præsentiam vestræ sanctitatis emittimus, ut quod super hoc tenere debeamus, apostolicis litteris instruamur, et in salutem peccatoris animæ consulatur.

EPISTOLA XIII (88).

Ad dominum papam.

D Sedes apostolica quanto cæteris auctoritate præminet sanctitatis, tanto dignius atque securius est ejus iudicium expetendum in dubiis, ne, si nostra forte voluerimus auctoritate disserere quod nescimus, præsumptionis notam et officii nostri periculum incurramus. Lator præsentium sortitus uxorem facere nuptiali, dum annos suos vice quadam in amaritudine animæ suæ recogitaret, occurrit me-

(83) Non possum invenire hunc locum.

(84) Etiam.

(85) Grat. t. I, rubrica 6, III, p. 250.

(86) Barth. et Lang. ad ann. 1198.

(87) Ordinis S. Joannis, postea equitum de Rhodo, nunc de Malta.

(88) Barth. et Lang. an. 1198.

moriæ se cum cognata uxoris ante tempora au-
ptiarum fuisse commercio carnali prolapsam. Quia
igitur conscientiæ propriæ reatus eum acrius accu-
sabat, poenitentia ductus, præsentiam nostram la-
crymarum rore perfusus expetiit, et peccatum suum
confiteri non erubuit, quod cum cognata uxoris suæ
commisit, et nostro se iudicio ad deplorandum pec-
catum colla submitisit. Nos vero tantum expavescentes
excessum, et ejus miseræ condescendentes, comp-
assionis affectu cum ad viscera sedis apostolicæ
duximus emittendum, monitiis apostolicis instru-
endum, et a peccatorum suorum vinculis absolven-
dum. Nos vero, Pater amatissime, quia de plen-
titudine vestræ gratiæ plurimum gloriæmur, in hu-
jusmodi excessibus a pietate vestra et scientia
collata diligentius petimus instrui, ut si forte
amplius talis casus emergerit, eis, qui nos expe-
ctierint, respondere simus idonei.

EPISTOLA XIV (89).

Dominus papa ad interrogata.

Quod apostolica sedes in dubiis et in angustiis
debeat potentibus, et ad se confugientibus consul-
tum impendere, sapientibus et insipientibus eo
clarius elucescit, quoad omnium doctrinam insi-
nuandam et mentibus infirmorum scientiam impi-
mendam viros industrios scientiæ lumine præclaros
de cunctis mundi partibus ad se nititur evocare,
quibus ad faciendam iudicia Beato Petro a Domino col-
lata potestas, et canonum decretorumque suffra-
gatur auctoritas. Horum igitur et nos communicato
consilio, ad inquisitionem tuam, frater, breviter
respondemus, eo certe securius, quo eos scientia
et bonis moribus polleere cognovimus. Sicut autem
ex litteris tuis nobis innotuit, quidam in tua dioc-
cesi quamdam sibi lege matrimonii suscepit uxorem,
cujus prius cognoverat et ipse cognatam vel
affinem, quod tamen tunc a mente fuisse constitit
elapsum, sed postmodum, inspirante Domino, se
in hoc cognovit errore seductum. Queritur ergo a
tua fraternitate, si debeat uxori debitum, cum
velit exsolvere, vel eam propter prædictam cogna-
tionem vel affinitatem dimittere. Noverit autem fra-
ternitas tua, quod nullo modo Dominus noster in
Evangelio, nisi causa fornicationis dissolvi patitur
conjugium, dicit enim, quos *Dens conjunxit, homo*
non separet (*Matth. xix*). Cum igitur ambo in facie
Ecclesiæ conjugium inierint, Ecclesia ignorante
quod fuerat primo commissum, prohibemus omni
modo et sub anathemate interdicimus, ne inter eos
conjugium dissolvatur. Illud adiungentes, quod
uxori debitum nullatenus persolvatur, nisi sit ab
uxore rogatus, quod nec ille persolvat nisi cum
tremore et timore et lacrymarum effusione, si ta-
men in hac gratia fuerit præventus a Domino, nec
hoc quod dicimus in talibus de non solvendo con-

A jugio, justitiæ videatur alicui. anes excedere, quia
si aliter esset provisum, nullis daretur occasio
viris mendacibus, qua dimittere possint uxores.
Homo autem, qui prius cognoverat uxoris cogna-
tam, in jejuniis et orationibus persistat, et se in-
dignum peccatorem proclamet, et sibi dignis
pravitate suæ facta deploret, ut quandoque pro-
mereatur veniam delictorum.

EPISTOLA XV (90).

In persona domini papæ.

Fraternitati tuæ sedis apostolicæ scripta trans-
mittimus, in quibus ad plenum inquisitionis tuæ
summa perstringitur, quatenus ex his instructus
sensus tuus et intellectus ad altiora se possit ex-
tendere, et aliorum dubitationes competenti examine
diffinire. Ad nostram audientiam inquisitio tua per
epistolam nobis transmissam pervenit, ut quod de
virgine, non sponte, sed violenter, oppressa senti-
remus, nostris te scriptis instruere deberemus,
utrum scilicet cæterarum numero de cætero posset
conjugi. Quod autem possit, subditis probatur
sanctorum testimoniis. Beatus enim dicit Ambro-
sius (91): « Tolerabilis est mentem virginem quam
carnem habere. Virgo prostitui potest, adulterari
non potest. Nec lupanaria infamant castitatem, sed
castitas etiam loci abolet infamiam. Nec potest ante
caro corrumpi, nisi mens fuerit ante corrupta. Dum
enim anima a contagione fuit munda, caro non
peccat. » Illis et quamplurimis testimoniis freti,
concedimus virginem non consensu, sed carne
corruptam inter virgines computari. Haec igitur
quæstionem, quam tibi testimoniis sanctorum ab-
solvimus per provinciam tibi commissam prædicare
tuam diligentiam commoneamus, ne populus errore
seductus divinæ gratiæ sit beneficio destitutus.

EPISTOLA XVI (92).

Item de eodem.

Ad nostram audientiam cognoveris pervenisse,
quod in diocesi tuâ quidam incestu diaboli to-
rum maculaverit maritalem uxoris suæ cognoscendo
sororem, et tu cum cognoveris id ipsum nequiter esse
completum, ultionis debitum tantæ nequitiae non
exercuisti iudicium, sed cupiditas excipiendæ pe-
cuniæ, ne saltem super hoc loquereris, tibi quasi
nescieris, hujus rei imposuisti silentium. Quod si
verum esse constiterit, non solum correctione te
dignum, sed ab officio tuo depositione te dignissi-
mum reddidisti. Scire enim debueras, qui pontifi-
cale geris officium (93), quod qui cum duabus
presumpserit dormire sororibus, si una ex illis
ante fuerit uxor, neutram ex ipsis obtinere licebit.
Nec propriæ uxori sibi licet reddere debitum, quam
sibi reddidit illicitam illius cognoscendo sororem.
Hujus sententiæ denuntiatio populo veritatem, ne forte

(89) Forte ad an. 1198.

(90) Barth. et Lang. an. 1198.

(91) Grät. t. II, p. 557, tit. II, rubrica 2, I.

(92) Barth. et Lang. an. 1198.

(93) Ergo hæc epistola non ad Wilhelmum scri-
pta est, sed ad aliquem episcopum, in Dania forte,
occasione epistolæ Wilhelmi ad papam quæ de-
perditæ.

in tali casu quandoque incidat in errorem, et poenam damnationis incurrat æternam.

EPISTOLA XVII (94).

Sicut omnibus est congaudendum, si proveniat Christianæ religionis augmentum, sic etiam ad doctoris accedit augmentum, si quod sanctorum Patrum decernit auctoritas per inimicos fidei Christianæ fuerit immutatum. Ad aures nostras noveris multorum relatione delatum, per quod ecclesiastica sacramenta læduntur. . . . *Reliqua desunt.*

Epistolæ XVIII (95), XIX (96), XX (97), XXI (98), XXII (99), XXIII (100), desiderantur. — In Apographo, quod Magnæcanum I nomine, exstat hoc loco fragmentum sequens epistolæ incertæ (1) :

. . . . ejusdem æptiformem gratiam cum omni plenitudine sanctitatis et virtutis venire in hominem. Hoc autem sacramentum a jejunis et jejunis traditur, sicut baptismus, nisi cogat necessitas. Nec debet iterari, sicut nec baptismus. Nulli enim sacramento faciendæ est injuria, quod fieri putatur, quando non iterandum iteratur.

EPISTOLA XXII (2).

In persona E. (5) archiepiscopi Norvegtensis.

Sanctissimo Patri et domino C. (4), Dei gratia summo pontifici, E. Norvegtensium archiepiscopus, in Domino salutem et debitam tanto Patri reverentiam.

Creditur et dicitur, quod sicut ecclesiis universis Ecclesia Romana supereminet dignitate, sic nihilominus earum angariis et oppressionibus paterna compatitur et subvenit pietate. In angariis igitur et oppressionibus nostris, Pater amantissime, sedis apostolicæ nobis est expetenda clementia, ut necessitatis tempore paterna pietas filio suffragetur, et nequitiae fomes severitatis et justitiæ malleo conquassetur. Querelam itaque nostram, pedibus vestræ sanctitatis advoluti, auribus vestris inferimus, suppliciter deprecantes, ut narrantibus benignus indulgeatur auditus. Anno præterito, pallio a vestra sanctitate suscepto, cum fuisset in terram nostram regressi, ille (5) qui de regio nomine et usurpata regni plenitudine gloriatur, ad suam nos fecit præsentiam evocari, et coronam capiti suo petivit a nobis imponi regalem. Cujus petitionem, quia reverentiæ vestræ et animæ nostræ salutis vidimus obviare, eam minime duximus admittendam, donec, emissis nuntiis a nobis, et ab apostolica sede revertentibus, plene cognosceremus, quid inde tenen-

dum nobis diffiniret vestræ sanctitatis examen. Igitur contra nos turbatus est princeps, et omnis exercitus ejus cum illo : asserens favorem apostolicum in tali negotio non esse consulendum, cum habeant ceteri reges libertatem, ubi et quando, et a quo voluerint, inunctionis accipere sacramentum (6). Iterum cum per Ecclesiam (7), cui præsumimus die denominata, haberemus accessum, in unam personam et vita et scientia idoneam, qui eis præesset in episcopali officio, pari voto unoque consensu et clerus convenit et populus. Huic autem electioni quia prædictus princeps non interfuerat et primam in electione vocem non emiserat, eam cassandam duxit : cum hanc consuetudinem a prædecessoribus suis Norvegtensium regibus præstitis sacramentis abrenuntiatam (8) : et Ecclesiæ nostræ instrumentis, nominum suorum characteribus consignatis, indultam noverimus, felicitis memoriæ Adriani papæ et vestræ sanctitatis privilegiis roboratis. Quia vero clamabat regiæ majestati nos super hoc intulisse læsionem, nobis inconsultis, nobis reclamantibus, in personam aliam, quæ bigamam in ipsa, si dici debeat, electione ducebat uxorem, clerus et populum coegit consentire, et nobis obtulit consecrandum. Quia vero prædictus sanctæ recordationis Adrianus papa bigamam in clero in nostra regione apostolica auctoritate damnaverat, non præsumimus in factum procedere, ne videremur in irritum ducere, quod sanctus prædictus observandum in clero præceperat. Lege fori modo communi Clerum velut in causis agendis contra sanctorum Patrum decreta et omnem consuetudinem Ecclesiæ Dei in suam curiam trahi et a suis satellitibus judicari. Ecclesias baptismales sive parochiales suis villulis adjacentes, capellas vocat regales, et cui et quando voluerit dare sine nostra licentia in sua vult obtinere potestate. Quod quantum sit ab ecclesiastica consuetudine dissonum sanctitati vestræ relinquimus providendum. Super his omnibus, quid nobis sit agendum, rogamus humiliter sanctitatis vestræ litteris prosequendum. Nec nobis est, Pater amantissime, silentio contegendum, quod in his omnibus, quia ejus non obedimus mandatis, ira et indignatione succensus bona nostra et omnes redditus nostros usque ad quadrantem novissimum confiscari præcepit ; et omnibus nobis sublatis ad vestram nos præsentiam evocavit, videns et recogitans quia, deficientibus expensis, deliceremus et nos iter aggressi, et sic vi-

(94) Lang. an. 1199.

(95) Barth. an. 1198.

(96) Lang. an. 1199.

(97) Lang. an. 1199.

(98) Lang. an. 1199.

(99) Lang. an. 1200.

(100) Forte an. 1200.

(1) In apographo Lyegaardiano vocatur finis epistolæ 23, sed sine dubio minus recte, quod profabatur inspectione tituli epistolæ 23, in Indiculo v. Iusto.

(2) Barth. an. 1191. Lang. rectius 1193.

(5) Erii Nidrosiensis, qui sedebat ab anno 1180

ad 1206. Vide Snorronem Danicum Petri Claudii, p. 520-560.

(4) Cœlestino.

(5) Sverre, Norvegiæ rex, qui ab anno 1177 ad 1202 regnavit in magna tribulatione.

(6) Hucusque hoc diploma editum est a Bartholomæo in *Antiq. Dan.* p. 241 et 242.

(7) Stavangrensem. Vide Snorronem Danicum Petri Claudii p. 320.

(8) Per conventionem factam inter Augustinum, archiepiscopum Nidrosiensem, et magnum Erlingum filium, Norvegiæ regem, quem tamen Sverre pro usurpatore, et persecutore regiæ domus habuit.

deremur incurrere contemptum apostolicæ sedis. Verum nesciebat quod in astutia sua malitiam prudentia vestra comprehendere novit, et defectibus oppressorum paterna clementia exhibere compassionis affectum. Nos vero ne impossibilitas forte videretur occasionem ministrare contemptus, si appellationis termino ad vos minime veniremus, a latere nostro responsales emisimus viros boni testimonii, quos a sanctitate vestra benigne suscipi supplicamus et veritati testimonium perhibentes paternitatis vestræ gremio confoveri; ut et concepta malitia a nostris finibus extirpetur, et Ecclesiæ nostræ libertas apostolicæ sedis privilegiis firmata illæsa servetur. Nos interim regnum nostrum expensis deficientibus egressi, in Dacia a confratre nostro domino Lundensi archiepiscopo sanctæ Romanæ Ecclesiæ speciali et devotissimo filio sumus cum omni reverentia et honore suscepti et humanissime sustentati

EPISTOLA XXV (9).

Ad dominum archiepiscopum.

Amantissimo Patri et domino, filius ejus devotus et inutilis servus, timorem pariter et amorem.

Ut vestræ sanctitati scribamus, necessitatis nos perurget articulus. Millies enim experti sumus per gratiam vestram et in dubiis rebus consilium, et in necessitate ablevationis auxilium. Nec id meritis, quæ nulla sunt, vel potest vel debet ascribi, nisi divinæ gratiæ favor accedit, ubi pietatis affectus locum invenit miserendi, quatenus bona temporalia pro Domino pauperibus erogata, subsequantur munera et gaudia sempiterna. Nec ista prosequimur, quod vestram prudentiam hæc ignorare credamus, cum pro his et horum similibus Dominum vos exaltasse super omnes, qui hac in terra morantur in Ecclesia sua minime diffidamus (10). Cæterum, mi Pater et domine, ad vestram notitiam dignum duximus pervenire dominum Fidentium cardinalem (11), nos et cæteros coabbates nostros litteris et domini Petri episcopi monitis convenisse, ut ad ejus expensas exsolvendas, patrimonium Christi marsupii sive oculis ejus debeamus infundere, cum hoc facere nihil aliud esse sentimus, quam sacrilegium exercere, præcipue cum hoc anno minus quam alio possideamus annorum. Adduntur nobis, ut dicitur, importabiles minæ, nos videlicet vinculum suspensionis ab officiis nostris non evadere posse, si mandatis ejus nos contigerit obviare. Res hæc difficilis et undique nobis prætenduntur angustiae. Si enim hoc egerimus, mors nobis est, quia contra Deum. Si non egerimus, minime manuum ejus violentiam evademus, quia ad hoc venit, ut rapiat et devoret, sicut leo rapiens et devorans. Quid igitur faciemus? estne consilium auferre pauperibus in tempore famis, et inferre tantillum quod habent, in os leonis?

A hæc autem mihi faciat Deus et hæc addat, si aliud fecero, quam quod Deo placere cognovero. Ecce ad oculos nostros reducit antiquorum malitia. Tempore siquidem persecutionis est dictum martyribus sanctis: « Adorate idola et vivetis, alioquin interficiemini. » Nobis dicitur: « Implete sacculos cardinalis, alioquin officiis vestris carebitis. » O perversa cupiditas! O ambitio cæca! vivit Dominus et vivit anima vestra, mi Pater et domine, et si omnes pauperes abbates et monachi ne suspendantur ab officio suo, immolaverint ejus marsupio; sed non ego. Aliud etiam proponit edictum, ut qui marsupio ejus immolare noluerit, ejus conspectibus præsetetur et flectat genua ante Baal. Eniam ego paupertate prælationis officium, et injiciam pedes meos in compedibus Simoniacæ pravitatis, quam semper odio habui? mittat igitur manum et succidat me, si placet, quia me non mutabit cujuslibet assertio blandientis mihi. Non deerit mihi panis in patria, quia Dominus est sollicitus mei, et non deseret me in diebus malis et in tempore superborum. Conferat Dominus parvulis nostris, quos in sinu meo dedit Dominus, ne forte annonæ defectu depereant, quia non minus imminet illis periculum, quam annæ præterito, in quo fere per totam ætatem bibimus aquam, et barbarum comedimus panem; panem, inquam, non angelorum, sed pabulum jumentorum. Et quidem nec hoc habuissemus, si misericordia, quæ præcellit in vobis, continuisset a munere manus. Verumtamen Dei timore et religionis honore, specialique vestræ sanctitatis amore sustinere decrevimus, minime certe murmurantes, sed adversitati patientiæ clypeum opponentes. Multum est enim avarus, cui non sufficit Deus. Nostis et bene nostis cui tunc fuerastis, recepturi æterna pro caducis. Noveritis autem quod pueri nostri diebus singulis pro salute vestrâ sine intermissione offerunt Domino Deo in altari sacrificium laudis; singulis horis die ac nocte Psalmum ac orationem Dominicam cum collecta sibi assignata. Inter secretiores etiam lacrymas, quæ divinis aspectibus offeruntur, dulcis et celebris vestri memoria commendatur, ibi præcipue, ubi pro redemptione mundi Patri Filius immolatur. Quod eo dicimus intuitu, ne concepta et accensa charitas, si a loco discesserimus, ab eorum dilectione frigescat. Arbitramur, imo certi sumus, quod eorum defectibus parum superaddat providentiæ, qui dicitur cardinalis et legatus. Sed nunquid beati Petri talis erat legatio ad Romanos? Absit! Argentum non quærebat vel aurum, sed signa et prodigiis occurrebat incommodis infirmorum, et Deo reddebat, quos diabolo subtrahebat. Nonne eundem aiebat, qui corporis sui molestia laborabat: *Argentum et aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. In nomine, inquit, Jesu Nazareni, surge et*

9) Barth. et Lang. ann. 1197. Partim jam edita a Bartholino filio in *Antiqu. Danic.* p. 244-247.

(10) Pars hujus epistolæ edita est ab his verbis: *Cæterum, mi Pater; usque ad: Quod vobis sine adu-*

lationis oleo propinatur a nobis a Pontoppidano in Annual. Danic. t. I, p. 489-491, et ab eodem refertur ad annum 1197.

(11) Venit et mortuus est in Dania anno 1197

ambula (Act. iii)? Nonne per baculum tanti legati, Petri videlicet apostoli, huc illucque transmissum, mortui resurgelant a morte? sed dimittamus baculum et agamus de præsentia et actibus cardinalis. Ubi virtus et fortitudo ejus, qui de legationis officio gloriatur? quem ab infidelitate reduxit ad fidem? quibus amissum oculorum reparavit officium? quos infirmos curavit? quos leprosos mundavit? quos mortuos suscitavit? si talis esset cardinalis, qui cardinalis dicitur noster, quis ei non occurreret? quis ei temporalia denegaret? ecce! quærit, quod nos dare non expedit, quia nec subest rerum substantia, nec ad hoc potest induci voluntas. A sæculo non est auditum quod ordo Sancti Victoris Parisiensis alicui cardinalium subjacuerit in tributum. Solus ergo et primus ego totius ordinis immunitatem et collatam gratiam infirmabo? Expedit mihi melius, ut mola asinaria collo meo suspendatur et demergar in pelagus. O insensati, si tamen fas est dicere! O! inquam, insensati episcopi Danicæ, quis vos in tantum fascinavit, et in non prudentiam, non audeo dicere stultitiam, vestram prudentiam evertit, et discretionis oculos excæcavit? Nonne vos estis, qui dicere sclebatis: Cibariis abundamus, sed auri et argenti copiam non habemus, si verum est, quod prætendebat vestræ propositionis assertio, cur in dandis muneribus lupis rapacibus de longinquo venientibus tam sollicito manus vestras expanditis? Alius quidem in c. marcarum pretio, alius in L, alius in xxx prædictorum luporum rabiem compe- scere totis viribus et sitim extinguere elaborat. Ut quid tanta perditio? Amen dico vobis, qui biberit ex aqua hac, iterum ei in æternum siti- et (Joan. iv). Nonne hæc omnia dari deberent pauperibus, non lupis, quorum ingluvies thesauro totius mundi exsaturari non posset? utinam in eis fieret, ut et eis diceretur, quod Crasso, auro conflato: « Aurum sitistis, aurum bibite, » nec hoc quidem injuste. Quia quotquot venerunt, fures sunt et latrones, mercenarii, non pastores. Proh dolor! Christus ad ostium panis inedia moritur: quis ex vobis Christo compatitur? hæc autem, ut verum dicam, ad gloriam expendantur inanem, et alius alio in dandis muneribus excellentior et profusior videatur. Amen dico vobis, recepistis mercedem vestram (Matth. vi). Hoc modo ad exhauriendum, quod superest vobis, cupiditatem eorum, qui vos eviscerant, et ad vos eorum reditum et alios, quos necdum vidistis, certissime provocatis. Quibus mensam solam cum quatuor equis et quatuor marcis argenti non denegare, satis sufficere debuisset. In viam horum, Pater amantissime, ne abieritis, qui semper pauperibus, quæ vobis Deus contulit, abundanter erogatis. Quod vobis sine adulationis oleo propinatur a nobis. Vivat et valeat sanctitas vestra hic et in æternum et ultra. Ad ultimum, Pater piissime, pietatis

12) Barth. 2n. 1188. Lang. an. 4187.

(13) In apographo Magnano I, existat: *Margarita*, in Lycegardiano: *Margareta*.

A vestræ visceribus supplicamus, quatenus in hoc, quod religiosorum virorum et confratrum nostrorum abbatum videlicet expetunt vota, qui vos diligunt, et totius charitatis visceribus amplectuntur tanquam Patrem et Dominum ab homine, cujus spiritus in naribus ejus, qui eos infestare disponit, protectionis vestræ minime defensentur, necdum in annonæ parcitate laborant, gravibus et insolitis exactionibus aggraventur. Spiritus ejus, qui suscitavit Jesum a mortuis vos salvet, et confirmet in omni opere bono, et pro his, quæ pauperibus fratribus nostris sæpius contulistis in retributione justorum vos gloria coronet æterna! Amen. Valet.

EPISTOLA XXVI (12).

Filiabus regis

B Virginibus sacris regali stirpe progenitis M. (13) et M. (14), frater WILLELMUS, servus servorum Dei, in Paraclito amplexibus perfrui Regis æterni.

Quod olim fuerat inspirante Domino a prophetis pronuntiatum, jam in Ecclesia Dei cernimus esse completum, dum suavissimo Christi jugo colla submitunt, et vultum ejus deprecantur filie regum. Felices igitur vos ambæ, quas sanguis regius procreavit, quas ne sibi mundus alliceret fallacibus blandimentis, Christus cœlestibus castris inseruit, et sponsas sibi devotas suo sanguine consecravit. Felices vos, inquam, quæ virginibus cæteris et hominibus criminibus implicitis, conversionis vestræ imitabile contradedistis exemplum, per quod et mundus ad suum debeat redire principium, et diabolus inferri sibi doleat detrimentum. Sæviate igitur jam nunc ipse crudelissimus prædo, cum vasa siant honoris et gloriæ, quas in ventrem malitiæ suæ decreverat deglutire. Ingemiscat et doleat se devictum etiam in sexu fragili, cum videat divinis obsequiis delicatas regum filias in croceis enutritas mancipari, et viam humilitatis aggredi, quam ipse contempsit per superbiam nimis elatus et conditori suo per amorem noluit esse subjectus, sed male deceptus Deo voluit esse consimilis. Cum enim esset decore et excellentiæ et claritatis eminentia dignior cæteris creaturis, quas in laudem et gloriam suam creaverat totius Conditor orbis, æquare se, sicut diximus, voluit Deo, et quod erat vilipendens, nisi similis esset Altissimo, irreparabiliter de cœlo cecidit cum complicitibus suis draco et diabolus factus, turpior omni, totius iniquitatis inventor, vitorumq; incensor, inventor mortis et auctor. Quia igitur a paradisi gloria se videt esse dejectum, et nullum extra tenebras habere refugii locum, qui primo spiritus erat in specie gloriosus, et in deliciis conditus, gravius ingemuit, et ardentius invidet hominem ex luto compositum cœlum ascendere; et quod amisit ipse per suam malitiam atque superbiam per humilitatis gratiam possidere. Itaque quod amisit per superbiam, homini cedit ad honorem e.

(14) Forte Mariæ vel Magdalonæ, licet non constat Waldemarum I. filiam habuisse horum nominum.

gloriam sempiternam. Verum, ut beatus dicit Gregorius (15), casus majorum cautela debet esse minorum; si enim non pepercit Deus angelis, qui majoris erant dignitatis et gloriæ, putandum est, quod homini parcat, si peccaverit, qui totus est pulvis et cinis? Ideo, virgines sacræ, vobis est attentius providendum, ut quicquid videritis virtutibus esse contrarium, nullatenus diligatis: nec ad id obtinendum animi vestri reflectatis assensum, vel oculorum vestrorum intuitum, ne vobis a Domino concessum honorem vestrum perdat et coronam vobis pro meritis destinam. Jucundius est etenim honore primatus caruisse, quam adeptum pro meritis perdidisse. Necesso est ut omnia opera nostra humilitatis gratia condiantur; quia qui sine humilitatis gratia virtutes congregat, similis est homini, qui in vento pulverem portat. Gaudete vero non divitum sed pauperum vos esse sodales, quia cum simplicibus et pauperibus est sermocinatio Dei. Talium enim est regnum cælorum. *Superbis enim resistit Deus, humilibus autem dat gratiam* (Jac. iv). Virginitas autem sine humilitate nequit ad vitam promoveri progressum, quibuscunque præsidii sit præmunera virtutum. *Initium enim omnis peccati superbia* (Eccli. x). Quod Dominum legimus ita fuisse locutum, cum in schola sua discipulis loqueretur de progressu virtutum: *Discite a me, quis mitis sum, et humilis corde* (Matth. xi). Quod docuit verbo, demonstravit exemplo. *Humiliavit semetipsum, obediens Deo factus usque ad mortem, mortem autem crucis* (Phil. ii). *Confidimus in Domino, quod nihil aliud supietis* (Gal. v); quia sponsum vobiscum habetis scientiarum Dominum *qui docet humilium scientiam* (Psal. xciii). Hæc vobis, charissimæ amicæ et domiæ, pauca conscripimus, ut paginæ vestræ conscriptionis vobis sit in pignus amoris et in signum dilectionis, et odor vestræ conversationis longe lateque diffusus sincerioris opinionis augmenta suscipiat, ut sicut prædiximus, ad exemplum aliis proponendum vobis nihil obsistat, sed proximos charitatis inextinguibilis ignis accendat. Licet autem exterioris hominis vestri faciem ignoremus, interiorem tamen ex jucundo fratrum nostrorum relatu et suavioris opinionis processu diligenter amplectimur, spiritu vobis præsentis, corpore licet absentes, et quæ pia, quæ justa, quæ pudica et quæ pacifica sunt, vobis succedere peroptamus. Non credimus quod vobis sit necessarium vestram sanctitatem atque propositum commovere, ne sit vobis familiare in mensis vestris ebrietatis habere diffugium, licet consuetudini terræ sit illud vitium, vobis vero sit horrendum, cum, hoc mediante, fortissimus etiam vir in ruinam et in reatum prolabitur. Hac etiam interveniente honestas impudicitæ arma reddit sua, degenerat sanctioris propositi fructus et

A odoriferæ gloriæ opinionis damnabiliter evanescent. Cæterum quod vestris amicitii copulamur, id nobis conferri sine meritis sola gratia gratulamur, et multipliciter gloriamur in Domino. *Videte tamen, quomodo caute ambuletis* (Ephes. v), ne forte illa prophetica maledictio veniat super vos. *Vae qui dicitis bonum malum* (Isa. v). Sicut audivimus magnos nos aestimatis, qui parvi sumus omnino aut nulli. Quare nos apud vos majores reputatis quam hominum communis opinio? ponderate nos ipsos secretius, nec nos majores putetis, quam nos libra veritatis appendit. Verbum Domini est. *Pondus et pondus, abominatio est* (Prov. xx). Est in celo, qui corda scrutatur et renes (Psal. vii). *Videte quod nil doli admisceatis, sed nos apud Deum et homines æque libretis*. Quod autem quibusdam illis nostris S. videlicet et T. (16) gratiæ favor arridet, vobis solemnnes gratiarum referimus actiones, idque nostris erit munerandum obsequiis, cum se vel tempus aut locus obtulerit, Familiarissimas nostras K. et J. (17) quas in Domino veneramus, quibus et nos sincerioris brachiis charitatis astringimur, eo devotius vestræ liberalitati commendamus, quo amplius de vestra bona voluntate confidimus. Ad ultimum nostri memoriam orationibus vestris læsse rogamus, quia vestra nostris est inserta visceribus, ubi patri filius immolatur. Valete.

EPISTOLA XXVII (18.)

Ad conventum virginum Roschild.

Venerabili et dilectæ in Domino priorissæ beatæ Mariæ (19), et sororibus universis virginibus sacræ, W. beati Thomæ de Paraclyto minister indignus, sinceræ dilectionis affectum.

Nostis, charissimæ, quod subjectorum excessus minime corriguntur, si pro voluntate vel negligentia vel temeritate præsumptionis, contra ordinis instutata more bestiali feruntur. Itaque si pastor his omnibus obviare neglexerit, vel terrore perterritis nutire non audeat, licet pastoris gestet officium, meritum tamen pastoris amittit, cum eos, quos corrigere debet, tacendo peccare permittit. Nos igitur, quos honore pastoralis Dominus in Ecclesia sua sublimare disposuit, simile sortiemur de commissi nobis gregis proditioe iudicium, si eum facere permittimus in abrupta vitiorum, qui nostro et verbo et exemplo proficere debuerat ad augmentum virtutum. Indo est quod largiente Domino circa nobis commissos vigilantis satis cura sollicitudinem adhibere studuimus, ut eorum errata disciplinæ mere subaremus (sic) et virtutes vitiiis præparamus, de commissio nobis talento rationem in diem iudicii cum securitate reddamus. Sanctitatem quoque vestram non ignorare confidimus, qualem Nicolaum filium prioris vestri recepimus et quantum in doctrina et disciplina protraximus. Huic igitur, quia

(15) Non possum invenire hunc locum.

(16) Forte Thomas qui nominatur in epistola 29.

(17) V. ib. I, ep. 28, 29.

(18) Lang. an. 1187.

(19) In Roschildia hoc monasterium fundatum est non longe post annum 1156. V. Atlantes Danicum, t. II, p. 341; t. VI, p. 134 et Saxonem, p. 315, 316.

gravius quam vellet pro excessibus suis aliquando A corripimus, frequentioribus doloribus anxietur, et promissæ fidei propositum descrere comminatur. Inde est quod rebellis et contumax de vestibus suis eappam videlicet et superpelliceam nobis inconsultis exposuit, et ut aliorum relatu percepimus, apud vos, quod valde miramur, deposuit. Non enim arbitrari valemus, quod malitiam sapientia comitetur, et male agentibus fidei sinceritas suffragetur. Rogamus igitur dilectionem vestram atque consulimus, quatenus nobis, omni occasione postposita, depositum transmittatis, ne vestra religio, quæ semper est amatrix veritatis, sit latibulum et refugium malitiæ atque nequitie communicando operibus malis.

EPISTOLA XXVIII (20).

Ad conventum virginum Slangathorp (21).

Dilectis in Domino virginibus sacris A. priorissæ Dei gratia (22), K. et J., frater W. servus servorum Dei in Paraclito, sic eurrere, ut supernæ remunerationis bravium apprehendant.

Litteras vestræ sanctitatis accepimus, et pia satis aviditate legendo percurremus. Si quid autem quod honestati congruat et vestræ sanctitati odat ad gloriam, effectui mancipare curavimus, in se plenius exsultamus, debitum Deo gratiarum actionem exsolvimus, semper nos in anteriora cupientes extendere, ut susceptis beneficiis beneficia valeant uberius respondere. Nuper autem a charitate charitatis dona percepimus, quibus in charitate charitatem indubitanter inesse probavimus. Vorumtamen, quia C scipius in vestræ benedictionibus dulcedinis pervenimus, consensientia nostræ torpor arguitur, quod in recompensatione beneficii minus quam vollemus providi reperitur. Unum est tamen quod ad remedium nobis consolationis accedit. Sincerus videlicet dilectionis affectus, qui inter amicos semel exortus nullo tempore consenescit, sed verius cum quid defuerit, mutuis fovetur alloquiis, et scriptis recentioribus validius incalcescit. Inter omnia autem quæ circa nos locum prerogativum habere noscuntur, illum, de quo loquimur, charius atque vicinius, maxime cum honestatis fulgore vestiatur, amplectimur. Illum igitur etiam vobis offerimus et oblatum in nostra recipimus, non ut ea careatis, sed ut cum abundantius habeatis. Quod et in nobis credimus D esse futurum, ex utrisque corporibus, ut, quod habent singuli per meritum atque per gratiam, commune sit omnium per amorem. Petitioni vestræ nullatenus desimus obviandum, sed eum quem petistis quam citius poterimus emittendum. Valet!

EPISTOLA XXIX (23).

Ad eandem.

WILLELMUS, Dei gratia, servus servorum Dei, in Paraclito virginibus sacris K. et J., Christo sponso

A feliciter inherere et virtutum gloria coruscare. Sicut, oleo flammis injecto, incendium majus excrescit, sic ex operibus bonis virtus amoris validius incalcescit. Ex relatione charissimi filii nostri Thomæ, qui vos in Domino veneratur et diligit, virgines sacræ, percepimus, quod in necessariis nostris plurimum geratis affectum, quod nobis in admirationem accedit, cum nec ad hoc processisse noverimus, aut opus aut meritum. Verum quoniam amplioris est gratiæ, non uni sed pluribus velle noveritis a Domino vobis inesse, qui non uni, sed omnibus sua venit passione proficere. In hoc etiam pluribus beneficiendi imitabile bonæ voluntatis exhibetis exemplum, quatenus et vos majorem assequamini gratiam, et opinionis vestræ suavem ubique diffundatis odorem, et sicut præmistimus, vestris obsequiis nostrum jam velut sopitum et incineratum suscitatis amorem, ut et vos in Domino diligamus, et orationibus mutuis invicem nosmetipsos Domino commendemus. Est enim adversarius noster tanquam leo paratus ad prædam, circumiens et quaerens quem devoret (I Petr. v). Cui resistamus fortes in fide armis præmuniti justitiæ. Hujus igitur mundi gloria fallax et rerum temporalium cupiditas, felices dominæ meæ virgines sacræ, nec aliunde domine, nisi quia Domini mei sponsæ, nec ad modicum vos in voraginem vitiorum inducat, et continentia vestras gloriam se miserabiliter gloriatur evertere potuisse. Solum et nos quia renuntiastis mundo et vos Domino consecratis, et necdum a vestra memoria credimus esse præcisum, quod omnium malorum radix sit cupiditas (I Tim. vi), transgressionis mater, magistra nocendi, seminarium iniquitatis, auriga malitiæ, sicaria virtutum, seditiois origo, fovea scandalorum. Nescitis? Imo scio quod scitis, quia omnia gloria filie regis ab intus (Psal. xlv). Quia igitur et vos filie regis estis et sponsæ, sit ab intus gloria vestra, non ab exterioribus rebus, ne quæm venerit sponsus, vos satias inveniat virgines, conscientia bonæ oleum in lampadibus non habentes (Matth. xxv). Cæterum gratias pro gratia nobis exhibita gratiarum Domini et retributor pro nobis ipse vobis retribuat. Valet

EPISTOLA XXX (24).

Ad dominum papam (25).

Sedes apostolica quanto cæteris præeminet dignitate, tanto debet attentius in judicium faciendū providere, ut in rebus agendis tractandisque negotiis, legem justitiæ, seu viam veritatis vel æquitatis, nullius amore vel otio deserat. Harum enim unum, sicut gratiæ vestræ paternitatis innotuit, si cuiuslibet iudici sed præcipue summo pontifici in virtutum suarum defuerit præconiis, inferet lesionem, et in extremo superni iudicis examine tam

siam anno 1100.

(23) Lang. an. 1187.

(21) Slangrup hodie civitas quedam parva in Selandia.

(22) De antiquitate hujus monasterii nil mihi constat. Rex Ericus Bonus fecit ibi construi eccle-

(24) Barth. et Lang., an. 1196.

(25) Edita jam est ab Holbergio in Historia Danicæ, tom. I, p. 261, 262.

gravis delicti perferet ultionem. Absit autem, mi Pater, ut hoc morbo conscientia vestra laboret, quam in negotio sororis nostræ reginæ Francorum favorabilem et immutabilem adhuc etiam assertio falsitatis velut hostem detestabilem abhorret. Auditu vero percepimus et rei veritate comperimus, quod in illius terræ regem vestra pietas terrorem conminationis ex parte vestra justitiæ vigor sicut necdum intepuit, quo delectamur, incuasit, eidem sub interminatione anathematis præcipiens, ut nullam sibi aliam copularet, quoad ista, soror videlicet nostra, vita comite superasset. Nunc igitur, Pater, quoniam in Dei contemptum et in opprobrium sempiternum ut rebellis et contumax vestræ sanctitatis contempsit edictum, quid superest, nisi ut hoc modo mandati vestri contemptoris feriaturs insania, quatenus in ipsius regno interdicanur celebrari cœlestia sacramenta? Ita, mi Pater, nunc in vobis justitiæ zelus emineat, et quam sit temerarium apostolicis obviare mandatis, si hucusque non intulerit, nunc saltem hanc confusionem supportando persentiat. Rogamus itaque, Pater, et pietatis vestræ supplicamus visceribus, ut petitioni nostræ non desit effectus, quoniam multus est erga nos dilectionis vestræ affectus. Semper enim Romanæ Ecclesiæ obedientiæ jugo placuit vobis colla submittere, et nisi primo nobis Ecclesia Romana defuerit, non erit ab ea nobis discedendi voluntas.

EPISTOLA XXXI (20).

Ad dominum Cælestinum papam regina Francorum (27).

Ad sedem misericordiæ toties est recurrendum, quoad usque misericordia de cælo respiciat et sperantium in se Deus vota perficiat. Inde est, amantissime Pater, quod et ego, cujus cor doloris aculeis diebus ac noctibus perforatur, ad Deum primo, deinde ad sedis apostolicæ clementiam minime clamare desisto, si forte respiciat Dominus in orationem humilis ancillæ suæ, et amoveat a me sagittas suas, quæ militant adversum me, quarum indignatio ebibit spiritum meum et apostoli Petri successor benedictionis suæ rorem ariditati cordis mei benignus infundat, et de illata mihi injuria conferat consolationis in mea tribulatione remedium. Quis enim, Pater, qui gemitibus filię suæ nulla miseratione compatitur, minime doloribus anxiat? Absit, ut vos! De solo gloriæ dejecta et in terra prostrata consolatorem inquiri et non invenio. Excellentiæ pristinæ desseo detrimentum, *dum*

(26) Barth. et Lang., an. 1194.

(27) Editā ab Holbergio in Historia Daniæ, t. I, p. 262, 263. Sine dubio scripta a Wilhelmo jussu regis ad papam, fama accepta de divortio Inghelbore.

(28) Forte: *Salutem fert*; in apographo Magnæano I exstat: *Suam filiam*; quod nullum sensum habet.

(29) Tota hæc clausula ab: *Ad hoc etiam*, usque ad finem, mihi suspecta est, et forte ex alia epistola sumpta. In ms. Aræ I, ita restituitur locus,

Non est, qui redimat, neque qui salrum faciat (1^a sal. VII) (28). Pudet me miseriæ meæ, et anxiaturs super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum (Paul. CXLII). Unum est, Pater mi, quod me inter tribulationum mearum angustias beneficio consolationis speratæ refovet et demulcet, et præter illud non est aliud. Quid sit illud, si quæritur, nil in responsis habet, præter hoc, quod dictura sum, sedis apostolicæ clementia. Rogo igitur te, clementissime Pater, ut filiam redigens in mensuram plenitudinis gloriæ tuæ, justitia mediante, deprimas illum, per quem affligor, ut iterum reconcilier illi et reconciliationis gaudia Deo et gratiæ vestræ paternitatis ascribam. Siquidem ad Dei spectat honorem hominumque salutem, ut in faciendis judiciis semper veritas producaturs in lucem. Ad hoc etiam vos, Patres et domini cardiales (29).

EPISTOLA XXXII (50).

Ad dominum papam ut supra (31).

Cum sit omnium fides et votum apostolorum Principis successorem Ecclesiam Dei disponendi potestatem in omnibus obtinere, eo securius ad eum sunt referenda, quæ sunt iniquorum hominum depravata, quo frequentius ab impiis actibus eruuntur, qui gratiam assequuntur, et patrocinio fulciuntur. Ego igitur a domo patris educta, et in Francorum regnum inducta, disponente Domino, regali solio sublimata, felicioribus successibus meis invidente humani generis inimico, in terram velut lignum aridum et inutile dejecta, omni sum solatio destituta atque consilio. Dereliquit me sponsus meus rex Francorum Philippus, in me non inveniens quid condemnaret, nisi quod malitia in incudemendacii fabricasset. Illud autem esset præsentibus in vestris auribus persequendum, si non scirem jam illud fama volante in toto populo divulgaturs. Confugio igitur misera ad sedem misericordiæ, ut misericordiam consecuta filiam vestram, si felicior atque clementior fortuna successerit, me deinceps profitear ancillam diebus omnibus vestris obsequiis mancipandam.

EPISTOLA XXXIII (52).

Regis (53) ad cardinales.

Ad Dei spectat honorem hominumque salutem, si rebus agendisque judiciis veritas producaturs in lucem. Ad hoc et vos Patres et domini cardiales, iudices orbis apostolicus extulit principatus, ut in causis pauperum et oppressorum omnium, qui ad apostolicam sedem confugiunt, non amore vel odio cuiusquam hominis veritas supprimatur. Odor isto manu tamen recentiori: *Ab eodem constituti ce singulariter ordinati estis. Valete.* Et in Lyegaardiano: *Deficit ms. suppletur hac ratione: (Conferre valetis.)*

(30) Barth. et Lang., an. 1194.

(31) Editā ab Holbergio in Historia Daniæ, t. I, p. 263. Etiam scripta a Wilhelmo jussu regio.

(52) Barth. et Lang., an. 1196.

(53) Kanuti. In Lyegaardiano valde erronee: *Regina.*

de sacris actibus vestris ubique diffusus, ut in tribulationibus ad auxilium gratiæ confugiant, plurimos evocant ex longinquo. Inde est, quod odor idem naribus nostris aspersus non plurimum excitavit, ut probarem effectum quod perceperamus audire. Causam nostram, imo sororis nostræ Francorum reginæ gratiæ vestræ jamdudum commisimus; sed, si non ad plenum, exinde tamen aliquid consolationis accepimus, pro qua et vobis gratiarum actiones exsolvimus. Quia vero superest, unde plenius gaudere debeamus, si debitum sortiatur effectum, precēs iterum in oculis vestris duximus deponendas, licet in hoc non nos confortet aut opus aut meritum. Apud autem amatores justitiæ pietas extorquere solet compassionis affectum in his maxime rebus, quæ justitiæ patrocinio fulciuntur. Novit sanctitas vestra dominum papam regi Franciæ in mandatis dedisse, ut sororem nostram, ab eo malitiose disjunctam, in conjugem sibi resumere deberet, quam si resumere nollet, nullam aliam sibi ducendam præsumeret. Ecce! quid facit homo, qui non timet Deum, nec homines reveretur? Aliam ducens non conjugem sed adulteram, apostolicis non timuit obviare mandatis. Pro hujusmodi facto fieri nobis justitiam a vobis expetimus. Quam nullam aliam ad præsens expetimus nisi ut a sacramentis ecclesiasticis excludatur, quæ per totum ipsius regnum celebrantur, donec sensus ejus in melius reformetur, illam scilicet quam sumpsit respuendo, et illam quam dimisit resumendo.

EPISTOLA XXXIV (34).

Reginæ Francorum abbas W.

Charitatis debito et naturæ jure compellimur, quatenus ad calamus manum mittamus et, si non corporali præsentia, quia infirma est, spiritu tamen, qui promptus est, dominam nostram, velit nolique diabolus, Francorum reginam visitemus. Jucundius tamen, si fieri posset, ore ad os familiare vellemus inire colloquium, maxime cum præsentia vestræ delectaremur aspectibus et dulcoribus fovemur alloquiis, quibus meus charitatis jaculis vulnerata, validius vulnus divini gestat amoris, et totam se gloriatur concremari in sacrificium laudis. Novit, qui secretorum est conscius, quod honorem vestrum et gloriam diligenter amplectimur. Honorem autem dicimus, quod mundi pressuram virtutum pede calcatis, et in tribulatione vestra divina dispensatione virtus accrescit, dum non ut femina, sed ut vir cordatus hostilem nequitiam viriliter sustinetis, et gratiæ divini causam vestram iudiciumque committitis. Nostis enim, et bene nostis, quia in libro experientiæ sæpe legistis, quod virtutis est non vinci a malo, sed in bono vincere malum. Erit hoc vobis ad gloriam, et omnibus injuriam patientibus ad imitationis exemplum. Credendum est, quod divinitus estis instructa, ut a

(34) Barth. et Lang. an. 1194.

(35) Barth. an. 1193, et Lang. an. 1194. Scripta sine dubio Romæ.

majora virtutum præconia valide consurgatis; illud habendo præ oculis, quod dicit Apostolus, imo per Apostolum Christus: *Omnes, qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur (II Tim. iii)*. Quid autem patientia conferat, a cogitatione vestra nullatenus est alienum, cum Veritas dicat: *In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. xxi)*. Nunc igitur, charissima domina et gloriosa regina, ne declinetis a rectitudinis tramite, quam cœpistis, quia cito, ut vere speramus atque confidimus, si non respuerit qui vos conturbat, portabit iudicium, et quod a Domino vobis est collatum in dotem, iustitia mediante, nullatenus deducetur in irritum. Minas eorum qui vos oderunt et affingunt, sive blanditiis promissionum nullatenus attendatis, quia etsi aliquando vos deterrat regis severitas, corroboret vos et confirmet divini censura iudicii, quæ nunquam sperantes in se derelinquit, quæ et mala consilia principum dissipat, et auum in æternum confirmat.

EPISTOLA XXXV (35).

Abbas ad reginam.

Quoties conmeantium præsentia se nobis obtulerit, indignum reputare decrevimus, si dominæ nostræ, quam in veritate diligimus et in Domino veneramur, aliquid minimæ nostræ parvitas scriptio- nis emiserit. Nostis enim, domina, novimus et nos quod hoc proprium habet vis amoris, ut scriptis recentioribus amplius incalescat, nec aliquo rerum eventu patitur ut senescat. Conferitur etiam amicitia vinculis notus amoris, remedio lætitiæ salutaris desolatis, his maxime, in quibus abundant viscera pietatis, nec inest Domini. . . . um (36) bonis moribus quippiam pravitatis. Excellentia igitur vestræ salutationis prælibamus officium, ut eo percepto percipiatis, et vos de tribulatione salutare remedium et nullum Christianæ fidei detrimentum, quod infidelibus et negligentibus solet inferre contemptum. Novimus autem quod, diabolo sæviente, Domino vero vobis in melius providente, paternum in vos immissum esse temporale flagellum, quatenus patientiæ virtus in agone probata, de plumbi scoria purgatissimum efficiat aurum, et unde diabolus se putat obtinere victoriam, vos æternæ gloriæ faciat alapis coronam, et ipse de illata vobis Injuria debitam malitiæ suæ perfectionem. Non vos fallat, mi domina, ad tempus sublata mundi hujus inanis gloria, quia potens est Dominus statuere vos iterum in plenitudinem potestatis, ut vestra sublimitas in caput gentium imperet populis et solum gloriæ teneat. Nostis, et bene nostis, quod *qui cælum operit nubibus (Psal. cxlvi)*, ipse etiam, illis sublati, cum vult, infundit lumen claritatis supernæ sideribus. Ita certe et vos, cum voluerit, exaltabit, *quia respiciat in orationem humilium, et non spernet preces eorum (Psal.*

(36) In apographo Magnano I, deest *Domini*; lacuna tamen exstat. Forte vera lectio est: *Domini colentium*. In Lyogaardiano: *Dominum*.

ei), quorum gemitus ad eum perveniunt, et Altissimus non delectabitur in eis. Ipse enim *mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem facit et ditat, humiliat et sublevat* (37) (*I Reg. 11*). Verba sunt Spiritus sancti. Nolite igitur perdere continentiam, quæ magnam habebit remuneratorem: dabit Deus his quoque finem et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis (*Joan. xvi*). *Cor regis, ut dicit Scriptura, in manu Dei est, et inclinabit illud quocunque voluerit* (*Prov. xxi*). De cætero plurimum gaudemus, quia vos Dominum et ejus mandata timere percipimus et vestræ sanctissimæ conversationis odor suavissimus ubique dispergitur, ut nec dens vos inimici corrodere possit, cum non inveniatur quod honestati et moribus obviet bonis. Noverit autem vestra sublimitas, quod amorem, quem erga vos habemus, nunquam antiquabit oblivio. Nunquam cessare ab oratione poterimus, donec a Domino nos exaudituros esse senserimus, quod in proximo futurum esse confidimus. De cætero valde conquerimur, quod nihil a parte vestra vel scripto suscipimus, quod tamen, salva reverentia et pace vestra dixerimus, cum vobis his ecce scripserimus, pro cuius amore et honore nostrum corpus exponere labori maxime contra dominum regem maritum vestrum nunquam timuimus. Rogamus igitur, ut quod in hac parte minus congrue factum esse prolabamur, benevole suppleatur. Quia plurimum de gratiæ vestræ plenitudine gloriamur, ne in obliuionem abduci videamur.

EPISTOLA XXXVI (38).

Ad abbatem Walbertum de Esrom.

Venerabili Patri et domino W. Dei gratia abbati de Esrom, W. servus servorum Dei in Paraclyto, in plenitudinem dierum plenitudinem gaudiorum.

Rumor dulcis auribus nostris, charissime Pater, insonuit, qui et civitatem Dei lætificavit, et nos in laudem Dei plurimum excitavit. Quis enim, licet insipiens, non jucundetur, vestrum in his partibus vos intulisse sapiens optatum adventum, consilio et auxilio, Domino largiente, pluribus profuturum? ut minus sapiens dico, et si omnes in hoc jucunditatis gloriam non assequuntur, non minus tamen solennes gratiarum actiones et laudum præconia divinis aspectibus in hujus novitate lætitiæ devoti persolvimus, quod non ad oculum, sed ad conscientiæ puritatem vobis sincerioris amoris vinculis innodamur. Nec frustra quidem. Quem enim indissolubiliter sibi non astringant officia, toties nobis exhibita sub amoris titulo sinceritatis et veritatis? Quis ad plenum comprehendere possit in necessitatibus nostris compassionis affectum compassionem prosequentem desideratarum rerum effectum? Hæc itaque sunt, Pater, quæ nobis gratiam faciunt

(37) In Magnifico I: *Potest facere et dare humilia et sublimia.*

(38) Barth. et Lang., an. 1194.

(39) Celeberrimus ille Andreas Suzonis filius.

adventus vestri lætitiæ et non intentos reddunt ad recogitandam et recompensandam tot et tantorum munerum rationem. Quod si disparibus studiis minus cauta providentia forte successerit, non id etiam indigne amicitibus benignitas supportabit. *Charitas enim benigna est, patiens est, non querit, quæ sua sunt* (*I Cor. xiii*). Cæterum, mi Pater, quoniam amor est dilationis impatiens, quid amicitissimus noster cancellarius (39) agat, quid in proposito apud eum versetur ad inquirendum compassionis affectu compellimur. Id igitur, si votis non obviat, vestris nobis litteris exarari deprecamur; quia desiderio multo sub vario rerum eventu suspendimur, sicut enim doloris stimulis exulceratur amantis animus, si de amico tristitia referantur, ita exhilarescit, si potiat in salutem secundioris fortunæ muneribus.

EPISTOLA XXXVII (40).

Item in reditu suo a capitulo.

Abbati de Esrom salutem in salutari Dei.

Quod aliquando vobis et nobis subtrahitur occasio colloquendi, nec nobis est gratum, nec amori contiguum. Solet enim inter amicos esse in amore levamen, et in dolore remedium, familiare colloquium. Cujus sit in hac re subterfugium, nec nos agnoscimus; et vos ignorare penitus arbitramur. Si vero falsarius quispiam, quem forsitan mendacii pestis infecit, ille mercedem iniquitatis conceptæ recipiet, qui in agro bene culto pro tritico zizania superseminare decrevit. Et inter nos fraternitatis charitas illæsa persistat, ne dissensionis filius et iniquitatis operator de sua quandoque congaudeat iniquitate. Vos autem noveritis quod nostrum erga vestram sanctitatem, nec in minimo esse peremptum, cum quidem nec in hac parte molestia quidpiam nobis occurrerit, quo parvitas nostra debeat lædi, sed collata nobis beneficia a parte vestra amoris et gratiæ testimonium protestentur. Nec a nostri memoria poterunt vel possunt avelli, nisi, quod Deus avertat, a nostro sensu fuerimus alieni. Si quid igitur operibus nostris vel verbis vel etiam vestris contradictionis emergerit, quod tamen non arbitramur, illud totum antequam oblivio, deleat et abstergat, ne quid morum nostrorum gratiam devenuset, quos semper oportet in innocentia et simplicitate cordis divinis obsequiis mancipari: per quos et inimici propter præceptum Domini beneficiis potioribus ad amorem Dei debeant provocari, ut in omnibus et per omnia ex operibus nostris laudetur, et glorificetur Deus, qui est benedictus in sæcula.

EPISTOLA XXXVIII (41).

Ad abbatem de Esrom.

Cum fidei nimis vigor intepuit, non est mirum, quod irruentibus malis, his qui longe sunt positi

(40) Barth. an. 1178; Lang. rectius an. 1194.

(41) Barth. an. 1178; Lang. etiam, sed dubitanter; ego ad an. 1194.

minus prudentibus veritas in dubium venit. Inde est, quod aliquando nos, qui mendaces minus discernere novimus, pro veris falsa recipimus, *ponentes tenebras lucem et lucem tenebras, dicentes bonum malum et malum bonum* (Isai. v). Quid igitur? Subdimur maledictioni iudicis præsentis, quem nulla latet iniquitas, qui nec falli, nec fallere novit? Absit! Novit enim, quod veritatis inimici ex malitia ut innocentiam decipiant, mentiuntur. Verum si simplices nonnunquam falluntur et fraudulentium assertionibus alibent fidem, sicut eos malitia non denigrat interior, sic nec supremi sententia Iudicis damnat. Cum eorum verbis mendacibus credunt, fidei tamen, quæ in Christo est, constantiam non amittunt. Nos igitur, Pater venerande, si forte deviare cogimur, si forte deviare probamur a rectitudinis via, et aliquid de charitate fraterna visus vel auditus subripuit, non benevolentia præcunte, ea qua nos prius invicem dilexerimus, integritas reformetur amoris et percepto lumine veritatis, tenebræ dissipentur erroris. Percepimus enim, nec nos convenit dissimili falsa relatione nos fuisse seductos et invidiæ stimulis, et malignantium pravitate jaculis impugnatos, dum cor nostrum a veritatis tramite procul abscederet, et adulantium oleum minime declinaret. Ad vestram igitur notitiam volumus pervenire, nos hujus controversiæ occasione ita fuisse permotos, ut nec ad utilitatis vel honoris obsequia oculorum nostrorum aelem deligeremus ab opinione virtutum. O invidia, quam perniciose est! quæ nec persequi desistis quos perspexeris bonis etiam implicatos, quæ et diabolium totius malitiæ propinatorem deposuisti de cælo, quæ et invadere non timuisti humanæ salutis Auctorem. Sed jam in nobis, unde sumpsit exordium, producat in lucem, quatenus, cognita ejus origine, reprobetur iniquitas, et justitia in suo gradu illæsa persistat. Dicebatur, Pater amande, quod tamen longe sit a sanctitatis vestræ honore, quod nos more leonum in insidiis sedebamus, ut religioni vestræ cohærere volentes a vobis avertere niteremur, et cupiditate rerum suarum nostro eos consortio jungeremus. Quod satis pateret ex susceptione Philippi pueri nostri, quem nullam aliam ob causam susceperamus, ut dicebatis, nisi quod pecuniam ei a patre collatam habitui nostro investire voluimus. Dicebatur etiam nobis, ut vere percepimus, quod in tantam fueramus malitiam devoluti, quod nostrum esset officium vos appellare hominum devoratores, et in præpositos, si forte de mandatis seniorum excederent, more bestiarum crudeles insigere dentes. Quibus et vos, si fidem volueritis adhibere, deceptos esse noveritis, et nos

A si fecimus, esse mentitos, et bestiarum genus crudelitatis excessisse. Hoc est, quod inter nos discordiæ seminarium discurrebat, et fraternitatis concordiam perversitas inficiebat. Quia igitur hæc omnia inter nos odii fomitem ministrabant, rogamus et humiliter supplicamus, quatenus ad paciæ concordiam revertamur, et quæ pia, quæ justa, quæ honesta sunt, jam licet sero, sectemur. Dulciores siquidem sunt amicitia post inimicitias, quam ante fuerant, cum nullas pateremur dissensionis angustias.

EPISTOLA XXXIX (42)

Domino charissimo et præcordiali amico Ebboni (43), frater W. gratia Dei servus servorum Dei in Paraclito, æternæ gloriæ percipere portionem.

B Est, ut melius nostis, nisi domine, quædam in amore dulcis et admiranda jucunditas, imo ut verius fateamur, in colloquendo suavis mellifluaque ebrietas, quæ cum mutuo colloquantur amici sic colloquentium mentes inebriat, quatenus ludicra præseriis interponat, et quod præcedere debuerat de rebus necessariis verbum excludat. Ut enim noster dicit Salomon: *Fortis est ut mors dilectio* (Cant. viii). Hanc in amore dulcedinem illi soli degustant, quos amoris vinculis arctius innodatos illicita desideria minime coangustant. Hoc autem nuperrime cum mutuis refovenemur alloquiis et vestris delectaremur aspectibus, certius sumus experti, qui cum de necessariis deberemus inire sermonem, illum a nobis abstersit oblivio, quam amoris intulerat dulcedinis multitudo. Verum non nobis longum poterit inferre dispendium, quidquid fuerit amoris gratia prætermissum. Quod autem a nobis fuerat prætermissum, si a nobis (44) proferatur ad medium non vobis videatur injuriosum, cum ex eo speramus ex Innata vobis bonitate et benignitate in nostra tribulatione provenire remedium. Noveritis igitur quod inter mala quibus affligimur ad cumulatum malorum accedit, quod regalis potestas, quæ de jure pauperes religiosos tueri debuerat, in nos durius invehitur, dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat (Psal. 7). Canem vero nonnunquam instigavimus, nec tamen quemlibet canem, sed eum, qui confidenter latratum emitteret, et lupos D savientes ab ovium morsibus sententia regis severitatis arceret. De villico vestro B. (45) de Alexander Thorp et quodam fabro colono suo sermo est, qui animalia destruunt et occidunt. Super hoc a vobis justitiam duximus expetendam, semel in persona nostra, duabus vicibus, nisi fallimur, per internuntios nostros. Speramus, imo confidimus, quod si non sensum vestrum curarum densitas obtumbrasset, de utroque læsio nobis illata exsententiam

(42) Barth. an. 1194, et Lang. an. 1195. Inscripta est hæc epistola in ms. Lyegaardiano: *Ebbe Sune-son* his verbis Danica: *Til Ebbe Suneason*.

(43) Occisus anno 1208 in bello Suecico ad Lenam. Vide supra t. V, tab. iv.

(44) *Quod autem a nobis*, in Magnæano I, cætera

desunt usque ad: *De villico*. In Lyegaardiano, et recte quidem: *Quod autem a nobis fuerat prætermissum, si a nobis*.

(45) In Magnæano I, et Lyegaardiano: *Be* (forte Bernardo) *de Alisan'er Thorp*.

justitiæ debitam exceperisset. Rogamus iterum dilectionem vestram, de qua plurimum confidimus, ne diutius fratrum pauperum injuriam sufferatis inultam, nostra et prædictorum hominum parte præfixo termino ante vestram præsentiam evocata. Verbum autem quod fecistis, imo quod per vos Dominus

A fecit et ostendit nobis, gratanter accepimus et æmoriore retinemus. Dignum certe memoria, quod nulla possit delere oblivio. Si quod sit illud queritis breviter respondeamus. . . . *Reliqua hujus epistolæ desiderantur.*

LIBER SECUNDUS.

EPISTOLA PRIMA (46).

Decet.

EPISTOLA II (47).

Prima hujus epistolæ desiderantur.

. . . . tatis aculeis sentiant se percelli, qui simul conspiraverunt in unum adversus Dominum et adversus Christum ejus. Sentiant, inquam, mi domine, quantæ sit temeritatis apostolicis obviare mandatis. Novit sanctitas vestra, quod episcopos, qui tyranno prædicto (48) coronam regiæ dignitatis contra vestrum mandatum imponere non timuerunt, ut melius nostis, anno præterito in ecclesia Principis apostolorum coram infinita multitudine hominum in octavis Sancti Martini excommunicationis vinculis innodastis. Hi autem viri mendaces et iniqui ad fraudem toti conversi, cavillationes et iniqua consilia contra justum prædictum, videlicet archiepiscopum, fabricaverunt in incude mendacii, ut vos capiant in sermone, quod longe sit a vobis. A sæculo autem non est auditum, quod in Christiana religione sacerdos excommunicatus fuerit in regem inunctus. Rogamus igitur et supplicamus, rogat et nobiscum multitudo sanctorum, ut in præsentis negotio zelus vestræ sanctitatis emineat, et prævalente justitia, falsitas in sua assertione succumbat, et iniqui comprehendantur in superbia sua, ut sit *pax hominibus bonæ voluntatis* (*Luc. 11*), malivolis autem et his, qui oderunt pacem, *petra scandali et lapis offensionis* (*I Petr. 11*). Vivat et valeat sanctitas vestra in æternum et ultra.

EPISTOLA III (49).

Ad cancellarium (50) regis Danorum.

Præcordialissimo amico et domino A., Dei gratia regis Danorum cancellario, W. inter magnos amicos suos amicus, amoris plenitudinem et felicitatis æternæ lætitiā.

Necessarium reputamus ut vel pauca scribamus; sed cui? certe dilecto meo, quem diligit anima mea.

(46) Bartholinus et Langebeckius referunt ad annum 1196.

(47) Barth. an. 1196, Lang. an. 1193.

(48) Sverro, regi Norvegiæ.

(49) Barth. et Lang. an. 1196.

(50) Andreā Sunonis filium, postea ab anno 1201 archiepiscopum Lundensem.

(51) Barth. an. 1195, Lang. an. 1194

(52) Barth. et Lang. an. 1195.

(53) Barth. et Lang. an. 1194.

B sine quo vivere jam non est vivere, sed dolor et gemitus. Id autem illis venire potest in dubium, qui virtutem amoris in se minime probaverunt. Absit autem, ut vobis, cujus charitatis ardorem in compositione morum, in conversatione puritatis conscia, quod sine adulatione dicimus, vos cum tremore audiat, ne forte subrepat elatio, instabilis constantia fidei, in elegantia affabilitas, in rerum effectu. . . . *Reliqua hujus epistolæ desunt.*

(EPISTOLÆ IV (51), V (52), VI (53), VII (54), VIII (55), IX (56), X (57), desiderantur.)

EPISTOLA XI (58).

Prima hujus epistolæ desiderantur.

. . . . et mutationi consensit aliquando, vel consentit; aut si non consentit, et Grisei jus patronatus, quod habuit, in suo monasterio conservaverint, auctoritate nostra freti, quod a prænominato episcopo de ipsa mutatione pie ac rationabiliter factum est, submoto appellationis officio confirmetis; ita quod in ipso cœnobio Sancti Michaelis semper sint aliqui, qui juxta dispositionem Alborum (59) debeant ibi Domino deservire; si tamen apud eos monasterium remanserit supradictum. Quia igitur Albi monachi illustri viro, duci (60) videlicet prædicto, in suo monasterio, nobis præsentibus et audientibus, jus patronatus obtulerunt, prædictas Sancti Michaelis ecclesie possessiones Albi monachis adjudicavimus, domini W. episcopi (61) inunere eis assignatas, et ejus sigillo et domini Lundensis archiepiscopi privilegii munimine roboratas. Et ne quis in posterum, contra hanc nostram constitutionem possit malignari, eam sigilli nostri impressione firmavimus, testium qui interfuerunt subter adnotatis nominibus.

Ego Homerus, dictus episcopus Ripensis (62), et W. abbas de Paraclito a sede apostolica delega-

(54) Barth. et Lang. an. 1194.

(55) Barth. et Lang. an. 1195.

(56) Barth. et Lang. an. 1195.

(57) Barth. et Lang. an. 1192.

(58) Barth. et Lang. an. 1192.

(59) Cisterciensium videlicet.

(60) Waldemaro Jutensi, fratris regis Canuti VI, et filio Waldemari I.

(61) Waldemari I, filii regis Canuti V.

(62) Sedebat ab anno 1186 ad an. 1203.

tione inter monachos de Guldholm (63), et inter A illos de Sancto Michaeli (64) fungentes, cum de tribus articulis, qui nobis in litteris domini apostolici propositi sunt, videlicet: si dux non est patronus, vel si est; et mutationi aliquando consensit vel consentit vel si non consentit; et Albi ei jus patronatus conservare voluerint, verissime nobis constat quod domino duci Albi monachi prædicti omnem jus patronatus reverentiam, et eorum successores in perpetuum exhibere voluntate bona se promittunt, quidquid eis a domino episcopo Sleswicensi est collatum, et a domino metropolitano confirmatum, pro Albis calculum sententiæ in medium proferentes, quiete et inconcusse auctoritate nostra possideant.^f

EPISTOLA XII (65).

Ad dominum papam in causa monachorum.

Amantissimo Patri et domino Cœ., (66) Dei gratia summo pontifici, frater W. servus pauperum Christi in Paraclito, debitam tanto Patri reverentiam.

Sanctitatis vestræ paternæ Leneplicitum fuit, ut causa nigrorum (67) monachorum ecclesiæ Sancti Michaelis, et Alborum domini Ripensi nobisque deberet cognoscenda et terminanda remitti. Mandatum vestrum eo sumus libentius exsecuti, quo certius velle vestrum inclinari probamus, ad id quod divinæ congruit servituti. Sanctitas siquidem vestra nobis dederat in mandatis, ut de veritate causæ prædictorum inquirenda essemus solliciti, utrisque C partibus aucto nostram præsentiam evocatis, etsi nobilem virum ducem Jutorum Waldemarum cognoscere Nigrorum esse patronum et mutationi prædictæ Sancti Michaelis ecclesiæ non consensisse, nec adhuc consentire, nec in monasterio Alborum posse jus patronatus habere, ut ipsi Nigri de plenitudine suæ restitutionis congauderent, et oblata sine omni inquietudine possiderent. Si vero hoc Albi monachi in suo monasterio vellent conservare rerum omnium, quas Sancti Michaelis ecclesia possidebat, Albis deberemus plenitudinem assignare. Verum, cum in hoc inquirendo nobis labor inesset, prædicto nobili viro duci Albi monachi in suo monasterio jus patronatus libentissimo, nobis præsentibus, obtulerunt. Auctoritatis igitur vestræ D munimine freti prædictam ecclesiam cum omnibus bonis suis tam mobilibus quam immobilibus Albis duximus conferendam. Supplicamus igitur, ut quod a nobis vestræ majestatis imperio eis est assignatum, favore eos vestræ gratiæ prosequente, auctoritatis vestræ privilegio confirmetur.

(63) Fundatum est hoc monasterium 1190. Supra tom. V, p. 379.

(64) Monasterium olim apud Slesvicum.

(65) Barth. et Lang. an. 1192. Edita est a Pontoppidano *Annal. Dan.*, tom. I, p. 482, et ab eo refertur ad annum 1194.

(66) Cælestino.

(67) Ordinis Cluviensis monachi, a vestitus colore sic vocati.

EPISTOLA XIII (68).

Ad dominum papam Cælestinum.

Sanctissimo Patri et domino C., Dei gratia pontifici summo, PETAUS (69) eadem Dei gratia Roskildensis episcopus, salutem et debitam tanto Patri reverentiam et obedientiam.

Sedis apostolicæ preces, quanto sunt sanctiores, tanto, ad complendum, inspirante Domino, digniores. Eas igitur, quas nobis nuperrime pro ecclesia Sancti Thomæ de Paraclito et ejusdem abbate Wilhelmo devotissimo filio vestro cum litteris vestris prætere voluistis, gratanter excepimus. Quia quod viris religiosis et honestis inedia laborantibus intuitu dilectionis divinæ confertur, ad salutem conferentium sine dubio pervenire sentimus. Annuales itaque redditus decedentium sacerdotum in episcopatu nostro ecclesiæ prædictæ conferre decrevimus, tum vestris precibus, cum gratiæ divinæ respectu. Eo videlicet tenore, quod a Paschate, quod eorum obitum subsequitur, usque ad aliud Pascha redditus prædictos obtineat. Et jus nobis debitum et successoribus nostris in ecclesiis illis, quas ut prædiximus per annum tenuerit, et eos nobis reddere contigerit, sine disceptatione persolvat. Ad hoc autem peragendum litteras vestræ paternitatis exigimus, quatenus ad hoc perficiendum validius assurgamus, et os malignantium et iniqua loquentium obstruatur. Vivat et valeat sanctitas vestra.

EPISTOLA XIV (70).

Ad parochianos de Lingbui (71)

ASSALON, Dei gratia episcopus sanctæ Roskildensis Ecclesiæ, dilectis filiis omnibus parochianis ecclesiarum de Lingbui et de Helsingo (72), salutem et paternam benedictionem.

Ad vestram, filii charissimi, volumus pervenire notitiam, ecclesiæ Dei foundationem sive ædificationem ad vestram omniumque Christianorum pertinere salutem. Sicut enim indubitanter est verum, quod beatus clamat apostolus Paulus, in eo quod per os Pauli loquitur Spiritus sanctus: *Templum Dei sanctum est, et qui templum Dei violaverit, illum Deus disperdet (I Cor. III)*; sic nihilominus est attendendum, quod qui templum Dei fundat vel ædificat, a Domino æternæ remunerationis mercedem accipiet. In templo siquidem Dei cum divina celebrantur mysteria, cum scilicet verbis Dei per sacerdotum ora prolatis corpus Christi conficitur (75), imis summa junguntur, chorus assistit angelicus, peccantibus ad Dominum redeuntibus venia condonatur. Quia igitur percepimus quod

(68) Barth. an. 1192, Lang. rectius an. 1194

(69) Sedebat ab anno 1192 ad 1214.

(70) Barth. et Lang., an. 1175.

(71) In Sialandia in præfectura Fridericoburgensi.

(72) In Sialandia in præfectura Coronoburgensi.

(75) In ms. Maguzano I deleta est hæc vox et superscriptum: *porrigitur*, a Lutherano sine dubio.

Qui nostri fratres de Paraclito, quos amplioris A charitatis brachiis amplexamur, circa quorum profectum sollicitudo nostra versatur, templum Domino et beato Thomæ apostolo constrnere et ædificare disponunt, volumus vos eorundem fieri benevolos adjuutores, ut remunerationis æternæ cum ipsis et vos contingat esse participes. Proinde universitatem vestram monemus attentius, rogamus devotius, et in remissionem peccatorum vestrorum (74) injungimus, ut antequam aratra vestra exponatis ad jaciendum prædictæ ecclesiæ fundamentum pro reverentia et prædicti apostoli meritis et nostræ dilectionis intuitu, vestris curribus lapides congruos convehatis. Sic etenim et nobis eritis gratiores et justitiæ vestræ fructibus, sicut prædiximus, amplior merces accrescet. Valet.

EPISTOLA XV (75).

Ad comitem Bernardum (76).

Locus amoris et gratiæ, quem apud clementiam vestram dicimur obtinere, et nolis est amplior gaudendi materia et in mellis proficiendi fiducia. Hujus igitur gratiæ munere vegetati, et vestri memoriam interius diligenter amplectimur et desiderio videndi faciem vestram incessanter afficimur. Speramus vereque confidimus eum, qui vota perficit in se sperantium quandoque completurum desiderium nostrum. Quod si corporum absentia votis nostris obvante, mutuis vultibus nobis perfrui non donatur, interiori oculo nostro vestra facies non negatur. Quod vero minus in præsentibus nobis conceditur, in futuro feliciore successu complebitur. Interim quia litteras vestras valde gratanter accepimus, et eas pia satis aviditate perlegimus, litteras etiam reciprocas ad excellentiam vestram nostræ parvitatibus emittimus. Toties siquidem multiplex beneficium consolationis absentibus amicis impenditur, quoties eis ex benevolentia quidpiam scriptiõnis emittimus. Amicitiam siquidem devota conscriptio consensescere non patitur, sed ea desiderium promovente, convalescit piæ devotionis affectus, ne torpore vel mentis ignavia detestandus succedat in amore defectus. Indo est, quod ad magnitudinis vestræ scripta mens nostra restoruit, et amor, qui forte silentio consensescere poterat, resumptis viribus, ex amica vestra conscriptione revivuit. Noveritis autem, quod easdem litteras vestras loco magni muneris obtinemus, et solemnioribus obsequiis loco et tempore vestræ gratiæ respondere tenemur. Cæterum de fratribus nostris duos unum canonicum et unum conversum apprimè disciplinis regularibus eruditos et honesta conversatione præditos ad vestrum mandatum emittimus,

74) Loco horum verborum: *In . . . vestrorum*, habet ms. Magaranum I: *Pro officio nostro*, deletis allatis, nulla tamen mutationis causa adjecta.

(75) Barth. et Lang., an. 1175.

(76) Hic mihi ignotus est.

(77) Sine dubio inter 1197 et 1202.

quos a vobis oculo benigniori et honestatis obtenta et nostræ dilectionis intuitu suscipi et diligentius audiri confidimus et rogamus. Quid autem congruat ordini Sancti Victoris, quæve sit districtio conversationis ordinis ejusdem, quantaque sit in eis abundantia charitatis, nobis tacentibus eisque referentibus, pleniter audictis. De beneplacito autem vestro, propter quod ad nos vestras litteras emisistis, nobis ab eis referendum committere secure potestis et debetis, quia fideles erunt in referendo et nos devoti vestræ petitioni devotius obsequendo. Valet.

EPISTOLA XVI (77).

Ad episcopum Scarotensem (78).

Reverendissimo Patri et domino I. (79), Dei gratia Scarense episcopo, frater W. Beati Thomæ de Paraclito minister indignus, in plenitudine dierum plenitudinem gaudiorum.

Multipliei, Pater et domine, laude prosequimur, quod a vobis non spiritu sed carne remoti gratiam vestræ sanctæ familiaritatis et amoris assequimur, sicut anno præterito litteris vestris nobis funotuit, et relato suo in auribus nostris præsentium later exposuit. Utinam aut opus processisset aut meritum, quod tantæ dignationi responderet, quia nec conscientiam faciei rubor contorqueret, nec de non exhibito tantæ gratiæ et amoris officio miserum animum dolor afficeret. Novimus enim etiam in bonis et honestioribus moribus non facile reperiri, quod homo pannosus et humilis ab excellenti jam valeat in benedictionibus. *Reliqua hujus epistolæ desunt.*

EPISTOLA XVII (80)

Ad dominum Sæfredum cardinalem.

Licet longioris terræ marisque discrimina vestram a nobis præsentiam Intercludant, confæat tamen benignitas redemptionis et gratiæ vestræ collata suavitas, ne qua nobis adversantia nos a visceribus vestræ sanctitatis excludant. Est autem id virtutis eximie, ut ad amorem gratiæ vestræ susceptis nihil possit adversitatis occurrere, quin semper eorum negotia dignemini charitatis gremio confovere, et ut petentium deposcit utilitas promoveri. Hac igitur spe roborati et amoris vestri munimine confirmati, negotium nostrum hac etiam vice dignum duximus committendum, maxime cum ei, ut probare potestis, et usus et ratio suffragetur et veritatis testimonio fulciatur. Prosecutioni igitur ipsius benignum indulgeri celsitudinis vestræ postulamus auditum, ut de vultu gratiæ vestræ iudicium prodeat æquitatis. Homo quidam. . . . *Reliqua hujus epistolæ desiderantur.*

(78) Lege *Scarensem*, in Suecia; sic in Magazano I.

(79) Jerp-Ulpho, qui sedebat ab anno 1190 ad 1201. Vide Rhyzelii *Episcoposcopiam Sæo-Gothicum* p. 168.

(80) Barth. et Lang., an. 1197.

EPISTOLA XVIII (81).

(Prima hujus epistolæ desiderantur.)

... fiat fides tua (82). Inter cætera mala, quæ patimur surrexit alter iniquitatis filius, mendaciis armatus et promptus ad facinus, qui dicit patrem suum, qui erat tertio excommunicationis vinculis innodatus, ut ab illa sententia solveretur, priori nostro, qui locum nostrum tenebat, in castro regis, nobis astantibus, et domino Ebbone partem cappæ, ut mos est, tenentibus terram suam non scotasse; et sic eandem terram nititur obtinere (83).

EPISTOLA XIX (84).

Ad dominum Ebbonem.

Viro illustri et amico charissimo E., suus W., sic per temporalia bona transire, ut non anitatur æterna.

In porrigendis precibus toties importuni forte videbitur, et si non indignationem dissimulet pietas, æquitatis judicio præsumptionis temeritas citius arguetur. Judicium igitur misericordia temperari rogamus, cui solito more etiam nunc innitimur, ut indignationis severitas, nec postulatis obviet, nec sæpius expertæ clementiæ vultum obnubilet. Scimus enim, quod hilaritate depulsa et facie demolita, indignatio decorem benevolentiæ decolorat, et honestorum morum gratiam devenustat. Sed absit hoc ab eo, cujus sapientiæ radius cor illustrat, quem et gratiæ cælestis favor prosequitur, et natalium prærogativa commendat, et celebritas nominis amabilem esse constituit. Quis enim Ebbonem non diligit, quis non in eo veneretur et fidem et fidei puritatem? Quis non in Ebbone nostro et in temporalibus quibusque prudentiam et circa religiosos devotionis instantiam non exaltet apud Deum et homines? Quis orationem, quisve lectionem non approbet in Ebbone? id Dominus virtutum Ebboni conferat honoris et gratiæ, ut quod bene cœpit, meliori fine concludat.

EPISTOLA XX.

(Deest principium.)

... animæ, sed carnalis affectus videtur inesse. Absit autem, mi Patres et domini, quod aliter sapiatis, quam voluntas Dei et sententia divina dictaverit, qui curam geritis auimarum. Ex tenore vero prædictarum litterarum vestrarum percepimus ad quemdam eum parochialem ecclesiam in vita sua personaliter obtinendam evocari, conditione tamen interposita, quod prius habitum religionis assumat, quo suscepto, ecclesiam prædictam obtineat. Quod quidem saluti animarum obviat, quia nec hoc lex divina, nec sanctorum sanxit auctoritas. Sola enim non terrorem sed honorum

(81) Barth. et Lang. an. 1198.

(82) Ex Magnæano I.

(83) In Magnæano I, etiam post hæc verba exstant: *Et jam patre ipsius defuncto terræ fructu percepto. Istis et talibus attenuamur injuriis, dum non est qui ferat auxilium. Si qua sunt in vobis viscera pietatis, imponite, quæsumus, debitum finem tot malis, ne*

PATROL. C. IX.

A cælestium promissio habitum religionis imponit, ne forte, si alia fuerit assumptis occasio, audiat non me sed Dominum in Scriptura loquentem et comminantem: *Væ homini duabus viis terram ingredienti (Eccli. 11)*. Ad ultimum litteræ vestræ protestantur, quod si prædictus Hugo religionis habitum non assumat, sine magni muneris oblatione prædictam ecclesiam nullatenus poterit obtinere. Sed, ut verius vobis in aure loquamur, istud hæreticum est atque peremptorium, si tamen ambitio cæca tale quid perduxerit ad effectum et audiet cum Simone Mago: *Pecunia tua tecum sit in perditionem (Act. viii)*. Sed absit hoc ab amico nostro, quem amplioris charitatis brachiis amplexamur! Absit, inquam, ab eo, ut sic morum suorum gratiam devenustet et bonum odorem, quem in naribus circumpositorum bene vivendo aspersit, foetere faciat, et brevi victur tempore peccatis oneratus ad inferna descendat! Homo simplex est a malitiæ alienus, astutia cum pace fœdus inivit, ut in pace vivere libeat et justitiæ limitem non excedat, nisi forte ovina simplicitas lupina defraudetur astutia. Verum quoniam in proposito diu habuit repatriare non necessitate compulsus, nec panis aut vestitus laborans inopia, ventura Paschatis solemnitate, vita et incolumitate corporis comite, veniendi ad vos iter arripit. Hoc quidem jam mancipare voluisset effectui, si Ecclesiæ et domui suæ disposuisset. Ad hoc autem faciendum magna indiget sollicitudine et temporis spatio, ne nimis accelerata festinatio sit rerum suarum dispersio, et dicatur de eo. *Hic homo cœpit ædificare, et non potuit consummare (Luc. xiv)*.

EPISTOLA XXI (85).

Ad dominum archiepiscopum Lundensem.

Ut, Pater amantissime, scribamus, necessitate compellimur: *Expectavimus bonum, et non venit, pacem, et ecce turbatio (Jer. xiv)*.

Scitis, Pater, scienti enim loquimur, quod ad Daciam vestri causa, quem diligebamus, quem et videre sicut angelum Dei sitiēbamus, fuerit noster accessus. Non, inquam, indigentia, Deus est testis, fines nostros nos coegit exire et Daciæ partes invisere et incommodis multis et supra vires affligi; sed amoris vehementia, quam corde conceperamus, in cognitione domini Absolonis episcopi. Si igitur fecimus, ut amici, non necessitatis inopiæ tale debet factum adscribi. Et certe super omnes homines, qui cognitioni vestræ possunt occurrere, decrevistis, ut amicus et dominus amoris gratiæ respondere. Huic rei facies hilaris (86) et largitas manus et vultus paternus postea non in diversa mutatus certum dederunt indicium, et nostrum ad vos usque confirmaverunt accessum, ut inceptis stabiles firmaremur, usquequo impius superbiat, dum non est pupillis adjutor.

(84) Barth. an. 1194, Lang. an. 1195.

(85) Barth. et Lang. an. 1178.

(86) Hanc vocem supplevimus ex Magnæano I et Lyegaardiano.

et pro viribus, imo supra vires, ut Deus novit, amoris sedulum impenderemus obsequium, certe non ad oculos, sed ad salutis auxilium. Testis est Deus et cœlestis curia, quod amoris amplexibus non flete sed veraciter et dulciter vestram sumus semper memoriam amplexati, sive prospera succederent vel adversa, et nunc quod est, mi Pater et domine, quid in nobis vestræ tantum paternitati displicuit, ut amicum inter inimicos relinqueretis sine adiutorio, sine consilio, advenam et peregrinum in partibus alienis? Quid, inquam absuit, ut pupillum et orphanum dimitteretis inter ora leonum, dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat? (Psal. vii.) Inter. . . . [Deest magna pars hujus epistolæ] (87).

EPISTOLA XXII (88).

(. emittitur a domino archiepiscopo Lundensii.)

Amantissimo domino et Patri C. Dei gratia summo pontifici, A. eadem gratia Lundensis archiepiscopus et apostolicæ sedis legatus et Svechiæ (89) primas, debitam tanto Patri reverentiam et obedientiam.

Sicut bonorum studiorum perfectio congruit honori, justitiæ, sic eorundem detestanda deformitas faciem decolorat Ecclesiæ. Quod igitur divina sanxit auctoritas et approbavit religionis Christianæ sinceritas, sic est non violare consultum, ut et regibus et principibus inviolabiliter conservandum, ne læsio sanctitatis proveniat minoribus ad imitationis exemplum. Si vero, peccatis exigentibus, obstinatio (90) tanta provenerit ut vel reges vel principes tanti facinoris sint auctores sive fautores, vobis, Pater amantissime, providendum, et correctione strictissima corrigendum, quem Dominus in loco superiori constituit, ut proficientes apostolica benedictio prosequatur, malevolos autem et illos qui pacem oderunt (Psal. cxix), lapis offensionis et petra scandali (I Petr. ii) in iudicium subsequatur. Factum igitur regis Francorum Philippi, quo religio Christiana læditur, sacris auribus vestris duximus inferendum, ut pietatis vestræ visceribus sit condolendum, quæ a prædicto rege integritatis suæ graviter conqueritur perferre vultus inflictum. Sane non dubitamus vestræ sanctitatis auribus fuisse illatum relatu multorum, prædictum regem Francorum, nobilem regis Danorum sororem, matrimonio interveniente, fuisse sortitum in conjugem regnique

(87) In Magnæano I; alio loco tamen sequens fragmentum hujus epistolæ occurrit: *Nos videre non valemus offensum, tenor est enim animus diligentis, amorem autem erga nos gratia divina conceptum, honorem exhibitum, et multiplici nobis exhibitum beneficium, coronæ capitis vestri Rex gloriæ suos coronaturus imponat, pro cuius amore et honore vestra pauperibus ejus duxistis exponere.* In Lyegaardiano post inter occurrit: *Desunt epistolæ sex*, quod sine dubio falso est.

(88) Barth. an. 1195, Lang. an. 1194.

(89) *Svechiæ*, vel *Sveciæ*, ut in Magnæano, I.

(90) In Magnæano I, verb. *obstinatio* defetum est, et *contumacia* superscriptum.

A consortem, adhibitis solemnitatibus pro ritu Ecclesiæ Gallicanæ congruentibus; sed a quibusdam malignantibus, quibus displicebat ipsorum conjugium, artes conatusque sacrilegos ad fraudem convertentibus et iniquitatem, inter eos jurantibus inesse lineam affinitatis, hujusmodi prætextu impedimenti, nullo juris ordine servato, divortium inter prædictas tantasque personas præpropere et inconsulte fuisse celebratum. Quod quam sit absurdum ac veritati contrarium facile advertet, qui hujus dominæ genealogiam inspexerit, quam dignationi vestræ duximus retexendam, testificantes coram Deo et sanctis ejus nihil extra veritatem nos fore dicturos (91). Fuit in Dacia rex quidam excellentis gloriæ nomine Svenno. Hic licet plures habuit

B filios, de duobus tamen hic necessario mentio facienda est. Quorum unus Kanutus dicebatur, Danorum rex et martyr, cujus sanctitas usque hodie miraculis commendatur. Hic filium habuit comitis Flandriæ, ex qua filium genuit Karolum nomine comitem Flandriæ. Non autem de ipso aut de matre ejus descendit hæc regina regi prædicto sociata conjugio, sed de prædicti Kanuti regis fratre, qui dicebatur Ericus bonus. Qui Ericus genuit Kanutum, qui dux exstitit Danorum et rex Slavorum, quos non hæreditario jure sed armis potenter obtinuit; cujus mater exstitit Botildis regina ex nobilissima Danorum prosapia orta. Ipse postmodum martyr effectus, cujus apud Deum sit meriti, miracula crebra testantur. Iste Kanutus martyr genuit

C Waldemarum regem, cujus mater fuit Ingiburgh filia Rizlavi (92) potentissimi Ruthenorum regis et Christinæ reginæ, quæ filia fuit Ingonis Suevorum regis et Helenæ reginæ. Porro prædictæ Ingeburgis soror mater fuit Belæ regis Hungariæ, qui habuit sororem Philippi regis Francorum in conjugio. Waldemarum autem hanc dominam nostram Franciæ reginam genuit ex Sophia, cujus pater fuit Waldemar (93), qui et ipse Ruthenorum rex fuit; plures enim ibi reges sunt. Mater autem ejus filia fuit ducis Poloniæ nomine Boleslavi (94). His diligenter inspectis, luce clarius constat, ramum istum nil pertinere ad cognationem Flandriæ, nec aliquam esse consanguinitatem inter priorem Franciæ reginam et istam dominam. Quia nec illa ex Erici progenie descendit, nec ista ex posteritate Kanuti carnis originem sumpsit. Ecce fideliter omnem rei

(91) Ab his verbis: *Fuit in Dacia*: usque ad finem, hæc epistola edita est ab Holbergio in *Historia Daniæ*, tom. I, p. 260, 261.

(92) *Vizlavi* in Magnæano I. *Zizlavi* in Lyegaardiano, *Izizlavi* in Vellejano. Forte *Izizlavus*, qui obiit 1155, filius *Mstislavi*, et nepos *Waldemari*. Nestor p. 180, 183, 184. Forte etiam *Mstislavus ipse*, qui obiit 1132, intelligitur per hunc *Izizlavum*.

(93) In Lyegaardiano: *Waldemar*, etiam in Bartholiniano et Vellejano forte *Wolodar* frater *Wasilkonis*, qui 1122 captus est a Polonis, Nestor p. 177.

(94) Tertii nempe, qui obiit 1139. Forte *Wolodar* occasione captivitatis auxæ apud *Boleslavum* filium ejus duxit, exindeque libertatem adeptus est.

veritatem exposuimus, teste ipsa veritate. Supplicamus igitur, Pater, sanctitatis vestræ pedibus inclinati, ut de vultu gratiæ vestræ iudicium prodeat æquitatis, quo domina nostra Francorum regina regis revocetur in gratiam, et sublatum per iniquorum errorem redeat in honorem. Sic enim sanctæ Romanæ Ecclesiæ devotam se esse gloriabitur filiam et beneficii sibi collati quoad vixerit, retinebit in corde memoriam. Bene valeat sanctitas vestra.

EPISTOLA XXIII (95).

Ad dominum regem Danorum C. pro negotio sororis ejus.

Præcellentissimo domino CANUTO Dei gratia glorioso regi Danorum, frater GUILLELMUS pauperum fratrum Sancti Thomæ de Paracleto minister indignus, debitam tanto domino reverentiam et devotum obsequium.

Ad decorem coronæ regalis accedit, ut sicut principes regni lætos et hilares reddit temporalis gloria regis, sic nihilominus eosdem deficiat ejusdem depressio majestatis. Qui igitur lateri regis assistunt et regalibus præsent negotiis, necesse est, ut jura et rerum ordinem conservent, ut jura videlicet integra et illibata permaneant, et rebus hominum usibus attributis augmenta proveniant; sed super hæc omnia, ut honor regis conservetur et accrescat illæsus. Hoc autem, mi domine, eo dicimus intuitu ut, si vobis a rege Francorum apud excellentiam vestram locum non habeat honor oblatum, valde veremur, ne tale consilium diuturna pœnitentia sequatur, ut famæ vestræ suavis opinio, quæ jam fere per totum redolet mundum celebritatis suæ sentiat detrimentum. Heu! quis tunc non ingemiscat? Heu! quis tunc non currat ad lacrymas? honesta pecunia domino non imperat, sed domini famulatur obsequio. Argentum et aurum sicut accedit, ita et recedit; honoris autem gloria quisquis adeptus et eo abusus non fuerit, cum eo in sæculum sæculi permanebit. Intendat nunc, quæso, regia celsitudo, quid humilis servulus ejus loquatur domino suo. Recogitet dominus meus rex, quæ sit inter id quod perit et quod non perit, distantia, et videbit oculo puriori quod non debeat honori prævalere pecunia. Quæ, si manibus sufficiens non occurrat alterius temporis inducias vestra sublimitas duxerit expetendas, donec ad persolvendum principum et amicorum vestrorum auxilio manus vestræ potentiæ sublevetur. Nos vero licet paupertatis articulis constringamur, quia vestrum desideramus honorem, illud quo nuperrime sibi nos munificentia regalis astrinxit, vestris obsequiis, si vestrum beneplacitum fuerit, alacriter inserviemus. Non est, mi domine, parvus honor qui offertur gratiæ vestræ, quod tamen vobis in aure loquimur,

quia, si copulatum vestris amicitis habueritis regem Francorum, non erit de cætero vobis formidini cupiditas et avaritia Romanorum. Sed de his hæc tenus. Cæterum visceribus vestræ pietatis acclines supplicamus, ut terrulam, qua nos in castro vestro in Methulense (96) sita pietas vestra donavit, a nobis auferri minime sufferatis. Hoc enim et honor vester exigit, et Ecclesiæ nostræ congruit paupertati. Est qui nos super ea conturbat, scilicet Biorn, et nostrum trucidare minatur in gladio; cui, si placeat, præcipiat Dominus noster ut ab incepto desistat. Valete. Conterat Dominus Satan sub pedibus vestris.

EPISTOLA XXIV (97).

Ad illustrem regem Danorum Canutum.

Excelentissimo domino Ca., illustri Dei gratia Danorum regi, frater WILLELMUS B. Thomæ de Paracleto minister indignus, post temporalem de manu Domini percipere coronam æternam.

Solio gloriæ vestræ, mi domine rex, eo securus propinquamus, quo cor regis in manu Dei certius ius esse probamus, cum felicitibus auspiciis vestris semper aspiret gratia, et regni vestri terminos cœlestis amplitudo magis ac magis, hostibus vobis subjectis, multiplicet. Si quid igitur a nobis celsitudini vestræ scribendo præsumptum fuerit, regiæ serenitatis apicem divina clementia ad vocem pauperis (98), ad tantam veniam inclinabit. Quis enim nos aut qui vos? Servi vestri per Christum. In primis itaque honorum auctori omnium Deo grates referimus, per quem gratiæ tantæ munus nonnullam accepimus, ut precibus nostris regiæ sublimitatis inclinaretur auditus, et petitionem nostram optatus prosequeretur effectus, et adventæ simul et pauperes regiis indigni aspectibus. Verum, domine, quod in vestro peregrinamur imperio, testis est Deus cœlestis et curia, quod nulla nos victus vestitusque necessitas vestris nos appulit oris, sed amor religionis; illiusque fidei constantia et amoris gratia, cujus jam fere orbi universo celebre nomen innotuit archipontificis Absolonis. Apud quem amor amicorum nullo tempore consenescit, quod liberalitas et munificentia viri amoris terminos nunquam excedere novit, quod virtus animi possessorem suum a probitate bonorum nunquam degenerare permittit. Tenacis siquidem est fidei et stabilis, quem nec fortuna, quæ sæpius invidet rebus humanis, in partem alteram prævalet inclinare. Hunc ergo, mi domine, qui nos benigno favore prosequitur, eo invito, relinquere non valeamus, ne et nos amori injuriam inferre videamur, cum sæpius amore soli natalis lares paternos invisere compellamur. Cæterum, mi Pater et domine, eo devotius vobis amore et devotione coram Domino inhærere tenemur, et devotissimarum orationum munus offerre,

(95) Bart. an. 1195, Lang. an. 1193. De hac epistola vide Grammium in Meursium, p. 361, not. c.

(96) Vellejus in suo codice adscripsit margini: *Mersulose*. Sine dubio Marlose in Sialandia in præ-

fectura Holbek.

(97) Barth. et Lang. an. 1195.

(98) Cætera hujus epistolæ sumpta sunt ex codice Magnæano I, præter verba: *Filii*, usque ad hunc.

quo frequentius in nostra necessitate magnificentiæ vestræ experti sumus auxilium, quod vobis in retributione justorum conferat in decore suo æterni Regis gloriosum aspectum, quem nullus videre creditur reproborum. Hoc autem vobis dicimus in verbo Domini, quoniam ante Regem gloriæ dominumque virtutum, singulis diebus pro vestra incolumitate preces precibus ingeminare nunquam desistimus. Dicant alii, quod volunt, et nos infamiæ nota respargant, quorum est officium alienare amicum a proximo. Si vero *Deus nobiscum, quis contra nos?* (Rom. viii.) In nos malitiæ suæ virus effundunt, sed minime nos confundunt, quoad Dominus virtutum nobiscum. Ad excellentiam autem vestram solitum et frequentem habere vellemus accessum, ut in aspectu faciei vestræ nobis esset multipliciter gloriantium; si faciem nostram liniri non vereremur opprobriis iniqua loquentium. Sed quid? Si non venimus, si non videmus, venerari et diligere desistimus? Absit! Et si nos a vobis lædi, quod absit! sentiremus, digna tamen laude non minus virtutum vestrarum præconia coram Domino prosequeremur. Ad ultimum supplicamus ne, quia omnibus sufficere non valeamus, utpote per annos continuos quatuor ignis incendium passi, et frugum ubertate privati, ut filii a Domino castigati, malevolis et detrahentibus regius indulgeatur auditus. Vivat et valeat hic et in æternum sublimitas vestra, et manus vestra in verticem inimicorum vestrorum.

EPISTOLA XXV (99).

Ad Francorum regem Philippum.

Domino charissimo et excellentissimo Dei gratia Francorum regi PH., W. dictus abbas in Dacia, servus ejus et amicorum suorum minimus, regni cælestis coronam percipere sempiternam.

Licet ad thronum gloriæ vestræ merita nulla nos provehant, pulsat nos tamen amoris magnitudo et animæ vestræ indeficiens sollicitudo, ut ad excellentiam vestram parvitatibus nostræ scripta percurrant. Eo autem vestris pedibus propinquamus, quo vos et honorem vestrum et regni vestri promotionem in amplius indubitanter amamus. Nullum autem est in rebus dilectionis certius argumentum, quam velle bonis moribus accedere virtutum augmentum. Hoc igitur vobis optamus, ut nominis vestri recolenda celebritas integra perseveret, et canino dente a nemine mordeatur. Scimus autem, quod *cor regis in manu sit, et quod voluerit, illud inclinabit* (Prov. xxi). Absit autem, ut in illud, quod obviat salutem, inclinet, qui salutis est auctor, per quem *reges regnant, et principes justa decernunt* (Prov. viii). Ad hoc autem divina vos providentia precibus pauperum et lacrymis viduarum perduxit ad ortum et naturæ muneribus regali solio sublimavit, ut in omnibus, quæ agitis et iudicio præcurrente disponitis, præ oculis semper habeatis auctorem salutis, ne tantæ majestatis excellentiam, mi-

(99) Lang. an. 1195.

(100) Barth. et Lang. an. 1195.

A rba de Dei veritatis notitia conscii, sed de sua iustitia præsumentea, ad inferiora declinent. Cum honor regis iudicium diligit et ad honorem summi Regis iudicia promoveat, nevel incauta præsumptio ex aliorum consilio, optimorum morum gratiam devenuset. Rogamus igitur, imo supplicamus, majestatis vestræ pedibus inclinati, ut quod factum est de regina a vobis separata, adhibito teste conscientia in melius retractetis et, mediante iustitia, Deo iudice, commutetis et occasionem huic operi detrahentibus subtrahatis. Inde vobis litteras domini papæ commonitorias non restrictionis sed amoris et paternæ sollicitudinis et pietatis ab urbe digressi detulimus, non regni celsitudinis contemptores, sed honoris, sed salutis animæ vestræ seduli provisos. Nec enim vos veraciter amamus, si solum præsentiam corporalem et non animæ salutem exoptemus. Cæterum videat regia celsitudo, utrum vobis cedat ad gloriam amicum vestrum in captione teneri, hominem pannosum, Domini sacerdotem. Si vobis cedat ad gloriam, non reluctari nos decet, quoniam ex debito servi prosequuntur sui domini voluntatem. Non tamen, domine rex, agnoscimus culpam qua detineamur in captura, nisi, quod absit, vestra prudentia iudicare voluerit, esse culpam velle custodire absque læsione peccati regiam majestatem. Sed esto. Nunquid innocens damnatur cum impio? Ecce cancellarius illustris regis Danorum et nuntius summi pontificis, sicut et nos, in captura tenetur. Vir simplex et innocens, et recedens a malo, cuius vita proponitur nobis et omnibus ad imitationis exemplum. Quid autem mali fecit? Quia litterarum domini papæ, sicut et nos bajulus est, non verentur minus boni mittere manum in christum Domini. Et certe nihil continetur in litteris, unde debeat vel in minimo vultus regni majestatis offendi. Me igitur in captione retento, si placet, illum absolvi præcipite, propter quem credimus indubitanter cælestia conturbari. Valete. Immittat autem vobis Dominus spiritum sapientiæ et pietatis, ut sit *pax hominibus bonæ voluntatis* (Luc. ii), non *petra scandali et lapis offensionis* (I Petr. ii).

EPISTOLA XXVI (100).

Ad cardinales in persona regis Danorum.

K. Dei gratia Danorum rex atque Slavorum venerabilibus, amicis suis et dominis episcopis, presbyteris, diaconis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, in plenitudinem dierum gaudiorum (1).

Apostolica sedes quanto cæteris præeminet dignitate, tanto amplioris creditur pietatis visceribus abundare in faciendis iudiciis, servata diligentius æquitate. Absit enim ut viri misericordiæ iudicium velint in partem alteram declinare, et tramitem veritatis excedere, cum ad eos et clamor dirigitur pauperum et gemitus afflictorum, quos constituit Dominus et defensores pupillorum et iudices vidua-

(1) Lege forte *gaudia*; in Magnæano I, et Lycaardiano: *et gaudierum*.

rum. Felices, quibus nec veritas venit in odium, nec falsitas ita blanditur ut excedant terminos, vel patiantur excedi, quos in Ecclesia posuit antiquorum sanctitas Patrum. Ad auxilium igitur gratiæ vestræ præsentibus nuntios nostros a vobis benigne suscipi et audiri, auditosque in completionem totius negotii nostri benigno favore prosequi deprecamur, ut ex ubere compassionis lac eliciamus consolationis. Summa vero negotii nostri hæc est: Rex Francorum Philippus sororem nostram anno jam exacto duxit in uxorem et regali solio sublimatam et carnaliter cognitam (2) iniquitatis filii, falsitatis amici in incude mendacii verbum fallaciæ fabricantibus, a se dimisit omni fere solatio destitutam. Juraverunt siquidem inter eos consanguinitatis lineam interesse; quod ita longe est a veritate, sicut falsitas a veritate, quod vobis manifeste patebit, nuntius nostris fidem facientibus vobis. Rogamus igitur ut in negotio pietatis non torpeat otio sanctitas vestra et justitia sanctitatis, ut, quod divina lex exigit et contra sanctorum Patrum instituta factum esse non dubitatur, vestris studiis intervenientibus totum in irritum deducatur. Valet.

EPISTOLA XXVII (3).

Ad dominum abbatem de Esrom.

Venerabili Patri et amico charissimo WILLELMO abbati de Esrom, amicorum suorum minimus WILHELMUS, servus servorum Christi in Paraclito, vitam præsentem feliciter consummare.

Dilectio, cujus nos in invicem fortioribus vinculis innodamur, ut de statu nostro vobis aliqua scribamus, nos vehementer impellit atque sollicitat. Non enim est amor verus sine sollicitudine, neque sollicitudo sine timore. Noverit igitur sanctitas vestra quod nos incolumitas corporum divinitate propitia committatur, et quantum ad præsens juris æquitas et ratio dicat, negotio nobis commisso, censura judicii famulatur. Verum necdum est finis, sed labori labor adnectitur, donec proveniat eidem negotio justitiæ plenitudo, et læsa sacramentorum reformatur integritas, quam decoloraverat iniquorum perversitas inter regem Francorum et reginam contra jura et ecclesiastica sacramenta celebrato divortio. Sic, sic reprobat sapientia iniquitatis astutiam, *humilibus autem dat gratiam (Jac. iv)*. Licet autem nondum ad plenum quod suum est, justitia prosequatur, jam in eo tamen confidenter speramus, ut, qui cœpit, ipse perficiat, per quem in mensuram enormia reducuntur. Ea igitur super hoc negotio divina pietas imploranda, ut quod deposcit devotio Christiana, superni judicis censura perficiat, dignanter adimpleat, quatenus et nos sanctitatis vestræ et fratrum vestrorum merita prosequantur, et de complexionem negotii jucunditatis gloriam Danorum finibus plenius inferamus. Præscriptum litte-

rarum domini papæ vobis inferre judicasset idoneum, quæ mittuntur ad regem Francorum, nisi certum habuissemus vos obtinere posse fratribus nostris emissum. Confidimus quoniam illum ab illis recipiatis, et quod non sit labor noster inutilis, diligentius avertetis. Vivat et valeat sanctitas vestra, et orate nos quantocius vobis restitui. Absit autem tu, quia timor habet pœnam pro nobis, etiam vobis inferat cruciatum, dum hucusque ignoratis laboribus nostris feliciorum provenisse successum, et negotio nobis commisso fortiter intulisse progressam.

EPISTOLA XXVIII (4).

Ad Lundensem archiepiscopum.

Amantissimo Patri et domino, filius ejus devotus inutilis servus, timorem pariter et amorem.

Non magnopere multus verborum lepor exquiritur, ubi per se veritas ad medium pura progreditur, maxime apud excellentiam vestram, quæ miseræ pauperum et gemitibus afflictorum indefesse compatitur. Absit autem ut de vobis aliud sentiamus, quem specialiter charitatis brachiis amplectimur, cujus et memoriam precibus licet indignis, continue coram Domino gloriæ commendamus, Nec se, Pater charissime, tentat ingerere temeritas præsumptionis, ubi negotium agitur pietatis. Quantum autem super nos hactenus fuerit eminens paternæ benedictionis infusio, nec prosequi verbo, nec styli valemus officio. Ea die sol solito clarior rebus arripit, cum nostri memoriam, imo potius nostræ vitæ curam seu sollicitudinem seu dispositionem visceribus vestræ pietatis pauperum amator Dominus et pius consolator immisit. Quia vero ad tantam dignationem merita nulla nos provehant, solum agat et emineat pro nobis vestræ nobilitatis et liberalitatis insigne in actione gratiarum. Quod autem toties viscera paterna concutimus et inverecunde satis frequentius vestra requirimus, non miramur, si miramini, nisi quia in ratione dati et accepti ei qui curam pauperum gerit, ampliori fenore vos arctius obligamus. Solum enim illud, quod ut melius nostis, ejus gratia pauperibus erogatur, multis laudum præconiis et honore et gloria muneratur. Verum, Pater amantissime, dum, sicut prædiximus de medio sublato pudore, frequenter vestra requirimus, illud nobis valde veremur objici: *Frons meretricis facta est tibi, noluisti erubescere (Jer. iii)*, maxime cum jam timeamus et suspicemur paternos vultus erga nos solito amplius in diversa mutatos. Culpam itaque, quam ignoramus, graviter supportamus, et profusis lacrymis, ad Deum toto corde convertimur suppliciter exorantes, ut vobis, nobis collata restituat, et nos in tempore malo non deserat. Sed esto, mi Pater, ut apud gratiam vestram opinio sinistra vestri servuli faciem decoloret. Nunquid justos damnabis cum impio? Absit a te facere rem hanc, qui iur-

(2) Hoc falsitatem monstrat relationis, qua rex Franciæ statim post benedictionem nuptialem de repudio reginæ cogitasse fertur.

(3) Barth et Lang. an. 1195.

(4) Barth. et Lang. au 1178.

dicas æquitatem. Si peccavit pastor, percutite pastorem, ne dispergantur oves. Tollatur impius, nec firma radice subsistat, nec profectu vigeat, nec usu roboretur. Ut quid etiam terram occupat? Tollatur igitur et crucifigatur. Aut certe ponatur, quæso, securis ad radicem arboris, et succidatur arbor inutilis. Oves enim quid meruerunt, quæ tuo sunt et studio et labore a luporum morsibus hactenus custoditæ et tuæ protectionis umbraculo, indultæ securitatis manere gloriantur. In me transeat, oro, iniquitas hæc, et in domum patris mei. Si autem meritis nostris non gratia, sed pœna debetur, ut non prædictis ovibus paterna diligentia suffragetur. Ite, mi Pater, pupillis et orphanis quis erit adiutor? quis pro domo Israel stabit ex adverso? sed absit! mi Pater, ut severitatis animadversio iudicium in aliam partem declinet, et aliquid hujusmodi morum vestrorum elegantiam sive gratiam devenustet. Multum autem gloriæ vestræ, quod absit! derogaretur et famæ, si filios vestros, fratres nostros sollicitudo vestra deperire permitteret fame. Melius enim cæset occisis gladio quam interfectis fame. Et quidem cum nuper apud vos essemus eorumdem pauperum fratrum indigentiam panis auribus vestris vicibus duabus intulimus, sed nondum amicabilo vel jucundum responsum accepimus; quia misericordiae sinum clauserat et nobis obduratum fecerat gratiæ deformata et substractæ defectus. Sufficit igitur nobis sapientiæ vestræ innotuisse, quod usque ad Pascha vix eis panis sufficiat. Nec hac vice super hoc preces vestræ paternitati porrigimus, quandoquidem in ingratitude vobis devenimus. Citius enim iudex offenditur, si ad eum placandum quispiam pravis actionibus implicatus emittitur. Scimus quia sapientia in vobis præminet, et quid opus in facto nobis tacentibus prævidet. Cæterum in terra animalium vos esse (5) idem fratres perceperunt, et habent fiduciam, quod super his respiciatis in orationem humilium. Intelligitis quæ dico. Ad ultimum noveritis quod illud gravius accipimus in querellis, quod in extra natione tandem in contemptum venerint nostræ tempora senectutis. Satis dictum est sapienti. Personam vestram et vigorem vestrum recititudinis videlicet zelum et pium erga religiosos affectum Dominus custodiat in æternum. Valet.

EPISTOLA XXIX.

Ad Gaufridum canonicum.

Suo G., suus W., id quod sibi.

Sicut veraciter comprobatur amare, qui nunquam amoris legibus nititur obviare, ita vincitur non amare, quisquis vel scripto vel verbo mentes amantium vel noluerit vel dissimulaverit confortare. Amor quippe cum ad interiora prolabitur, amantium linguas otiosas esse non patitur. Datis igitur et acceptis gaudet epulis, qui mutuis semper confovetur alloquiis, cujus experientia nihil est in rebus dulcius,

(5) His verbis respicitur sine dubio ad multitudinem pecorum in Dania.

(6) Barth. et Lang. an. 1485.

A cujus recompensatione beneficiorum et studiorum nihil constat esse jucundius. Tu igitur, charissime, quia susceptis epulis nostris necdum responsa dedisti, miramur te nolle loci beneficii nobis quippiam inferre solatii. Cum obsequium et vultus hilaritas tui nos hactenus reddiderit certos amoris. Si qua nostri culpa præcesserit, paratiores nos ad corrigendum et satisfaciendum quam ad excusandum invenies, si tamen, quam ignoramus culpam vel verbo vel scripto denudes. Non enim sic ut præsumptionis notam non incurramus, elegimus, *non alta sapere, sed humilibus consentire* (Rom. xii), ut quidquid intulerit vitiosum iniquitas disciplinæ, doctrinæ censura coerceat. Quod si forte, quod absit! hac vice pulsatus nostris litteris in tua pertinacia persisteteris, amicus quidem diceris, sed non esse comprobabis. Valeas.

EPISTOLA XXX (6).

Ad Petrum filium Sunonis (7-8).

Intimo suo, imo sibi alteri, imo non alteri, sed verius sibi P., WILLELMUS, eandem salutem quam sibi, et plenitudinem amoris et gratiæ.

Habet amor id proprium, ut amicorum negotiis torporem non velit inesse vel otium. Quod autem te, charissime, diligamus, te dubitare nullatenus arbitramur. Verum cum te diligimus, legibus amoris obsequimur. Cum, inquam, Petrum nostrum amamus, quemdam bonæ spei juvenem bonis studiis occupari, et honestioribus pollere moribus exoptamus. Non enim decet, ut quidpiam opereris, quod in te susceptam gratiam devenustet, quem et illustrat prærogativa natalium et munere divino collatum in litteralibus studiis, æquum etiam paucis ingenium. Hæc sunt, quæ tibi cedere debent ad gloriam, si tamen non obrepat elatio, quæ in bonis operibus solet esse negligentibus perditionis occasio. Sed absit, ut quod Domino semel consecrasti pectus virtutisque, recipiat, quod tibi non sit et honoris et causa salutis. Bonis initiis divina pietas, si mentem consciam puritatis inveniat, felicioris proventus accumulatur. Cæterum, tuæ dilectionis litteris susceptis alio anno atque perlectis, non potui minus non lætari in his, quæ dicta sunt nobis; sed quia multis occupati fuimus, et qui scripta nostra reportaret hactenus tempore opportuno vel loco invenire nequivimus, tibi, charissime, respondere non licuit. Preces autem tuas, quas humilitati nostræ porrexisti, animo libenti præ sollicitudine jam diu mancipassemus effectui, sed pater tuus, ut nec mentionem inde faceremus, omnino prohibuit, ecce jam secundo vel tertio. Quia igitur tutius est agere sine consilio, quam contra consilium, nequaquam preces tuas perducere duximus ad effectum. Noveris autem et tibi veniat nunquam in dubium, quod honorem tuum incessanter et tenere querere non desistemus atque profectum. Impensi siquidem ho-

(7-8) Postea episcopus Roeskildensis factus ab an. 1192 ad 1215.

noris tibi apicem summamque profectus nos respicere non nostra merita faciunt, sed ejus, qua nos invicem diligimus sinceræ dilectionis affectus. Nec volumus, nec rationi congruit, ut contemptus vel negligentia reputetur, quod ad vota tua precibus tuis nec dum pia diligentia suffragetur, siquidem amoris nostro ad precum tuarum instantiam prompta voluntas et devota non defuit, sed patris tui voluntati sanisque consiliis, sicut prædiximus, obviare non licuit. Vir siquidem consilli est, potens in opere et sermone, quem natura te cogit ut diligas et utiliora tibi provideat, ne desiderium tuum invidus quisquam atque malevolus canino dente corrodât. Nos vero quam citius tempori vel loco congruere vel tuis utilitatibus et honori idem pater tuus providerit expedire, non imparatos inveniet, sed quantum nobis scientia nostra dictaverit, et valetudo permiserit apud dominum nostrum archiepiscopum et omnes, qui nos cognoscunt et diligunt inferre gratam tui memoriam et gratiam divinam tibi in universa morum probitate et honestate collatam nostra parvitas non desistet.

Ad tuam nihilominus volumus pervenire notitiam, quod prædicto patri tuo sicut parvitas nostra accessit in gratiam, ut ipsius experiamur in his, quæ ad jus regium pertinent in omni nostra necessitate elementiam et fidei Christianæ constantiam. Sic, inquam, nobis patris tui gratiæ favor arridet, ut in amorem nostrum desiderii totis aspiret, et quidquid olim intulerat contradictionis inter nos præsumptionis temeritas, oblivio totum antiquet, quia suis actibus nihil vult inesse, utpote vir religiosus et timoratus, quod morum suorum gratiam devenustet. Cæterum quod amoris, quod honoris, quod reverentiæ et gratiæ locum apud fratres nostros tuis fundas obsequiis plenissime gratulamur; quia per hoc in naribus circumpositorum magnum suavitatis odorem infundis. Cui etiam dulce non sapiat, quod sic te scientia litteralis exornat, ut non te honor clarum, sed honorem tu clarum efficere valeas. Sed supersedemus a laudibus, ne, si quod audivimus, referemus, plus adulari quam vera dicere videamur. Sufficit sapienti pauca dixisse, qui novit et potest de paucis plura conjicere, hoc supplicamus, hoc monemus, si tamen præsumptionis non sit sapientem a stulto, sublimem ab infimo commoneri. Hoc, inquam, commonemus, ut in anteriora te semper extendas, et bonis initiis finem meliorem imponas. Hoc etiam diligenter attendas, quod tamen ex consilio et conducto patris tui esse non dubites, ne notis et amicis tuis ad te concurrentibus Ecclesiam graves vel in expensis vel in ordinis institutis. Tu quoque ut membrum non quodlibet, sed speciale illius corporis, cujus et nos sumus, venerabili patri tuo pro experta benevolentia et gratia, quam ab eo sumus divino munere consecuti, gratiarum actiones exsolvas, ut nos

(9) Petrus tunc studebat Parisiis.

(10) Mihi ignotus est.

A gratiæ et beneficii nobis collati, non immemores esse cognoscat, sed et ad ampliora gratiæ tuæ incitamento compulsus exurgat. Cæterum si de nostro statu quidpiam dignum scitu quæsieris, nos incolumitas comitatur, fratres divinis obsequiis attentissime mancipantur, perfectissime institutis ordinis obsequuntur, quorum est numerus fere ad viginti quinque, et substantia feram accrevit tantum, ut ubi prius vix poterant pasci octo vel homines decem, nunc singulis diebus pascantur plures quam centum. Hæc, charissime, fuerant tuæ dilectioni mittenda cartulæ commissa, antequam venirent et offerrentur manibus scripta tua novissima, quæ de tua valetudine nobis intulere lætitiâ, sed et ex parte mœstitiâ et admirationem. B Admiramur siquidem gravi dolore tacti intrinsecus, si quid adversum nos, quod justitia dietet, habeas in querelis, quod in nobis cum continua vigeat tui grata memoria et parvitas nostra, prout dignum est, totis visceribus amplexetur, et eam singulis diebus in capitulo celebremus, et incessanter dignis aspectibus offeramus. Absit enim, ut, te prætermisso, coram Domino gloriæ consistamus, quem semel diligendum in Domino devota voluntate suscepimus, et dignum quidem esset, ut in his, quæ nobis a te in tuis litteris calumniose objiciuntur ad nostram excusationem responderemus, si non superiora sufficere nobis arbitraremur. Sufficiant igitur tibi, quæ dicta sunt, nec te pars sinistra pertrahat in diversa, cum te in veritate diligamus et tuis, sicut et nostris, imo certe plus quam nostris profectibus prosperos successus inesse velimus; intelligis, quæ dicimus. Te igitur videndi desiderio ducti, licentiam a domino archiepiscopo repatriandi quæsimus (9), sed quoniam quæsitam licentiam septimana Pentecostes eum ægre ferre cognovimus certe dolentes, certe gementes a proposito nostro decidimus. Taliter, charissime, nobis es in oblivionem adluctus, non sicut mortuus, sed sicut vivus. Cesset igitur querela, ubi totum sanum, ubi solus profectus et honor tuus attenditur, et exoptatur, et exspectatur, et divino munere conferetur. Quod et filii nostri, confratres videlicet tui, et desideritis et votis nituntur a Domino et precibus obtinere. Cæterum proluxa etsi videatur oratio, ut melius nosti, nihil est dulcius in rebus humanis quam cum amico familiare colloquium, nec satis videtur amico sermo protensus in longum. Tuæ erit prudentiæ nobis, prout libuerit per latorem præsentium tuis litteris respondere. Magistrum Andream, quem in veritate et affectuosissime diligimus, ex parte nostra salutabis, et magistrum Jocelinum (10), cujus memoria est apud nos in benedictione. Vivas et valeas.

EPISTOLA XXXI (11).

Ad dominum Lundensem archiepiscopum.

Amantissimo Patri et domino, filius ejus minimus, et inutilis servus, timorem pariter et amorem,

(11) Barth. an. 1179, Lang. an. 1178,

Sicut non nullius est periculi contra vehementem fluminis impetum velle promovere progressum, ita desipientis est animi velle contraire consiliis sapientum. Hoc tamen de facili non ad liquidum valet adverti, donec vexatio donet intellectum auditui. Inde est, quod aliquando carnalibus ita desideris mens humana comprimitur, quod nihil nisi quodlibet eligit appetendum, quoniam a veritatis luce secluditur. Sed divina sapientia sapientes comprehendens in astutia sua, ut eos ad viam ab errore reducat, miscere novit jucundis amara, ut quasi de gravi somno consurgens jam in contemptum habeat, ad quod prius inconsulte toto desiderio aspirabat. Hoc et nos, Pater, in nobis impleri sentimus, dum et nos divina pietas erudit in flagellis, dum et amicos subtrahit, et res demoliri patitur (12), et ad nihilum redigit usibus concessas humanis.

Sicut nuper contigit, eum, heu, heu! magistrum Petrum (13) nobis subripuit, et horrea nostra iterum concremavit, adeo ut nobis nihil de annona remanserit. Sed in his omnibus et nos et diabolus superamus propter eum, qui dilexit nos, dum et patientia iudicis ferientis sententiam non accusat, et rationis intuitus ad purgationem delinquentium, et ad augmentum coronæ pervenire fidenter astipulat. Corripit enim Dominus omnem filium, quem recepit, et ipse per Joannem dicit: *Ego, quos amo, arguo (Apoc. iii)*. Sed quid, mi Pater, volebatur in animo filii, cum videret et horrea concremari, et pauperum fratrum sibi victum ex integro subtrahi? O pie! o bone pater! ubi nunc eras, cum angustias et dolores, ut parturientis filiam contorquerent? ipse, ipse est, qui ad paternæ dulcedinis abundantiam, et sæpius in necessitatibus expertam benevolentiam gemitibus inenarrabilibus suspirabat. Et quia tunc non inveniebatur adjutor in tribulationibus suis lacrymabiliter certe paternam deplorabat absentiam, qui lac consolationis toties expresserat ex ubere compassionis. *Væ enim soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se (Eccle. iv)*. Jam puer vestræ sanctitatis fugam cogitabat inire, certe mœrens, certe dolore cordis tactus intrinsecus, quod pauperes Christi in tribulatione deserere dispo-

(12) Hic finit apographum Lyegaardianum, cætera enim violenta manu sine dubio abrupta sunt.

(13) Mihi ignotum.

(14) Mihi ignotum, nisi forte ille, qui circa 1187 factus est episcopus Othinensis, et magister artium erat.

(15) Multi tunc Petri fuerunt, omnes consanguinei Alsalonis archiepiscopi.

regendos suscepimus. Adjecimus igitur iterum stare et illum expectare, qui desolatos et verbis deliniret et opere, qui non solet amicos in tribulatione deserere. Interim vero, dum nos stare videret Dominus, visitavit nos Oriens ex alto, dum per magistrum Joannem (14) et per dominum abbatem de Esrom et per dominum Petrum (15) in maream annonam (16) et quinque horis (17) nostram incipiam aliquantulum sublevavit. Sic, sic divina providentia desideris scit hominem obviare, ut quod proponunt aliquando non valeant ad effectum sicut superius diximus, perducere. Inde est, quod voluntatem emendi domum magistri Petri, tam rebus ad hoc necessariis ad præsens non suffragantibus, tum fratrum nostrorum votis reclamantibus vestro arbitrio relinquimus, illud tamen postulantes enixius, ut inde vestra sic ordinet providentia, quod hospitalitatis commodum, quod hactenus in ea habiturus, nobis penitus non subtrahatur, sed nobis accotamodum disponatur, quod tunc fieri non dubitamus, si fidelissimo vestro magistro Jo. (18), qui vestris perficiendis negotiis fideliter sæpius et totus insudat, et quasi certis periculis objicere sese vestro pro honore non recusat, vestræ munificentia benevolentia in adipiscenda et retinenda prædicta domo consulere et subvenire dignetur. Verum tamen, quid agendum sit et vobis et nobis de dispositione magistri Petri, qui earum pretium pauperibus Christi destinavit, providentia vestra intactum non trauseat. Latorem præsentium priorem nostrum a vobis benigne suscipi deprecamur et susceptum benignius exaudiri in his, quæ pietatis et justitiæ patrocinio fulciuntur. Vivat et valeat sanctitas vestra.

EPISTOLA XXXII (19).

Ad abbatem Sancti Victoris.

Amantissimo Patri et domino G. (20) Dei gratia Sancti Victoris Parisiensis abbati, ejusque fratribus universis, frater WILLELMUS Sancti Thomæ de Paracleto minister indignus, salutem et debitam tanto Patri et domino reverentiam et obedientiam.

Quia se nobis, clarissime Pater, præsentia confert commementis, dignum duximus sospitatis vestræ susceptis indicibus, pectus virtutum, pectus amoris et gratiæ dulcioribus recreare fomentis. Hæc enim, ut nostis, lex constituitur in amore, ut mentes amantium sinister rumor exulceret, et de feliciori successu abundantior materia jucunditatis exuberet. Quia igitur et corporum nostrorum incoluntate et rerum commissarum integritate gaudemus, si non id litteris mandarem, ad vos usque præsumptis sanctitatem vestram offendere putarem. Amori itaque congruum arbitramur, quod sæpius

(16) Sine dubio annonæ.

(17) *Quinque horis*, genus monetæ.

(18) Sine dubio Joanni.

(19) Barth. et Lang., an. 1179.

(20) Guarinus, qui sedebat ab anno 1170 ad diem 19 Novembris 1174, quo obiit. Vide *Bulæ Hist. univers.*, Paris, tom. II, p. 384 et 742.

scribimus, quia quoties illud agimus, viscera paterna quasi quadam nostri repræsentatione reficimus. Dulce siquidem sapit bonis mentibus et litteris impressa absentium sospitas et sancti amoris digna suavitas. Si quid amplius de statu nostro scitu dignum putabitis plenius a commentibus discetis. Libellus etiam nuper a nobis editus et domino abbati nostro transmissus, abundantius atque veracius, quæ circa nos versantur, proloquetur. Eum igitur rogamus, ut ab eodem Patre nostro et domino faciatis inquiri et vobis exhiberi. De cætero filius noster charissimus et prior nostræ religionis et honestatis vestræ ductus opinione et ordinis zelo succensus tam in domo nostra quam in vestra mandendi licentiam apud vos a nobis extorsit ad tempus. Supplicamus igitur paternitatis vestræ pedibus advoluti, quatenus fraternæ solito charitatis intuitu et nostræ dilectionis interventu, si apud vos aliquantulam moram facere decreverit, vultus ei paternus arrideat, et peregrinationem ejus refovendo læte suscipiat, ut et doctrina, et moribus et ornata sanctæ conversationis ad nos rediturus quandoque refulgeat. Credimus, quod ejus conversatio, et morum forma, quam a nobis accepit, non oneri vobis erit sed honori. Hujus rei sine magno nostri sermonis excursu ipsa ejus conversatio vobis præstabit, si non fallimur, certius argumentum. Quidquid autem ei honoris et gratiæ a vobis impensum fuerit, nostris erit procul dubio munerandum obsequiis. Loco magni muneris nobis, Pater, accederet, si passionem et historiam beati Victoris parvitati nostræ sublimitas vestra transmitteret, cum ejus memoriam in duplici festo annis singulis recolamus.

EPISTOLA XXXIII (21).

Domino Ostiensi (22) cancellario:

Ut præsentia vestris aspectibus offeram, non aliunde, quam de benignitatis vestræ gratia sumo fiduciam. Confido, quod apud vos ingratum esse non poterit, quidquid auribus vestris veritatis assertio intulerit. Amator siquidem veritatis nihil amet, quod obviet veritati. Ad vestram igitur volo venire notitiam, quod in vobis veneror et diligo, quod vidi et audivi virorum honestorum relatu de virtutum vestrarum præconiis, quibus celebre per orbem multipliciter excellentiæ vestræ nomen innotuit, et hunc oro, ut usque in finem suarum virtutum vobis dona conservet, qui nunquam in se deserit confidentes. Unum est autem, quod mihi ad cumulum doloris accedit, me videlicet sine licentia vestra ab urbe fuisse digressum. Si charitas vestra dignetur attendere, nihil erit quod reverentiam in hoc facto debeat vel possit offendere. Veritatem

A enim dicam. Multarum erat opinio et invalescebat assertio, quod mihi multis in locis ad me capiendum laquei tenderentur, nec eos possem evadere, nisi me maris discrimini commissem. Hoc igitur soli domino papæ communicato consilio, de nocte consurgens navem conscendi de exercitu imperatoris venientem Pisasque tendentem. Sic nullo intervallo posito die secunda apud Pisas applicui. Rogo igitur, mi domine, ne vestra benignitas super hoc indignetur, quod a vobis sicut et omnibus, non sumpta licentia ab urbe discessi; quia, teste veritate, licentiam articulus prædictæ necessitatis excludit.

EPISTOLA XXXIV (23).

Ad dominum Lundensem.

B Importuni in porrigendis precibus esse videmur, et si non indignationem dissimulat pietas, æquitatis iudicio præsumptionis audacia comprimetur. Iudicium ergo misericordia temperari rogamus ut, subveniente gratia, cui solito more precibus devotis inimitur, indignationis severitas nec postulatis obviet, nec erga filium clementiæ paternæ vultum obnubilet. Nostis, Pater, scienti enim loquimur, quod paternæ dulcedinis copia filiis non indulta filialem affectum graviter exulcerat, et bonorum regentis morum gratiam devenustat. Proinde supplicamus, ut aures paternæ pietatis supplicum precibus inclinentur, et effectum debitum pia desideria consequantur. Ne vero plurimis et maximis negotiis occupato legendi tædium inferamus, præsentem arctiori limite paginam coarctamus, et lateri præsentium desideria nostra viva voce vobis prosequenda commisimus.

EPISTOLA XXXV (24).

Ad abbatem de Esrom.

Amantissimo Patri et domino WALBERTO Dei gratia abbati de Esrom, frater GUILLELMUS, sanctitatis ejus in Domino servus semper charitate devinci.

D Multiplex gratiæ et benevolentiae beneficium semper est actione multiplici gratiarum prosequendum. Inde est, quod in persolvendis laudibus vestræ paternitati dignanter assurgimus, quod in nostris petitionibus apud Sirium (25) clementiæ vestræ frequentius atque benignius exaudimur. Cæterum, mi Pater, fratrem Stephanum, quem ad nos misistis gratanter excepimus; et jam perventionis ipsius ad nos fructum degustassemus uberius, si nos non multipliciter affligeret, et nunc iterum seduceret multis fraudulentis aquæ ductus, pro quo nos sæpe rogavimus. Nobis igitur videtur, quod in aqua lateat iniquitas, quæ prudentiori debeat astutia apprehendi, ne nos contingat diutius fatigari. Sed ad hoc quis idoneus, nisi frater Stephanus? Sed heu! mi

(21) Barth. et Lang., an. 1195.

(22) Octaviano cardinali. Hic jus habuit electum pontificem maximum consecrare. Baronii *Annales*, tom. XII, an. 1160, n. 44.

(23) Barth. et Lang. an. 1178.

(24) Lang. an. 1175.

(25) In Magnæano I: *Sinum*. Locus sine dubio corruptus. Forte legendum *Sunium*, et tunc intelligendum Sunonem, consiliarium Waldemari I et Canuti VI, qui obiit 1186, paterque erat Andræ, archiepiscopi Lundensis, intimi Wilhelmi abbatis.

Pater, retinere non possumus, quem nobiscum per dies aliquot retinere volumus, nisi vestra licentia et auctoritas jussionis vestræ perurgeat. Rogamus igitur, ut etiam hac vice nobis non denegetur benignior exauditus, quo per tres vel quatuor dies securius ipse remaneat, et nostra parvitas vestram reverentiam non offendat. Valet.

EPISTOLA XXXVI (26).

Ad abbatem de Nestveht.

Sicut mœrorem piis mentibus ingerit in Ecclesia Dei religionis defectus, ita civitatem Dei lætificat felix in ejusdem reparatione profectus. Inde est, amantissime Pater, quod studium et sollicitudinem vestram super reparatione et conversione totius ordinis in Ecclesia vobis commissa diligenter amplectimur, et coram Deo et omni populo multiplici, prout dignum est, laude prosequimur. Proinde cœnobii v... v... v (27) in naribus circumpositorum fetor aspersus multos infecit malæ conversationis et propter unius delictum in condemnationem, ut dicitur, irruentibus scandalis, multos a proposito, quod est miserabile dictum, dejecit. Sed jam per Dei gratiam et vestram industriam jam securis ad radicem arboris posita est (Luc. 11).

EPISTOLA XXXVII (28).

Ad dominum regem Danorum.

Ubi gratia consolationis accedit, dignum est, ut desolationis languor abscedat, ne si languoris asperitas invalescat, animi virtus enervata succumbat. Ne igitur animum vestrum diu vobis inflicto diutius vulnus exulceret, dulcis rumor jucundus et lætitiæ bajulus, cujus jucundo relatu exsultetis. Justitia de cœlo prospiciens diu peccati nube depressa solitum resumit honorem, quia sapientia vincit malitiam (Sap. vii). Respexit enim Dominus humilitatem ancillæ suæ (Luc. 1) filię nostræ F. R. (29) quam (30) jam R. S. S. (31), Christo annuente R. G. (32) J. *Lætantur cœli et exultat terra (Psal. xcvi) et omnis ornatus eorum (Gen. 1)* commoventur ad laudem, et jubilant omnes filii Dei. Quis enim non jucundetur? cui non dulce sapiat hoc verbum, quod fecit Dominus, et ostendit nobis? Sic pueri, sic juvenes, senes cum junioribus, sic divites aut pauperes, quia communis est causa lætitiæ, cum non sit apud vos, cui sit licitum locum habere tristitiæ.

EPISTOLA XXXVIII (33).

Ad amicum intimum (34).

Amor dissimulare nescit amoris affectum, quia dissimulationis umbraculum suspicatur amantium esse defectum. Quia ergo scribimus, amori morem gerimus, ut tenore litterarum nostrarum expressos

(26) Lang. an. 1193.

(27) Hic nomen cœnobii, de quo mentio fit, exiit.

(28) Barth. et Lang. an. 1200.

(29) Francorum reginæ.

(30) Quæ in Magnæano I et Bartholiniano.

(31) In Vellejano: Quæ jam regi sponso suo.

(32) V. C. I. in Magnæano I et Vellejano; v. c.

A animi nostri dulces experiatum excessus. Quid enim est amans magnitudo, nisi profluens de cordis puritate dulcedo? Nec tamen amor vitiosus habet hoc proprium, quia nec amor dicendus est, cui cordis corruptio famulatur ad vitium. Noveris itaque, quod ita te duximus sincerioris charitatis visceribus imprimendum, ut de amore nostro tibi virtutum proveniat incrementum, et ex respectu vitæ sincerioris aliis te proponas ad imitationis exemplum. Ut autem certius hoc valeas obtinere, tibi congruit et honori nominis tui, quatenus ab his, quæ carnis sunt, desideriis omni sollicitudine debeas et studeas abstinere, et his, quæ spiritus sunt, inviolabiliter inhærere. Sic enim a Domino laudem consequeris et gloriam et morum tuorum suavitalis odorem diffundes ubique per orbem. Plura vellemus, sed ne graveris prolixitate timemus, et ideo præsentem paginam arctiori limite coarctamus. Licet autem famelicus omnis plura desideret deglutire, quod tamen exiguum est, avidius consumitur; cum plura contigerit non adesse.

EPISTOLA XXXIX (35).

Ad priorem de Cunungelle (36).

Dilectis in Christo LAURENTIO priori, et ENRICO cæterisque in Coninguhelle, canonicam vitam professis, frater WILLELMUS Sancti Thomæ de Paracleto minister indignus, sic currere ad bravium vocationis supernæ, ut comprehendant.

Nostis, charissimi (scientibus enim loquimur) quod animi qui veraciter amoris legibus astringuntur nullo maris discrimine, nullo terrarum spatio discutuntur. Nec diffitemur, imo verius astruimus, quod sicut ignis olei perfusione validius inardescit, sic amor, si subtrahitur nonnunquam præsentia corporalis ne mutuis foveatur alloquiis, scriptis tamen recentioribus incalescit. Inde est, quod absentes corpore spiritu præsentem præsentia vobis offerimus, ne vel apud vos concepta dilectio consenescat, vel occasione distantium corporum vis amoris fortasse languescat. Nuperrime vobis conscripsimus statum vestrum certius cupientes agnoscere, quam aut si fortuna secundior favore Divinitatis arrideat, gratulamur; sin rebus vestris tristior opus invideat, damni communis infortunium deploramus. Est enim rationi congruum ut quod commune datur, communiter sit ferendum. Cæterum ad vestram notitiam volumus pervenire, nos ad partes vestras navem nostram cum brasio in proximo velle dirigere, ut ex hoc fructum debitum percipere valeamus. Verumtamen super hoc volumus vestræ fraternitatis habere consultum, si videlicet nos regum vestrorum vel aliorum vestrorum timere congress-

o. i. in Bartholiniano; Forte: *Reconciliata iterum.*

(33) Barth. et Lang. an. 1190.

(34) Ad Petrum Sunonis juxta Bartholinum.

(35) Barth. an. 1183, Lang. an. 1182.

(36) *Hodie Kongehelle* prope fortalium Babus in provincia Vikensi vel Bahusensi, olim ad Norregiam spectante, nunc ad regnum Suæciæ. In Magnæano I: *Konglle.*

sum oporteat. Sit igitur industriæ vestræ, nobis vel voce vel scripto præfigere partem tutiorem, ne nos expensam amittere contingat et laborem. Quod totum per latorem præsentium volumus, rogamus impleri.

EPISTOLA XL (37).

Ad amicum in infirmitate impatienter laborantem (38).

Cum inter amicos aliquando deserit familiare colloquium, nunquid amantium mentes exulcerat? sumunt de oblata consolatione nonnunquam salutare remedium. Proinde præsentia dimittere duximus, quia te languore mentis laborare percepimus; doles siquidem te felicioris fortunæ privari muneribus, cum quosdam eadem et dulcioribus fovet obsequiis et secundioribus lactat uberibus. Verum si fortitudinis te pectus habere cognosceres, de facili te sinister eventus non in partem alteram inclinaret. Christianus siquidem, cujus est expectatio non temporalis sed æterna, nullis frangi debet aversis; quia temporalis, ut nosti, prosperitas, nec amare cœlestia, plus est oneri quam saluti. Quanto enim curis rei familiaris magis occupari te senseris, tanto te minus cœlestibus desideriis accendi cognoveris. Nescis, quia non multum distet a vitio vel decipere vel decipi posse. Prorsus deciperis, si pro terrenis cœlestia commutare decreveris. Sed quis hoc, qui recte sapiat, verum esse astruat? si igitur a te manum suam tristior fortuna suspendat, in mentem tibi veniat, quod te Deus rebus humanis exemptum in cœlestibus coronare disponat.

EPISTOLA XLI (39).

Ad episcopum Thurgotum (40).

Ubi religionis et disciplinæ rigor patitur detrimentum, non est Ecclesiæ illius dissimulandum, ne dissimulatio criminis culpam gravioris accumulet ultionis. Inde est, mi Pater, quod vestris aspectibus hæc præsentia confidenter offerimus, quem et facie novimus, imo et in Christo vere dileximus, tum debito fidei Christianæ, tum opinionis suave redolentis odore. Si super hoc præsumptionis forsitan arguamur, excusabiles nos habebit et rectitudinis zelus et fraternitatis compassio, cur humanitatis officium exhibemus. Noveritis igitur, Pater, quod de vestra promotione jucundiori gratulati sumus auditu, eo certe devotius, quo sperabamus vestris studiis Ecclesiam Dei uberiori proficere fructu. Verum illi specialiter vestræ gloriæ congaudebant, quos prius susceperat paternitas vestra regendos et studiis honestioribus provehendos. Sed ecce, Pater, *mutatus est color optimus* (Thren iv), *versa est cithara et chorus in luctum, et organum, ut audimus in vocem flentium* (Job xxx), quoniam priora transierunt. *Pro crine successit calvitium, pro suavi odore fetor* (Isa. iii),

(37) Barth. et Land. an. 1190.

(38) Ad Petrum Sunonis juxta Bartholinum.

(39) Lang. an. 1187.

(40) In provincia et diœcesi Wendilensi, nunc Alaburgensi. Cæterum hæc epistola edita est a Pantoppidanæ in *Annalibus Ecclesiæ Danicæ*, tom. I,

A dum et rigor deperit ordinis et infertur calûniâ sacratioribus et antiquioribus institutis. Cum non licet nisi in melius terminos commutare, quos Patres posuerunt, et observari filiis mandaverunt. Non vobis, Pater, videtur iniquitas seniorum obviare mandatis, obedire nolle præpositis, et Patris nostri Augustini Regulam in irritum duci? Nonne genus est ariolandi acquiescere nolle? Ad libitum de claustro insipientium juvenum pedes exponi et videre, et velle videri et infamare cubiculam castitatis; nonne sunt hæc arma iniquitatis? Suppressis virtutibus, libertas vitis indulgetur et est reprehensibile, si præpositus gannire præsumat; quia defensionis scutum opponitur et facies asperioribus corrigendis verbis illatis pudore suffunditur. Sed ut mihi liceat in aure vestra licenter pauca proponere, quis in culpa versatur, nisi dominus episcopus, cujus est inter eos auctoritas, qui fluctus intumescences compeſcere potest et enormia redigere in mensuram. At vero, si potestis et tacetis, nonne consentire probamini? Proverbium vobis est notum: « Qui tacet, cum possit arguere, consentit. » Consentientes vero et facientes secundum Apostolum pœna pari punientur. Et utinam, Pater, solummodo taceretis, et cornua peccatoribus non daretis! Obsecramus igitur pro Christo, ut in defensione justitiæ religionis amatorem vos esse probetis et præposito honesto uti et sanctæ conversationis viro, cum defectum ordinis Ecclesiæ sibi commissum auribus vestris intulerit, benignum impendatis auditum. Turpe siquidem est velle videri confovere justitiam, et pati perversos subvertere pravis moribus disciplinam. Donet omnipotens Deus, ut de cætero nullum apud vos, qui perversi fuerint, refugium habeant, sed fervere in vobis sentiant, errore sublato, rectitudinis zelum; hoc enim et famæ vestræ congruit et saluti.

EPISTOLA XLII (41).

Ad præpositum Sancti Theodegarii (42).

Auditus doloribus, afflictionibus et injuriis, quas pro Domino sustinetis, ut amoris vestro pauca scribamus, fraternæ nos charitatis affectus impellit. Noveritis igitur, quod non dolere non possumus, cum vos dolere percipimus, quia ex quo vos agnovimus, nullatenus vos amare destitimus. Libentius vero ore ad os vobiscum iniremus colloquium, quia quem et quantum erga vos habeamus, plenius agnosceretis affectum, qui, Deo volente, nunquam poterit contrahere pro tribulatione defectum. Si igitur contra vos angustia tribulationis insurgant, cum sit Christus in causa, animus Christianus patientiæ virtutem non deserat, sed cum Domino et pro Domino tribulationum stimulis ipsum corpus exponat.

p. 475, 476, et ab eo refertur ad annum 1188. Erat jam episcopus 1187. Dies eius emortualis ignotus est.

(41) Lang. an. 1187.

(42) In Westerwico Jutiæ in diœcesi Wendilensi, nunc Alaburgensi.

Nostis siquidem, qui membris suis dicebat : *In A mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego mundum vici* (Joan. xvi). Si igitur membra Christi sumus, non nos pro Domino labor assumptus deterreat, quia athletas suos, ut melius nostis, Christus digna et incomparabili mercede remunerat. Cæterum si tædio tribulationis affectus malevolis cedere quocunque modo disponitis immutatione loci cor vestrum a robore suo nihil enervet, quod honestati et integritati famæ vestræ repugnat, quod sumus, quod possumus, honori vestro et utilitati libenter exponimus domum nostram, et totam ipsius exteriorem administrationem auxilio vestro tractandam offerimus. Quod si forte respuere dicitis, fratrum religiosorum de Esrom societatem adipisci consulimus. Horum quocunque duxeritis eligendum salutis vestræ pro certo noveritis esse consultum, quia locus uterque salutis congruit animarum.

EPISTOLA XLIII (43).

Ad dominum papam.

Noverit sanctitas vestra, Pater sancte, me servum vestrum a domino Absalone tunc Roskildensi episcopo, nunc Lundensi archiepiscopo fuisse evocatum in Daniam, ut ibidem gererem abbatis officium in ecclesia quadam pauperula quidem, in qua præsentis tunc temporis ad fratrum sustentationem non nisi vii caseos et dimidium baconem (44) inveni. Dominus autem Absalon, qui nunc est, ut dixi, Lundensis, ut pius et religionis amator et sustentator Dei dilectionis, et intuitu amoris mei, bene de suo apposuit, et in multis eandem ecclesiam ad victum fratrum ampliavit, sed non tantum quod eis sufficere possit ad vestitum. Unde et maximam penuriam patiuntur, qui inibi Domino famulantur. In illa autem provincia adornat episcopatus officium Petrus (45) ordinis nostri canonicus, qui domino Absaloni successit, vir honestate præditus, et litteralibus studiis ad plenum eruditus. Supplico igitur pietatis vestræ visceribus, quatenus ei scribere dignemini rogando ut, quia ordinis nostri est canonicus, fratribus nostris pauperibus honore Dei et vestræ dilectionis intuitu aliquod beneficium assignetur, quo possent in partem sublevari.

EPISTOLA XLIV (46).

In persona regis Danorum.

Sedes apostolica toties est nobis expetenda, quoties scandala, peccatis exigentibus exoriuntur in regno nostro, quæ nec nostro vel principum nostrorum concilio sive iudicio finem debitum sortiuntur. Inde est, quod factum Waldemari quondam Slesvicensis episcopi, quia horribile factum, quo majestatis regie excellentia læditur, auribus vestræ paternitatis intulimus, sed nube peccati forsitan obsistente, ne

(43) Barth. et Lang. an. 1192.

(44) Scilicet carnem porcina.

(45) De quo supra ut episcopo Roskildensi.

(46) Barth. et Lang. an. 1195.

(47) Waldemarum episcopus voluit se facere regem, et urgebat ad minimum tertiam partem regni sibi debitam esse, et ad hoc obtinendum peregrinos

transiret oratio, responsum exsequendæ justitiæ nondum accepimus, cum apud nos sit istud notorium, et fere tot existant testes, quod sunt et homines (47). Hoc autem iterato reverentiæ vestræ nobis esset idoneum replicare, si non veremur auditum vestrum importunitate frequentis relationis offendere. Nos autem domini Lundensis apostolicæ sedis legati et ejus suffraganeorum litteras non dubitamus vestram audientiam tetigisse et veritatis patrocinante testimonio, totum ex integro negotium intulisse vel explanasse. Itaque miramur, Pater reverende, quod erga filium vestrum, qui in nullo hactenus vobis displicuit, sed in omnibus et per omnia obedientiæ vestræ sedis apostolicæ exsecutor voluntarius fuit, paternæ dulcedinis sic sunt indurata viscera, ut nobis, quod in aurem, observata reverentia vestra, loquamur, in negotio isto justitia, ut prædiximus, nulla respondeat. Quod autem prædictum quondam episcopum in custodia retinemus, paci vel tranquillitati et stabilitati regni nostri consulimus, non quod in persona sua sit nobis ipse timori, sed quod complicum et fautorum suorum sine nostro periculo non possumus obviare machinamentis dolosis. Iterum igitur supplicamus et iterum, ut ad preces filii paternus emollescat affectus, et amaritudo concepta de non justitia nobis exhibita, benedictionis vestræ dulcorem, ejusdem tandem justitiæ remedio mediante, percipiat. Ad petitionem itaque nostram clementiam vestram petimus inclinari et Patris nostri, qui quoad viveret, vobis venit in gratiam (48) porrectis precibus, supplicamus felicem memoriam suffragari; ut, sicut in mandatis apostolicis devoti fuerimus, promptiores in eisdem et devotiores deinceps existamus.

EPISTOLA XLV (49).

Domino Lundensi in persona cancellarii.

Charissimo Patri ABSOLONI Dei gratia Lundensi archiepiscopo, ANDREAS cancellarius regis Danorum, et qui cum eo sunt, salutem et piæ devotionis obsequium.

Quia parentibus et amicis peregrinantibus et ad loca longinqua tendentibus solet inesse dubius succedentium rerum eventus, paternitati vestræ de statu nostro duximus inferre notitiam, ut eo percepto, si quis fuerit dolor, qui viscera vestræ paternitatis exulceret, illum novitas rumoris excludat, ut inde suscepta jucunditas radio splendoris sui turbulenta cuncta serenet. Cum igitur distenti fuerimus ad tribulationes et angarias multas, patientiæ clypeum illis opponere et honor regis non impulit atque profectus et maxima nobis commissi negotii difficultas. Minor est siquidem in amore sive labore profectus, si per ministrorum inertiam seu

principes in partes suas trahat.

(48) Walderamus I, pater Canuti VI, in lite inter Alexandrum III et Victorem, subsequentesque antipapas semper a partibus Alexandri contra imperatorem Fridericum I, stetit.

(49) Barth. et Lang. an. 1195.

negligentiam in negotiis utilis et honestus minus A
rerum succedat eventus. Proinde ne nobis in opprobrium et labori nostro succedat in defectum, diutius a præsentia vestra suspendimur, ad quod totis cordium desideriis suspiramus; quia non est unius diei labor assumptus sed multorum, donec ejus completionem in lætitia divina gratia prosequatur. Noveritis autem fortuna cursum instabilem in processu nostro ab urbe non successisse nobis in prosperum, quia dulcioribus amara nimis infida permiscuit, dum apud Divionem et Castellionem per hebdomadas sex in captivitate detentis, per Burgundicæ ducem sexdecim parva litterarum domini papæ subripuit. Tandem vero domini Cisterciensis et Clarævallensis studiis et laboribus, favore regio nobis impetrato, Parisios, Domino ducente, pervenimus, ubi prædicti regis præstolamur adventum, quia nobiscum, ut jam nobis secretius per internum ad nos usque transmissum innotuit, vult habere familiare colloquium. Quantum autem fuerit circa nos prædictorum abbatum affectus, multiplex rerum approbatione dignus designat effectus. Nec amissarum litterarum occasio sit nobis causa tristitiæ, cum nihil nobis desit ad peragendum negotium, quia alias in pergamento non alias in tenore litteras obtinemus. Dominus quoque papa, cujus sit in benedictione memoria, totius regni utilitati providens et honori erga reginam etiam habens devotum compassionis affectum, post nos notarium suum, priorem videlicet Sanctæ Prædixis, virum apprime litteris eruditum transmissit ad regem et omnes Franciæ prælatos litteris apostolicis præmunitionum, quæ, si etiam alias non haberemus, sufficerent ad totum complendum negotium. Dominica igitur, qua cantatur: *Isti sunt dies*, Senonensis archiepiscopus (50) et Arrabatensis episcopus (51) Cisterciensis et Clarævallensis abbates cum magistro Petro Parisiensi præcentore (52) tanquam iudices a summo pontifice delegati, ordinem discipuli facti inter regem et reginam debent diligenter inquirere, et regem ad recipiendam eandem reginam, quibuscumque potuerint modis, inducere, et si forte, quod absit! nihil potuerint proficere, tertia feria hebdomadæ, qua legitur: *Ego sum pastor bonus* (53): ex mandato domini papæ legatus Romanæ Ecclesiæ dominus Melior dominum Remensem cum suffraganeis omnibus et dominum Senonensem et dominum Turonensem et dominum Bituricensem cum eorum suffraganeis districtissime præcepit adesse, ut ipse legatus et domini papæ notarius cum prædictis archiepiscopis et episcopis, et cæteris Ecclesiæ fidelibus de negotio prædicto pertractent et ad prædi-

clam reginam recipiendam totis viribus animum regis inducant. Mora autem, qua detinemur, nobis satis est lædiosa, quia expensarum est ratio copiosa, sed testis est Deus, quod in hoc et regis honori consulimus, et avaritiæ et infamiæ vitium devitamus, ne et qui nos cognoscunt, nos habeant in contemptum.

EPISTOLA XLVI (54).

Ad dominum papam.

Scandala cum inter Ecclesiæ filios, peccatis exigentibus, oriuntur, vento malitiæ flante paleæ sublevantur, grana sub paleis comprimuntur. Proinde exclamat Apostolus, et dicit: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror?* (II Cor. xi.) Urimur itaque, Pater sancte, urimur et nos a tribulatione malorum et dolore, dum eos qui videbantur orbem portare, videmus succumbere, et Cain iterum in Abel in agro consurgere. Nigri consurgunt in Griseos (55), monachi in monachos, fustibus, ut dicitur, et gladiis præparatis ad bellum, ut jam dies tribulationis imminere credantur, de quibus locutus est Dominus: *Erunt dies, in quibus dicent montibus: Cadite supernos* (Luc. xxiii). Essent vobis hæc latius exponenda, si vobis personarum aliarum litteris non essent certius explanata. Verum ne scelus hoc videatur inultum, brachium potentiae suæ Dominus noster extendat, et eorum, qui nec ordinem tenent, nec tenentur ab ordine, cervices confringat, ut sit *pax hominibus bonæ voluntatis* (Luc. ii), malevolis autem et his, qui *oderunt pacem* (Psal. cxix), *petra scandali et lapis offensionis* (I Petr. ii).

EPISTOLA XLVII (56).

Ad dominum papam.

Erant duo, qui ad habenda beneficia mea venire inhiabant. Hi, quia me videbant habitum religionis appetere, in fraude et dolo circuierunt me, dicentes idem se velle appetere. Juratum est igitur, a nobis super Evangelium. Provisum est monasterium, Pontiniacum (57) scilicet, statuta dies, qua stetimus ante abbatem, ego et unus ex eis. . . (58) se vero reddere noluit. Anno uno exacto, iterum ad monasterium redire debuimus, sed hoc non fecimus, quia eorum nequitiam sum expertus. Interim in ecclesia nostra ordo Sancti Victoris advenit, quem ego suscipiens ejus me institutionibus mancipavi, et in eo l. fere annos explevi. Modo quæro, mi Domine, a vestra sanctitate, ut puero vestro significetis litteris vestris, in quo mihi sit ordine securius permanendum. Postulo etiam, ni domine Pater, ut mihi litteris vestris, cum voluero, ad ecclesiam meam Parisios confirmetur redcundi liber-

(50) Michael de Contul ab anno 1194 ad 1199. Sammarthianorum *Gallia Christiana* edit. 1656, t. I, p. 635.

(51) Hodie Arras in provincia Artois. Tunc præsidebat Petrus Iab anno 1184 ad 1194. *Ibidem*, t. II, p. 215, 216.

(52) Scilicet primo cantorum.

(53) Secunda Dominica post Pascha.

(54) Barth. et Lang. an. 1192.

(55) Scilicet Cistercienses.

(56) Barth. et Lang. an. 1197.

(57) Hodie Pons sur Yonne in pago Pertensi in Francia.

(58) In Vellejano lacuna hæc sic expletur: *Terminus et alter.*

tas, præcipue cum antequam exirem, et ordinem et sedem in choro et ubique mihi retinuerim in communi capitulo. Has etiam mihi rogo ita fieri consolatorias, ut omnes percipiant, qui eas viderint et legerint, quam sincere me dilexeritis et gloriari in eis in tribulationum mearum angustiis.

EPISTOLA XLVIII a (59).

Ad dominum papam.

Controversiam, quæ inter Nigros et Cisterciensium ordinis monachos versatur, reverentiæ vestræ, Pater sancte, dignam duxissemus inferendam, si eam non cognosceremus plurimorum, qui vobis scribunt, litteris diligentius vestris auribus exaratum. Ne igitur audiendi tædium auribus totius mundi negotiis occupatis generemus, hoc tantum in precibus porrigendis habere censuimus, ut is, qui et ante et post appellationem ad audientiam vestram dignoscitur esse commissus in monachos Griseos excessus a monachis Nigris acrius vindicetur. Sicut enim aliorum religiosorum relatu percepimus, postquam et se et sua Cisterciensium in vestra protectione posuerunt et ex bono securitatis inniti credebant; Nigri supervenerunt et injuriis et contumeliis atque vulneribus eos crudeliter affecerunt, et eorum bona diripuerunt. Horum regio nostra lacrymabiliter deplorat insaniam, qui bonorum morum gratiam devenustant, et sua turpi conversatione vituperantes ministerium, monachorum circumpositorum nares nebula fœtoris inficiunt, ponentes mel in amarum et tenchris in lucem. Ecce ipsi veniunt ad præsentiam vestram, tanquam viri, qui fecerint iudicium et justitiam jaculis impietatis armati, quibus arcem pietatis impugnent, sed non expugnent, quia sapientia semper vincet malitiam (Eccl. vii). A fructibus eorum cognoscetis eos (Matth. vii). Sed absit! mi Pater, ut vos capiant in sermone, quorum os maledictione plenum est (Psal. x), et lingua eorum gladius acutus (Psal. lvi). Absit! inquam, ut vos capiant in sermone, qui iudicatis orbem, qui semper dilexistis iustitiam et odistis iniquitatem, cuius laus in Ecclesia sanctorum (Psal. cxlix) et memoria in benedictione sempiterna (Eccl. xlv). Confundantur igitur confusionis filii, nec apud vos inveniant locum refugii, qui docuerunt manus suas ad prælium (Psal. xvii), et gloriantur linguas suas loqui mendacium (Jer. ix).

EPISTOLA XLVIII b (60).

Ad dominum Petrum (61).

Ego sum ille Wilhelmus, qui primo Beatæ Genovefæ canonicus sæcularis, deinde regularis missus sum in Daciam, ubi abbas factus bis ad vos a domino Londensi archiepiscopo Veneciis transmissus,

(59) Barth. et Lang., an. 1192.

(60) Hæc littera non exstat in Indiculo, et forte est principium epistolæ 47.

(61) Corrige papam.

(62) Hugonis.

(63) Nunc Sentis.

(64) Forte Magdeburgensi; licet hæc omnia obscura sunt.

A Tusculanum vice alia: nepos abbatis Sancti Germani H. (62) quem vos plurimum dilexistis, qui vos et dominum Bernardum Portuensem episcopum in domo quadam B. Genovefæ suscepi juxta Silvanectensem (63) civitatem cum obviam invisetis domino Magdeburgensi (64) usque Compendium (65). Igitur, quia me semper dilexistis gratia domini mei prædicti abbatis Germani, vobis quæro consilium de quodam facto meo. Puer eram xv vel xvi annorum.

EPISTOLA XLIX (66).

Ad dominum Petrum (67).

Intimo suo PETRO, SUUS WILLELMUS, quod est, quod potest.

Quoties circa ægrotum solito morbo gravior incalescit, toties auxilium medici ad sibi subveniendum sub festinatione perquirat. Modo simili cum nos coarctat necessitatis articulus, rogamus, ut nec in indignationem vel admirationem vobis proveniat noster importunus ad vos usque recursus. Præsertim cum non habeamus in tempore malo, qui pro nobis respondeat, dum superbit impius et incenditur pauper (Psal. x). In latore præsentium quietis nostræ dispendium toleramus, qui quia fraternitatis est nobis gratia copulatus, quod ei cedere debet in bonum, ad tribunal iudicis sæpe citatur, gratiæ vestræ auxilio in alia vice de manibus impiorum ereptus. Causam ejus, ne vobis legendi tædium inferamus, vobis explanare vitamus, sed ei vestris in auribus diligentius prosequendam et benignius audiendam relinquimus. Supplicamus igitur, ne longe sit a nobis in ejus causa vestræ miserationis affectus, per quem nobis proveniat desideratus effectus. Ne, quod absit! qui vestræ gratiæ confidenter innitimur, coram inimicis nostris miserabilius occumbamus. Valete.

EPISTOLA L (68).

Præmonstratensi abbati.

Amantissimo Patri et D. HUGONI (69) Dei gratia Præmonstratensi abbati, frater WILLELMUS Beati Thomæ de Paracletto minister indignus, intimum dilectionis affectum.

Dilectio, qua nos quondam invicem dilexisse probamur nos ad scribendum constanter impellit, quæ non renovari recentioribus possit officiis, quia, nisi fallimur, nullo tempore consenescit. Neque enim fas est studium torpere, quod æqua benignitas compensatione gratiæ muneratur. Pro venerabili autem fratre et coabbate nostro Joanne de domo Sanctæ Trinitatis in Lundis (70) suscepi- mus apud clementiam vestram agendum, quia quem benignioris familiaritatis gremio fovemus, nec

(65) Nunc Compiègne.

(66) Barth. et Lang., an. 1192.

(67) Episcopum Roskildensem.

(68) Barth., an. 1180; dubitanter Lang., an. 1192.

(69) Hugo mortuus est in Augusto 1192, juxta Langebekium in diplomatorio ms.

(70) In Scania.

precibus ejus nec necessitatibus deesse volumus vel debemus, maxime cum ejus opinio a justitiæ tramite non excedat. Vir siquidem simplex et rectus est et recedens a malo. Nec apud paternitatem vestram eum velut ignotum commendamus, qui de vestri testimonii plenitudine gloriatur. Quod si forte quispiam auribus vestris quidpiam intulerit, ore blasphemio, quo lædi debeat ejus opinio ad vestram memoriam veniat, quod beatus Hieronymus (71) dicit: « Mendaces faciunt, ne credatur vera dictis. » Quod nec minus habet in operum et ostensione virtutum, non ejus negligentiae vel culpæ debetis id ipsum adscribere, sed vitio et malevolentiae eorum, qui debuerant ejus onera supportare tum vestro amore tum religionis honore. Sed quid dicit Apostolus? *Non omnium est fides (II Thess. III).* *Fidelis autem Deus, qui non patitur suos tentari supra id quod possunt (I Cor. X).* Et hæc quidem, quæ loquimur, a viris religionis excepiimus, qui condoleant super contritionem Joseph. Unum est igitur, charissime Pater, quod et rogamus, quod et supplicamus, ut honori ordinis vestri providentes malos tollatis de medio, per quos domus defamatur, per quos ut audivimus, domus substantia deperit, et confunditur ordo. Novimus, Pater charissime, (si tamen quod loquimur præsumptionis notæ non velitis adscribere) quod quædam personæ, quæ ordinis vel Ecclesiæ vestræ columnæ videntur existere, talem et tantam prænominati viri personam, imo cum ipso totam domum suam, sicut et nos nonnunquam ab ipsis accepimus persequi et corrodere dente canino non desinant, quæ etiam, si qua in eis inesset infirmitas, ad publicum certe proferre non debuissent, maxime cum unius membri læsio totum corpus respiciat. At vero, si, quod absit! vestræ discretionis examen animositatem contradictorum atque rebellium in eadem domo non reprimat, dominum archiepiscopum, cujus est frequens et sollicita circa domos religiosas industria, noveritis manus scelerum ultrices apponere et mediante iudicio prædictæ domus enormitatis sollicitudine paternam corrigere. Væ igitur eis per quos scandalum venit (*Matth. XVIII*). Qui autem sunt illi? sine nostri sermonis excursu plenius a comitante discetis.

EPISTOLA LI (72).

Etsi nos pro tempore urget miseranda necessitas, in spe tamen nos erigit vestra sæpius experta benignitas. Confidimus enim tum ex vestra gratia tum ex nostro servitio, quod ubi contigerit vos adesse, nihil negotiis nostris obesse. Vobis igitur ea duximus committenda, quorum studiis et labore confidimus executioni mandanda. Rogamus enim, ut quod de vobis speramus, comitante gratia, consequamur. Latorem præsentium a vobis benigne rogamus audiri et pietatis gremio confoveri, quatenus

et vobis devotiores et in vestris servitiis valeamus existere promptiores.

EPISTOLA LI (75).

Ad dominum Suffredum cardinalem (74).

Ut ad vestrum confugiamus auxilium nobis nostrisque negotiis confidimus esse salutare remedium. Quia igitur de vobis confidimus, ad vos confidenter confuginus et nostrum negotium vobis promovendum committimus. Illud autem a tramite non deviat æquitatis, cum minime refragetur ratio postulatis. Quia vero illud paginæ præsentii committere non judicavimus idoneum, latori præsentium duximus committendum, qui, quod literæ minime proloquantur, viva voce securius exsequetur. Rogamus igitur, ut ad viscera vestræ pietatis sit ei familiaris accessus, et cum executione negotii benignus auditis. Et ne vobis frustratoribus labor incumbat, noveritis nos illi in mandatis dedisse, ut, completo negotio, de charitate nostra vobis v. marcas argenti provideat.

EPISTOLA LIII (75).

Ad dominum Cincium cardinalem.

Latorem præsentium dilectioni vestræ minime commendamus, quia non indiget, ut eum nostra commendatio prosequatur, qui de testimonio conscientiae propriæ et de plenitudine gratiæ vestræ gloriatur. Ne tamen ei in sua necessitate vel consilium vel auxilium subtraxisse videamur, ejus negotium vestræ charitati commendamus attentius, ut et vobis amplioris dilectionis unione astringatur, et promptior atque devotior in vestris inveniatur obsequiis. Quanti autem sit ponderis apud Deum, manum subventionis pauperi porrigere, non est nostræ facultatis evolvere. Experto siquidem cuiusque rei inest major certiorque cognitio, quam ei, quem ignorantia non provehit ad ea, quorum cognitio beatum constituit. Velut experientiæ vestræ certus innotescit, verus amor nullo tempore coarsescit, scriptis autem recentioribus confovetur, ut in amici negotiis virtus ejus verius comprobetur. Quod honorem vestrum et profectum diligamus, vobis in dubium provenire nullatenus arbitramur. Magistrum proinde Joannem, qui nostris mandatis, nostrisque in eundo Romam complendis negotiis famulatur, tanto vobis attentius commendamus, quanto eum nobis devotorem indefesse probavimus. Erit utriusque dilectionis indicium negotiorum nostrorum optata motio, pro quibus humiliter supplicamus non interesse torporem aut otium.

EPISTOLA LIV (76).

Ad quemdam præpositum.

Quoties ad memoriam suscepta beneficia reducuntur, toties laudes in præconia languentium depromuntur. Alioquin si ingratitude beneficium largitoris adscribitur, merito manus largitoris a

(71) Non possum invenire hunc locum.

(72) Ad Cincium cardinalem. Barth. et Lang. referunt ad 1197.

(73) Barth. et Lang. an. 1197.

(74) Lege: *Seufredum*.

(75) Barth. et Lang. an. 1197.

(76) Lang. an. 1187.

munere suspenditur. Hoc autem non benevolentia sed ignavia promeretur. Absit autem, ut eorum, quæ nobis gratia vestra contulerit, ingratitude sequatur, quibus gratiarum actio, quoad vivimus, famulatur. Nonnunquam autem ex consideratione posteriorum, cum scilicet ampliori gratia fulciuntur, priora tamen vincuntur. Ideo humilibus vos precibus commonemus et supplicamus, quatenus in hoc experiamur, quantum sit erga nos adhuc vestræ dilectionis affectus.

EPISTOLA LV (77).

Venerabili Patri et Domino B. Zvenensi (78) Dei gratia episcopo, frater WILLELMUS, illud tantillum quod est.

Desideria, quæ rationis patrocinio fulciuntur, effectum debitum apud veritatis amatores sortiuntur. Inde est, Pater sanctissime, quod obviis manibus tenorem vestræ sanctitatis excepimus litterarum et locum nobis eisdem prosequentibus destinatum, præfixo termino, vita comite, ducimus expetendum. Utrum autem homuncionis tantilli labor assumptus vel vobis tenuis ejus præsentia prosit, vos ipsi videritis; quia nobis nihil aliud sentiendum occurrit, quam quod umbram ad publicum de claustro producit; sed quid? certe nostræ parvitatæ non subtrahetur affectus, licet nullus vel modicus subsequatur effectus, quia debitum charitatis nos urget.

EPISTOLA LVI (79).

Ad Gozvinum monachum.

Intimo suo G., suus WILLELMUS, salutem et intimum dilectionis affectum.

Quia, charissime, Divinitate propitia, charitas dissolubili vinculo nos innodavit, sicut sæpius se negotiis nostris interserit, ita nos nonnunquam quadam benevolentia lege constringit, ut eos, quos amplioris gratia brachiis amplexamur, salutationis officium prælibemus, maxime cum se commenantium præsens se nostris repræsentat obtutibus. Inde est, quod et te salutamus, et specialis amoris titulo te amicitia nostris adjungimus. Sicut enim honestatis studiis convenire probamus, et lubricos et impudentes homines a nostris debeamus arcere limitibus, ita nihilominus favorabile reputamus justitiæ, ut viros honestatis et sobrietatis amicos in nostris recipiamus visceribus. Est enim nonnullum in exilio nostro remedium, ubi tot occurrunt illusiones phantasmatum et vana simulationum umbracula, ut habeas, quem diligas, cui credas, per quem a pusillanimitate spiritus et tempestate resurgas, et a te irruentium tribulationum repellere possis injurias, sic enim dissoluti cordis reparatur integritas, quia oleum flammis injectum ampliora et ardentiora flammarum superexaltat incendia. Unum est igitur statuendum atque tenendum in amore remedium, ut epistolarum ab utroque discursu sermo de divinis habitus exulcerata corda confirmet, per

(77) Barth. an. 1183, Lang. an. 1182.

(78) Lege: Zverinensi ut in Maguæano I. Nomen ejus erat Benno.

quem absentium nunquam dilectio consenescat, et sancti propositi studium semper ad ampliora consurgat. Non enim est dubium, quod omni hora, si non prolicis, deficiat. Sed quid? Minervam docemus? convivantibus siquidem et epulantibus quotidie splendide injuriam videmus inferre, si hordeacei panis edulium pabulum jumentorum mensis imponere velimus. Ridiculum plane, si servus domino se judicat præferendum, cum de servo quid agere velit, in domini sit potestatis arbitrio. Sic, sic nimirum præsumptionis sortimur officium, si tibi commonitorium fecerimus, qui cælo totus interesse videris, cum et nos ex occasione pastoralis officii, non nisi rebus transitoriis videamur incumbere. Verum præsumptionis dabis veniam, cum minime diffiteamur et culpam. Vellemus plura, sed arguit nos insipientia nostra, quia est cum sapiente colloquium. Cæterum nugarum nostrarum schedulas vel libellum nobis remitti rogamus.

EPISTOLA LVII (80).

Ad abbatem Sanctæ Genovefæ.

Amantissimo Patri et domino STE. (81) Dei gratia abbati Sanctæ Genovefæ Parisiensis, frater WILLELMUS sanctitatis ejus servus indignus, timorem et amorem et se ipsum totum usque ad pedes.

Ut scribamus vel sero, benigno perurgemur amoris imperio, cujus titulis vel invidere vel acquiescere nolle, quandoquidem in sanctis est sanctus, arbitramur injuriam, eo, qui diu pectori nostro toto insederat, pudore sublato. Pudit enim et vere puduit tanto Patri tantæ reverentiæ et majestatis non prælibare salutationis officium, et quasi veritate sopita non explevisse promissum, quasi veritatem obfuscarer falsitatis umbraculum. Sed quid beatus Hieronymus? « Mendaces, inquit, faciunt, ne credatur vera dicentibus. » Si autem vobis visa sit dilatio lædiosa in executione promissi, quod satis arbitramur atque veremur, nullus tamen se interposuit fidei nostræ tergiversationis incursus, sed aliquando ad debitum persolvendum infirmitas equorum, quandoque propter guerras exitus difficultas, nonnunquam pabuli magna penuria, quæ hoc anno Daciam graviter afflixit, interdum etiam fidelis absentia viatoris. Nunc igitur, quia rebus nostris jucundior atque felicior eventus arrisit, cum major sit et viæ securitas, et in annona cumulator speretur ubertas, et se nobis obtulerit fidelioris præsentia viatoris, nulla potuit ulterior occasio dilationis inesse promissis. Mittimus itaque non quemlibet equum, sed eum, quem inter equos nostros dignationi vestræ dignum missu putavimus. Qui si forte vobis placuerit, in hoc gloriæ nostræ multum accrescet, et damnis resarciatis dilationis apud vestram clementiam nobis gratiam obtinebit. Sin autem, quod absit! ingratitude quippiam vobis intulerit, quod serenitatem paterni vultus obfuscet,

(79) Lang. an. 1187.

(80) Bartu. an. 1185, Lang. rectius an. 1179.

(81) Stephano, postea episcopo Tornacensi.

contristandi materiam etiam nobis inducet. Noveritis autem quod latori presentium fideli nostro dederimus in mandatis, ut et equo in equitando plurimum parceret, et ei abundantissime necessaria provideret. Quod si fecerit vel non fecerit, vestra ad nos litteræ prosequantur. Cæterum, mi Pater, statum vestrum et fratrum vestrorum nobis litteris vestris significari mandamus, rogamus ut, si læta vobis arrideant, gaudeamus; si, quod absit! successerint tristia, pariter lugeamus. Viscera nostra, dilectissimum nostrum Petrum (82), licet apud vestram paternitatem locum gratiæ bonæ conversationis melioris etiam famæ sibi fundet obsequiis, vobis commendamus attentius, ut per vos et moribus, disciplina, et in litterali scientia de die in diem magis et magis augmentum accrescat. Vivat et valeat sanctitas vestra.

EPISTOLA LVIII (85).

Ad Danielem revocandum.

FRATER WILLELMUS Dei gratia Beati Thomæ de Paracletto minister indignus, dilecto filio DANIELI, salutem et paternam dilectionem.

Ut dicit Apostolus: *Omnes qui in Christo pie vivere volunt persecutionem patiuntur* (II Tim. 11). Inde est, quod et, fili charissime, in absentia nostra tribulationum injuriis molestatus est spiritus tuus, et a spiritualibus studiis es exire compulsus. Quia vero nobis animæ tuæ custodiam ex propria voluntate commiseras, dignum duximus misericordia moti, ut te misericorditer revocemus, et te verbo et exemplo ad officia pristina provocemus. Adhuc est præ manibus pugna, etsi impugnatus est Amalec, sed nondum expugnatus. Pugnat siquidem Israel, sed necdum Israeli, Mose forsitan cessante a precibus, provenit victoria. Veni igitur, nec venire distuleris, dum adhuc contra adversarios dimicatur, quia nullus, nisi legitime certaverit, coronabitur. Si quid egeris, quod fraternæ charitati molestiam intulerit, ad indulgentiam eandem te commotum esse pietate cognoveris. Si vero redire contempseris, cum te pater benignitate solita revocet, tecum instanter recogites, quid ante tribunal Christi super hoc respondeas, cum apud eum contemptus sive malitia nullum excusat.

EPISTOLA LIX (84).

Ad cancellarium (85).

Non verbis sed factis amicus amici benevolentiam certius experitur. Ut igitur amicus amoris experientiam sortiatur, amico judicamus esse curandum ut in re necessaria, quin subsequatur effectus favorabilis gratia se nequeat continere, cum præcipue postulatis ratio minime refragetur. A vestra vero memoria non credimus excessisse, quin excellentiam vestram super negotiis nostris labori nostro non parcentes, sæpius commonendam esse censuimus, sed nec dum promissi beneficii executione

A consolationem accepimus, quia forsitan peccatorum nostrorum nubes invaluit, ne transiret oratio. Si inter amicos hoc appropriat iudicium æquitatis nihil proponendum duximus in querelis; si vero juri repugnat et moribus honestatis, illud etiam relinquimus amoris legibus corrigendum, ne forte læsa charitas, quod absit! incurrat opprobrium, dum non desunt, qui dicant *bonum malum et malum bonum* (Isai. v). Absit autem, ut morum vestrorum gratiam devenustet vel mendosa loquacitas vel dilectionis simulatæ detestanda perversitas! Utrumque enim apud Deum et homines abominatio est. Est igitur amici nostri consilium, sic tamen, ut præsumptionis umbraculum non incurrat, quatenus amicorum necessitudinibus favor gratiæ devotus occurrat, et tergiversatione pravorum hominum a veritatis semitis non recedat. Sed heu! quo progredimur? Nunquid indoctum docemus? Nunquid Minervam instruimus? Absit! Sed affectus amoris se continere non potuit, quin sive juste vel injuste in medium proferat, quod sentit, et quod a moribus non discrepat bonis. Si autem in tot probatione verborum excessimus modum, quod insipiens factus sum, vos me coegistis, qui me tanti fecistis ut apud gratiam vestram tantæ familiaritatis locum obtineam, ut mihi liceat loqui, quidquid in buccam accesserit: et me melius nostis, quoniam et amor, ut quidam dixit et scripsit, nutrit fiduciam. Si quid igitur excessimus amoris gratia benevole supportabit. Est quoque amicorum verorum non loqui ad oculum, sed sive displiceat, sive non, nunquam a via veritatis retorquere progressum. Aliter loqui non est deservire virtuti, sed proprio vitio famulari.

EPISTOLA LX (86).

Ad amicum.

Quoties tempus necessitatis ingruerit, si amicorum efflagitatur auxilium, quin amicus amico subveniat, nullum debet intervenire dissimulationis umbraculum. Alioquin amicus non esse convincitur, qui prius esse secundoris fortunæ muneribus videbatur. Absit autem a vobis, ut huiusmodi morbo dilectio vestra laboret, et in partem alteram inclinet se iudicium æquitatis, cujus benevolentia nunquam a se voluit excludere viscera pietatis! Absit, inquam, ut de vobis aliter sentiamus, quam ut effectum amici iusta petitio, comitante benevolentia, sortiatur! Noveritis ergo quoniam tribulationum insurgentium vexamur angustiis, et non est qui condoleat super contritione Joseph, et qui tribulatis solebat ferre præsidium, licet longius positus supplicum votis aspiret, auxilium tamen ferre non potest. Hinc est, quod clamamus ad Dominum, si forte respiciat in orationem humilium, et etiam non spernat precum, dum non est qui redimat, neque qui salvas faciat (Psal. vii). Utinam et clamor noster vestra

(82) Petrum, postea episcopum Roskildensem, supra memoratum.

(83) Barth. et Lang. an. 1196.

(84) Barth. et Lang. an. 1194.

(85) Andream Sutoris.

(86) Barth. et Lang. an. 1178.

pietatis auditum precibus nostris inclinet, ut jam a non sit, qui rapiat et devoret pauperes! (*Psal. x.*)

EPISTOLA LXI (87).

Ad dominum regem Danorum.

Regiæ majestatis obtutibus licet videatur inglorium solio gloriæ pauperem propinquare, mansuetudinis tamen regalis clementia, quos dignitas non provehit, benigne consuevit amplecti, vel attollere. Nos igitur, mi domine, licet merita nulla nos provechant ut ad excellentiam vestram habeamus accessum, velit, nolit, rigor justitiæ, quando tractatur pietatis negotium, temperabitur misericordia procurante judicium. Supplicamus itaque et preces precibus addimus, ut petitioni nostræ pietas etiam hac vice regiæ celsitudinis inclinet auditum, et si quid in nobis fuerit correctione dignum, totum antequam oblivio, ne regi forte veniamus in odium et rebus nostris inde proveniat detrimentum. Verum est, domine, nec possumus diffiteri nos ad regem Francorum a vestra excellentia fuisse transmissos, et quod ad vestrum cedebat honorem et regni pax exigebat et gloria in auribus regis, locutos, sicut probat hæc dies. Hoc est certe vestrum (88) maximumque peccatum, quod soror vestra traditur regis Francorum amplexibus ecclesiastica lege firmato conjugio. En sanguis iste de manibus nostris requiritur. Obsecramus, mi domine, ne pro parvo videatur, quod maximum esse cognoscitur; nec vos conturbet absoluta pecunia: quia plus est honorem acquirere, quam pecuniam possidere. Illa siquidem subtracta, honoris remanet magnitudo. Laudabilis est illa pecunia quæ domino non imperat, sed domino cedit ad gloriam.

EPISTOLA LXII (89).

Ad dominum Lundensem.

Quia tribulationibus variis sæpius infestamur, frequentius ad sublevantis auxilium exclamamus. Verumtamen, quia necdum meruimus exaudiri, timemus vel nostras voces non ad vos pervenisse, vel vos, quod absit! eas habuisse contemptui. At vero non cessabit clamor, donec conquiescat exauctor, quod quidem non credimus fieri, nisi in manu forti et brachio extento (*Deut. v.*). Ut igitur experiamur de vestra voluntate non esse, diutius nos affligi, petimus protectionis vestræ gremio confoveri, ut sciant omnes, tam homines quam Dominus, ex vestra consolatione sic nos respirare, ut abolitis inquietudinibus valeamus absolvi. Erit hoc, domine, vobis in gloriam et nobis in securitatem et pacem.

EPISTOLA LXIII (90).

Ad Gaufridum.

Ut offerantur præsentia vobis, sollicitudo nos urget amoris. Est enim amor languoris impatiens, præsentium novitate congaudens, dilationem scribendi fastidians. Noveritis igitur, quod honoris et amoris nobis a vobis exhibiti, sic nos sibi totos

attrahit magnitudo et horum recordationis tanta memoria, ut sine vobis vivere mors potius sit dicenda quam vita. Nescitis? imo scitis, scienti enim loquimur, quod floribus amicorum aspectus, cum se mutuo vident et alterutro delectantur aspectu, inedicibilis est causa lætitiæ, et tanquam oleo flammis injecto, validius animi invalescit et convalescit affectus. Proinde, quia adventum nostrum ad vos ægre ferre nullatenus dubitamus, sanctitati vestræ nos venisse Parisios præsentibus nuntiamus, et de præsentia vestra, quam valde requirimus, optata gaudia crastino die, Domino largiente, suscipere merebimur. Quæ vero fuerit dilationis causa scribendi dignum fuisset committere chartæ, nisi id ipsum ore ad os intenderemus auribus vestræ sanctitatis inferre.

EPISTOLA LXIV (91).

Ad archiepiscopum Lundensem.

Amantissimo Patri et domino, filius ejus devotus et inutilis servus, timorem pariter et amorem.

Charitatis debito perurgemur, ut pro viris, quos diuturna conversatio monasterialis attulit jugo disciplinæ, quos et honorum commendat opinio, et vitiorum deformitas minime decolorat, apud vestram clementiam sollicitudinem gerere præsumamus, ne apud Judicem æquitatis se refugii locum reperisse gloriatur iniquitas. Pro latore igitur præsentium supplicamus, qui quidem nostra commendatione non indiget, qui propriæ conscientiæ glorianter innititur testimonio, eam opinione honorum, ut ei gratiæ vestræ favor arrideat, et in oculis vestris falsitas capite contrito succumbat, et obstruatur os iniqua loquentium, quorum est studium alienare amicum a proximo. Causam ejus ad vos veniendi litteris impressisse judicarem idoneum, si eam non sciremus expressam Petri et Osuari litteris magistrorum, ut de corde suo amaritudinis injuria vestris consolationibus excludatur, quæ de non percepti laboris sui fructu protinus acrius visceribus suis infligitur.

EPISTOLA LXV (92).

Magistro Meliori cardinali.

Venerabili domino M. sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sanctorum Joannis et Pauli cardinali et apostolice sedis legato, ANDREAS, domini regis Danorum dictus cancellarius, cum sociis suis, debitam tanto domino reverentiam et amorem.

Magnum est, ut nostis, remedium tribulationis afflictorum ad experta suffragia recurrere prælatorum; quia tanto gaudent uberius de muere libertatis, quanto majora curare se sentiunt remedia pietatis. Noverit itaque sanctitas vestra, quod ab illustri rege Danorum Romam transmissi ejusdem regis domini nostri negotium auribus summi pontificis diligenter intulimus et ejusdem negotii, prout tempus dictabat, executionem domini papæ litteris

(87) Barth. et Lang. an. 1196.

(88) Lege: *Sine dubio, nostrum.*

(89) Barth. an. 1179, Lang. 1178.

(90) Barth. et Lang. an. 1195.

(91) Lang. an. 1178.

(92) Barth. et Lang. an. 1195.

exeratam accepimus inferendam vestrae sanctitatis aspectibus. Est autem domini regis negotium inter regem et reginam celebratum divortium. Verum si quaeratis, cur non per nos exemplum quod accepimus in mandatis, breviter respondemus. Roma vel ab urbe digressi Divionem usque pervenimus, sed ibi, postposita reverentia sedis apostolicæ et invocatione nominis vestri, contempto videlicet apostolicæ legationis officio, a ministris ducis Burgundiæ per septem dies sumus detenti et arctæ custodiæ mancipati. Tandem vero precibus domini Cisterciensis educti ad Claramvallem, Domino ducente, pervenimus, interposita conventionem et præstito sacramento, quod si domino regi facta displiceat nobis remissio, iterum Divionem vel ad locum alium debeamus deduci. Quia igitur, per nos, ut diximus, ad vestram præsentiam venire nequivimus, litteras domini papæ vobis transmittimus, rogantes et omnimodis supplicantes ut a domino rege veniendi ad vos et colloquendi licentiam impetretis. Super his autem, quæ nobis injuste sunt illata, cum nihil contra honorem vel pacem regis vel regni nos habere præ manibus invenerit, quid sit agendum auctoritati vestrae duximus providendum. Quod autem per talem vos salutamus et litteras domini papæ transmittimus, non est vestrae personæ contemptus sed altioris et dignioris personæ defectus.

EPISTOLA LXVI (93).

Ad episcopum Thurgotum.

Venerabili Patri et domino T. Dei gratia episcopo, frater WILLELMUS Sancti Thomæ de Paracleto, dies malos feliciter consummare.

Cum religionis et disciplinae rigor perversis malignantibus patitur detrimentum, non est, mi Pater, Ecclesiae filiis legem Dei zelantibus dissimulandum, ne dissimulatio criminis culpam gravioris accumularet ultionis. Inde est, quod vestris aspectibus præsentia confidenter offerimus, quia vos et facie novimus et in Christo vere dileximus, tum debito fidei Christianæ, tum opinionis suaviter redolentis odore. Si vero, quia scribimus præsumptionis arguimur, excusabiles nos habebit et rectitudinis zelus et fraternitatis compassio, cui humanitatis officium exhibemus. In primis igitur noveritis, Pater amande, quod de vestra promotione jucundiori gloriati sumus auditu, eo certe devotius, quo sperabamus vestris studiis Ecclesiam Dei uberiori proficere fructu. Verum illi specialiter gloriæ vestrae congaudebant, quos prius, ut nostis, susceperat paternitas vestra regendos et ad virtutum sublimia studiis honestioribus provehendos. Nihil enim aliud vobis conferebat celebritas nominis vestri, quam velle vos subditos vobis nobilitatem morum venustate præcellere et exemplo vitæ sanctioris errantibus lumen infundere. Nec aliud de transactis operibus vestris vel nostro sensu vel aliorum relatu conjicimus, quam diu vos cum eis conversatos cognovi-

(93) Barth. an. 1188. Lang. an. 1187.

(94) Lang. an. 1173. Forte erroneum, tunc enim

A mus. Sed heu, mi Pater, mutatus est color optimus (Thren. iv) et aurum devenit in scoriam. Vinea, quæ facere debuit uvas, fecit labruscas (Isai. v). Versa est cithara eorum in luctum et organum in vocem flentium (Job xxx), sicut accepimus ex aliorum relatu, quoniam priora transierunt et audita circumpositorum nares insciant. Pro crispanii crine calvitium accrevit, et pro suavi odore fetor (Isai. iiii), dum et rigor deperit ordinis et infertur calumnia sanctioribus et antiquioribus institutis, cum non liceat nisi in melius terminos commutare, quos Patres posuerunt, et servari filiis mandaverunt. Non vobis, Pater, videtur iniquitas saniorum obviare mandatis, obedire subjectos nolle præpositis et Patris nostri Augustini Regulam in irritum duci. Nempe genus est ariolandi, ut dicit Scriptura, acquiescere nolle (I Reg. xv). Quis religionis est cultus, ubi silentii censura deserit: et fabulis et vanitati vacatur. Ad libitum claustro exire, meretriculas videre et ab ipsis velle videri, atque infamare cubiculum castitatis, nonne sunt hæc arma iniquitatis? Suppressis virtutibus, libertas vitii indulgetur, et in reprehensione, si præpositus gannire præsumperit, in eum statim movetur calchinnus, contumeliæ proferuntur, comminationes durius intentantur. Detur igitur nobis licentia vobis in aure loquendi. Illud obsecro, mi Pater, quod pace vestra sit dictum. Quis, inquam, in culpa versatur, nisi dominus ipse, cujus est major inter eos auctoritas, qui fluctus intumescentes compescere potest, et enormia redigere in mensuram? At vero si potestis et tacetis, nonne consentire probamini? Proverbium notum est: Qui tacet consentit. Sed quid dicit Scriptura? Consentientes et facientes poena pari puniuntur. Et utinam, Pater, solummodo taceretis et peccatoribus cornua non darotis. Obscramus igitur, clementissime Pater, ut in defensione justitiæ religionis amatorem sicut et fuistis, vos esse probeatis et præposito utique honesto et sanctæ conversationis viro, cum defectum ordinis sibi Ecclesiae commissæ auribus vestrae sanctitatis intulerit benignum impendatis auditum. Turpe siquidem est velle videri fovere justitiam, et pati perversos subvertere disciplinam. Donet omnipotens Deus ut de cætero nullum apud vos habeant perversi refugium, sed in vobis fervere sentiant, errore sublato, rectitudinis zelum, ut si pax hominibus bonæ voluntatis (Luc. ii), malevolis autem et his, qui oderunt pacem (Psal. cxix), petra scandali et lapis offensionis (I Petr. ii).

EPISTOLA LXVII (94).

Ad dominum Lundensem archiepiscopum

Antantissimo Patri et domino, filius ejus devotus et inutilis servus, timorem pariter et amorem.

Ut beatus dicit Hieronymus: « Mendaces faciunt, ne credatur vera dicentibus. » Inde est, reverendissime Pater, quod nebula falsitatis obtenebrati, foris Absalon non adhuc erat archiepiscopus, nisi foris anticipationem sic vocatur.

indicare potuimus, ne paterni vultus forent adversum nos in deterius immutati, et esset iniquitatis nubes opposita, ne transiret oratio. Verum hoc frustra; nam *sapientia vicit malitiam* (*Eccle. vii*), et misericordia respexit in orationem humilium, et non sprevit preces eorum (*Psal. ci*), dum ad clamorem pauperum se pietas paterna continere non potuit, sed ad eorum subsidium (licet non ad plenum) se officiosam exhibuit, et facti sunt sicut consolati (*Psal. cxxv*). Hoc in operibus vestris approbamus, Pater charissime, et reputatur omni modo gloriosum, et virtutum vestrarum prærogativam obtinere meretur, quod in sublevatione pauperum Regem gloriæ Dominumque virtutum vestra pietas intuetur. Pro his igitur ipse respondeat, et vobis mercedem in futurum restituat. Cæterum, mi Pater, ad decorem domus Dei et coronam capitis vestri, ut fluminis impetus lætificet civitatem Dei (*Psal. xlv*), inductione fontium, plurimum desudamus. Sed quoniam in spe auxilii gratiæ vestræ illud incepimus, quod jam cepistis in dandis fistulis magnificentius impleri rogamus.

EPISTOLA LXVIII (95).

Ad omnes pro quodam commendando.

Cum a fidelibus sunt opera bona, quibus in mediis proficiendi infirmitas hominum sumat augmentum, ne pravorum hominum in eorum perniciem malitia detestanda consurgat, diligentius est providendum. Hujus igitur gratia rei, G. fratrem nostrum, latorem præsentium nostris litteris communicamus, ut ad omnium notitiam veniat, quod ad iter suum peragendum licentiæ vestræ libertate congaudeat. Quisquis igitur in via, quam ambulat, scandalum posuerit sive calumniam, malitiæ suæ debitam poenam sustineat. Qui vero ei exhibuerit humanitatis officium, mercedem æternam a bonorum omnium retributore percipiat.

EPISTOLA LXIX (96).

Othoniensi episcopo.

Venerabili Patri et Domino Jo. (97), Dei gratia Othoniensi episcopo, frater WILHELMUS Beati Thomæ de Paracleto, minister peccator, debitam tanto Patri reverentiam et amorem.

In scribendo notam forsitan possumus præsumptionis incurrere, si non adsit favor et benignitas acceptoris. Credimus, imo certi sumus, quod licet merita humilitatem nostram non provehant ad excellentiam vestræ majestatis, se tamen non continere poterit in his, quæ Dei sunt, et honor religionis expetit zelus justitiæ et afflictio pietatis. Absit, ut de vobis alia sentiamus quem et sanguinis nobilitas ratio, et virtutum commendat opinio! Noveritis igitur fugitivum nostrum in regione longinqua porcorum pavisse, et ingruente panis inedia et quam asportavit a nobis male vivendo dissipata substantia ad patrem rediisse et propositi sui professionisque

(95) Lang. an. 1178.

(96) Barth. an. 1198.

(97) Joanni Jani filio. Sedebat jam 1187. Fuit arduum magister.

A factæ immemorem existere velle, si in umbraculo malitiæ suæ diutius voluerit latitare. Verumtamen novit vestra nobilitas quanta benevolentia quæ atque precum instantia dominus archiepiscopus, dum Roskildis essemus, in mensa apud vos egerit, ut ei posset inveniri, idem ipse deberet ejus aspectibus præsentari. Rogamus itaque, ut tanti domini dilectionis intuitu et religionis honore et nostri gratia (si tamen apud vos alicujus momenti nos esse putatis) eum capi et domino archiepiscopo præsentari faciatis. Valet.

EPISTOLA LXX (98)

Jo. (99) subpriori de Esrom.

Amico suo charissimo Jo., subpriori de Esrom, frater WILHELMUS Beati Thomæ de Paracleto minister indignus, intimum dilectionis affectum.

Tanto securius præsentia vobis offerimus, quanto de vestra religione et integritate fidei et sincera dilectione certiores existimus. Verumtamen verus amor, ut verius nostis, in necessitatibus amicorum nunquam affectum denegat postulatis. Quod quia verum sæpius esse probavimus, a vestra charitate non petimus, quod nec naturam nec morum venustatem conferre dedeceat, et petentis faciem nullo unquam pudore perfundat. Sed ne vobis legendi tædium inferamus, negotium totum vobis explanandum præsentium latori commisimus, quod devotius executioni mandari rogamus, ut verius amorem in amicorum negotiis tepidum aut invalidum non esse sciamus. Valet.

EPISTOLA LXXI (100).

Ad dominum regem.

Ut pauper ad divitem, humilia ad sublimem, servus ad dominum liberum sortiatur accessum, non est naturæ debitum sed prærogatæ gratiæ donum. Non igitur miramur, si miramini, sed si non miramini, admiramur ita nos esse frontis attritæ, quod regiis auribus nihil aut minimum habentes in meritis veremur obstrepere. Verum, si liceat, ut veritatis assertio prodeat ad publicum, illud in adiutorium ad excusationem præsumptionis solum videmur habere remedium, quod nos in benedictionibus dulcedinis sæpius prævenit regiæ mansuetudinis blandimentum. Hoc igitur prævio, timoris amor oblitus solum gloriæ vestræ ductu securitatis aggreditur, et nos eum, utpote vestris familiarum negotiis pedetentim subsequimur cum eo supplicantes, ut ejus et nostris precibus pietatis vestræ non obturetur auditus, ne, quod absit! adversus justitiam se prævalere malitia gloriatur. Summam negotii vobis duximus breviter insinuare, ne vos tædeat pluribus inmorari.

EPISTOLA LXXII (1).

Ad abbatem de Esrom.

Quoniam, Pater amantissime, precum nostra-

(98) Barth. et Lang. an. 1178

(99) Joanni forte.

(100) Barth. et Lang. an. 1194.

(1) Barth. et Lang. an. 1178.

rum instantiam, sicut credimus, justitia comitatur, A eas ad sinum vestrae clementiae emittere minime formidamus. Petitionibus igitur nostris effectum supplicamus adesse benignum quatenus, eo percipio, de tribulatione percipiamus remedium. Noveritis autem, quod benignitas nobis exhibita nullatenus benedictione caret, sed quidquid per vos beneficii nobis accreverit, nostris est munerandum obsequiis.

EPISTOLA LXXIII (2).

Ad dominum Ebbonem.

Licet ad excellentiam vestram merita nulla nos provehant, confidimus tamen, quod in causa nostra B charitatem vestra viscera non excludant. Hoc apud omnes celebris fama divulgat, quae virtutum vestrarum ubique praeconia in odorem suavitatis enuntiat. Felix, quem in diebus malis et in tempore superborum vitae merita non accusant, sed ore laudantium virtus accrescit et opera virtutem praedicant atque commendant. Rogamus, ut nostri gratia pauperis hujus sublevarur inopia, ut, quod de vobis praedicatur, rerum effectu verum esse probemus.

EPISTOLA LXXIV (5).

Ad quemdam cardinalem.

Quia vestra benignitas in nostris negotiis se C semper officiosam exhibuit, quin vobis scribamus, manus a scriptione se continere non potuit. In primis igitur, quia nobis gratiae vestrae favor arrisit, his etiam negotiis nostris consilium vestrum adesse rogamus, quorum executio operibus nostris, quia bona sint, testimonia perhibebit. Rogamus ut precibus vos nostris adesse non alium sentiamus, quam illum, cujus ubique praeconia praedicantur. Plura vellemus, sed lateri praesentium, quae chartulae non mandantur, plenius explananda commisimus. Flagellis multis atterimur, legibusque subjicimur tyrannicis, adeoque erit de vestra pietate debitum suam imponere postulatis. Latorem praesentium vestrae pietati commendamus, tanto confidentius, quanto de sua laudabili conversatione. . . .

(4) multipliciter sumus experti. Ad id quoque praesentia vobis offerimus, ut videlicet scriptis recentioribus validius amor exaestuaret, et si quid vel inertia sive negligentia, vobis aliquando nostris D vel factis rusticitatis vel commotionis accessit, id quaesumus repararet amoris integritas, dulcedo benignitatis antiquet, experta benevolentia totum deleat et abstergat, ut ibi non dominetur iniquitas, ubi totum occupaverit sincerioris vitae suavitas. Sicut autem, oleo flammis injecto majus consurgit incendium, ita nonnunquam vires subministrat amori familiare colloquium. Proinde sicut est praetaxatum praesentia dilectioni vestrae praelibato salutationis officio, legenda transmittimus, ut quan-

tus sit amor erga vos pectore nostro conceptus, praesens pagina protestetur. Quae ergo de statu vestro proprio visu recolenda percepimus, et nunc relatu multorum apud vos celebris divulgata opinio, cordis nostri visceribus dulciter includuntur, dulcius pertractantur: eo certe dulcius, quo frequentius audiuntur. Intimo igitur cordis affectu manus ad Dominum protendentes incessanter rogamus, et ei humiliter supplicamus, ut vobis, indultis a Domino donis potioribus, gratia semper felicior au-geatur. Nostis, mi domine, quod dum successus prosperitas comitatur, timendum est, valdeque cavendum, ne mens affecta suavioribus blanditiis ad inania, quod absit! facilius prolatur. Solet enim rerum abundantia sensus hominum atque propositum immutare, si timoris Dei rigor non inflexus rerum jactantium non elaboret excludere. Sed quod tendimus, quo hujusmodi verborum excursus? Minervam instruimus? Absit! sed bonae voluntatis desiderio praevolante, precamur ne pluribus animus suffocatus deliciis velit aliquando huic saeculo conformari. Sed in omnibus operibus vestris Dei reverentiam et timorem, sicut coepistis, continue praec oculis habeatis, et vos extendere semper in anteriora nitamini. Licet enim secundioribus fortunae muneribus amatoribus.....

EPISTOLA LXXV (5).

Ad Joannem monachum.

Suo JOANNI, WILLELMUS, assequi posse, imitari C opere, quod sortitur in nomine.

Tua vero, charissime, novit dilectio, quod ubi clamor populi tumultuantis exoritur, nec honestas in moribus, nec honestas justitiae custoditur. Quia ergo in domo vestra paci discordiam, aequitati videmus nequitiam superduci, in brevi a visceribus tuae charitatis veremur excludi. Irruentibus vero malis magnum tuae praetendens specimen probitatis seu innocentiae gradu permanere decreveris. Non est autem virtutis insigne praetendere, nemini velle nocere, cum te nullus impugnat, sed omnibus velle prodesse. At illud elegantissimum est in homine, et saepius cogitandum, ab hostibus impugnari, et impugnantibus laesionem nolle, cum possis, inferre. Nec amor sinceritatis est conscius, qui sola felicitate rerum arridet, sed nebula adversitatis obducitur. O fallax! O infelix et instabilis temporum cursus! O infideles hominum mentes, in quibus vel rara vel nulla fidei constantia reperitur. Sed quid dicam? nisi quod cum tempore transit amor: Unus ex pluribus exclamat poeta (6) :

*Dives si fueris, multos numerabis amicos;
Tempora si fuerint nubila, solus eris.*

Absit autem ut te in eorum sorte censerem vellemus, in quibus nulla fidei constantia reperitur!

(2) Lang. an. 1185.

(3) Bart. an. 1197

(4) Fragmentum forte epistolae ad cancellarium Andream Sunonis.

(5) Barth. an. 1192.

(6) Ovidius l. 1, *Trist.* viii, v. 5; et ubi sic notatus: *D nec eris felix.*

EPISTOLA LXXVI.

Ad fratrem Stephanum monachum

Licet in rebus nostris a quibusdam vestrum injuriam patiamur, tui tamen gratam memoriam totis visceribus dulciter amplexamur. Est enim in amore lex posita, quam qui transgreditur, etsi amicus dicitur, non tamen amare convincitur. Vis enim nosse? ubi est animarum firma connexio, haud dubium quin et ibi Spiritus sancti communio. Quod si verum est, imo, quia verum est, sic veri amatores fœdere pari junguntur, ut nulla disjunctionis detrimenta in amoris terminos irrupere patiantur. Sic ergo necessario concludimus argumento, quod a nobis nullo disjungi poteris necessitatis aut adversitatis articulo. Bonum est igitur nos hic esse atque suave. Cui tamen bono non communicat alienus, nec enim potest animalis, siquidem non percipit ea, quæ Dei sunt. Ut vero superiora tangamus, sic tua præsentia gratulamur, ut esse nostrum sine tuo vel nullum vel minimum reputemus. Quod igitur dissimiliter sentias nullatenus arbitramur. De similibus enim idem judicium. Cæterum olerum semina et herbarum diversarum atque radicum et arborum surculos tuæ nobis prudentiæ providere relinquimus. In amici autem necessariis vera dilectio nunquam torporis ignaviam sentit, sed se totam officiosam exponit postulatis obsequiis. Valet.

EPISTOLA LXXVII.

Ad fratrem Bernardum de Vivenis (7)

Ubi creditur amoris inesse remedium, dignum est, ut tribulatus amicus debitum experiatu compassionis. Inde est, quod ad præsidium vestræ dilectionis confidenter confugimus, qui pro defensione justitiæ tribulationum angustias sustinemus. Licet autem arctæ custodiæ vinculis obligati fuerimus, amor tamen inter nos libere militans non fuit, sicut nec debuit, alligatus. Itaque repulsæ nescius impatiensque moræ ad vestros volat festinus aspectus, ut quantus sit inter nos probetur affectus. Confidimus, imo certi sumus, quod a nobis emissus, a vobis jucundioribus excipietur amplexibus, et ea, quibus innititur, quibusque, mediante justitia, famulatur, sanctitatis vestræ beata merita prosequantur. Absit enim, ut necessitatis tempore amor a charitatis visceribus excludatur, qui de gratiæ vestræ plenitudine gloriatur! Nostis, domine, quod et nos vobiscum agnovimus, in matrimonio contrahendo inter regem et reginam, quam pravo et miserabili consilio dimisisse probatur, plurimum nos laboris et sollicitudinis expendisse, quod nobis cecis et ad gloriam, si non adversus justitiam contigisset prævaluisse malitiam. Confidenter autem malitiam nominamus, per quam ecclesiastica sacramenta leduntur, et exemplum populo similia autentandi conferetur. Heu quis de tali facto non doleat? quis non ingemiscat? quis non defleat felicia regis

A primordia in insaniam esse mutata? *Etsi necesse est juxta Domini vocem; ut veniant scandala (Matth. xviii)*, non tamen est dulce neque suave sed in amaritudine tolerantur exorta. Proinde a domino et illustri rege Danorum ad apostolicam sedem sumus emissi, (qui nos et diligit et veneratur in Domino) ut nostro relatu innotesceret summo pontifici regis actio minus idonea et sacris legibus exhorrenda. Idem igitur pontifex, ultra quam dici possit, ira et admiratione permotus, et prædicti regis Danorum precibus inclinatus, domino regi scribere dignum duxit, quem paterne et satis humiliter exhortatur, ut reginam revocet ad gratiam suam, et ei ut decet, affectum exhibeat maritalem. Supplicamus igitur et nos, ut quia rex idem consiliis vestris innititur ad idem opus complendum vestræ partes accedant, ut malis actionibus jucundiora et meliora munere divino succedant.

EPISTOLA LXXVIII (3).

Ad quemdam infirmum.

Quoniam, ut beatus dicit Gregorius (8), minus feriunt jacula, quæ prævidentur: licet multis tribulationum aculeis coarctemur, nunquam tamen de Dei misericordia desperare debemus. Humana itaque providentia sic debet consulere suæ virtutis potentiam, ut fidei Christianæ semper obineat firmitatem. Virtus siquidem fidei citius exarescit, nisi semper agatur operibus bonis et sacris proficiat institutis. Dicit enim apostolus: *Fides sine operibus mortua est (Jac. ii)*. Dum igitur tempus habemus, ut dicit Apostolus, *bonum operemur ad omnes (Gal. vi)*. Noveris autem quod ad nos usque pervenerit relatione multorum, te tantam suscepisse molestiam, ut nulla te ratio valeat ad aliud inclinare, ut vel saltem ad modicum valeas percipere de tribulatione salutare remedium. Hæc autem in Christiano nec admittit ratio, nec ullo debet fulciri præsidio, cum eum magis debeant cœlestia comitari, quam terrenis debeat inihiare profectibus et mundialibus illecebris delectari. Verum si præmissa diligenter attenderes, ut videlicet mala venientia prævideres, tecum mitius ageretur, nec cor tuum in tantam demerentiam verteretur. Resume, quæsumus, iterum post tot tribulationum aculeos Christiani pectoris vires, ne funditus barathrum desperationis incurras et *fiant novissima tua pejora prioribus (Luc. xi)*. Si multa amisisti, gratias age quod eis careas, quibus habitis multum tibi oneris incumbibat, et sensum tuum totum declinabas in terram, et cœlestibus intendere contemnebas. Hæc tibi, charissime, amoris causa prælibare curavimus, quatenus in nobis amorem erga te conceptum agnosceres non teporem, et amoris monitis suspenderemus a dolore. Si nos audieris, non inutiliter nos laborasse cognosces, si non et hic doloribus frustra contabesces, et mortis, quod absit! æternæ dispendia non evades.

(7) Barth. an. 1190.

(8) Fortè circa 1194, Barth. an. 1195. Hæc epistola forte debet esse septima hujus libri secundi *Jacob ad Romanos* adnotationem scriptam J. Grammii.

(9) Non possum invenire huic locum.

EPISTOLA LXXIX (10).

Ad dominum papam in persona regis Danorum.

Reverendissimo Patri et domino CÆLESTINO Dei gratia summo pontifici, KANUTUS rex Danorum sic Ecclesiam sibi commissam, justitia mediante, disponere, ut ab auctore omnium valeat æternam retributionem recipere.

De his, quæ de gloria vestra celebris divulgat opinio, Pater amantissime, quanto piæ devotionis delectamur affectu, nec litterarum apicibus, nec exprimere valemus nostri sermonis excursu: quis enim non gratanter accipiat, paternitatem vestram regibus atque principibus præsidere, apud quam, ut aiunt, se locum conqueritur malitia non habere, justitiam vero tribulationum oppressionibus non deesse. Ex hoc, Pater, in amplius gloriæ vestræ splendor accrescet, ut de sacris actibus vestris celebris opinio divulgata per orbem suavitatis odorem ubique diffundat. Si sic ludat in rebus humanis divina providentia, ut in diebus nostris malitiæ virtus cærvata succumbat, justitiæ zelus emergat et judiciis faciendis non desit veritas enormia redigens in mensuram. Nostis, Pater (scienti enim loquimur), patrem nostrum quoad viveret, vestris amicitii innotatum fuisse, qui vestris studiis regnum nostrum super augmentum honoris et gloriæ suscepisse confidimus, et nos non disparibus studiis regnum nostrum a vestra pietate foveri, nec aliquo rerum eventu a visceribus vestræ paternitatis excludi. Cæterum ad vestram non dubitamus pervenisse notitiam, regem Francorum Philippum sibi in conjugium nostram expelisse sororem, et ei secunda Dei legem et institutionem ecclesiasticam fuisse conjunctam, et regali diademate coronatam, dote disposita, et multorum fide et sacramentis firmata. Verum, quoniam inimicus bonis operibus insidiatur, ut pereant, surrexerunt quidam veritatis inimici, qui dicerent inter illam, quæ præcessit reginam et nostram sororem affinitatis lineam interesse, et super hoc execranda sacramenta dedisse. Videant illi, qui legerint, nos in periculum animæ nostræ et nobiscum tota Danorum Ecclesia protestatur, illos incaute jurasse, ut vobis patebit, in aspectu præsentis instrumento. Explicamus igitur, ut super hoc factum sollicitudo vestræ paternitatis invigilet, et quod se nequiter egisse falsitas gloriatur, veritatis et justitiæ mediante judicio reprobetur, et in irritum deducatur: ne vobis in opprobrium, et Ecclesiæ, quæ sine macula constat et ruga (Ephes. v), tale quid veniat in exemplum. Vestris, Pater, meritis et laudibus ascribetur, si tam detestandum scelus de medio propulsetur.

EPISTOLA LXXX.

In persona domini Lundensis (11).

Sciles apostolica, quanto longius a nobis semota videtur, tanto frequentius, irruentibus malis, multis

(10) Barth. an. 1191.

(11) Multos annos post 1177; Barth. an. 1199.

(12) Non exstat in indiculo.

A afflictis injuriis, sanctissime Pater, consilium et auxilium a vestra gratia expetere perurgemur. Experti siquidem gratia præteritorum confert nobis fiduciam futurorum. Notitiam itaque, Pater, vestram credimus, imo scimus non excessisse a prædecessoribus vestris et gratia vestra donatos honore in privilegiis sedis apostolicæ in regno Daciæ atque Sueciæ, et Ecclesiam nostram ab antiquo ejusdem Sueciæ primatiam obtinere. Verum, quia populus illius regni minus est obsequiis divinis subjectus, nobis honor debitus vix aut nunquam impenditur. Inde est quod archiepiscopus et ipsius suffraganei convenite negligunt, et nonnunquam edictis regalibus se detineri in excusationem ad nostram citationem prætendunt. Si qua igitur ibi aliquando fuerint corrigenda, noverit sanctitas vestra quod omnia permanent impunita, cum et nobis ea denegatur corrigendi libertas. Paternitatem itaque vestram super hoc dignum duximus consulendam, rogantes ut, ab hoc quod citationes nostras devitant, severitatis apostolicæ rigorem sentiant, ne tale quid ulterius attentare præsumant.

EPISTOLA LXXXI (12)

Ad abbatem Sanctæ Genovesæ (13).

Eicet non ferreis sed aetæ custodiæ vinculis detenti fuerimus, non tamen, Domino juvante, destituimur, quia pro justitia fortiter decertamus, non solum alligari parati, sed amore justitiæ gladis colla submittere. Novimus enim qui dixerit: *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam (Matth. v)*. Quæ sit causa patiendi, non imprimi litteris dignum duximus, quia legem divinam eam mentibus vestris impressisse non ambigimus. Unde est, quod vestris precibus est obtinendum a Domino, ut videlicet regiæ celsitudinis adjectam justitiam, a cujus tramite pravorum hominum consiliis turpiter deviauit, duritiam emolliat; vel Romanæ Ecclesiæ, quod necdum fecit, nec volumus fieri, ut decet, justitiæ rigor emineat, ut sciat omnis populus esse sacerdotem in Israel ad faciendum judicium et justitiam in terra. Nec notitiam vestram aliud volumus sapere, quam si gladis persecutionum subdamur, non tamen deerunt, qui condoleant super contritionem Joseph, qui genua sua non incurvabunt ante Baal, nec cessabunt, nec fatigabuntur ire et redire ad summum pontificem, ut eum sollicitent ut præcidatur de medio consilium Achitofel et regnet dominus David in Jerusalem.

EPISTOLA LXXXII (14)

Ad abbatem Sanctæ Genovesæ.

Auribus nostris, Pater amantissime, celebris fama nuper insonuit, quod videlicet pastor omnium super familiam suam vos pastorem instituit. Felix illa dies et omni gaudio recolenda, qua lumen quod latebat in tenebris, ut omnibus qui in domo sunt luceret, Dominus super candlebrum exaltavit, ut

(13) Barth. an. 1191.

(14) Barth. an. 1195.

ordini rigor accedat et moribus disciplina. A Domino factum est istud, et est mirabile, imo suave atque laudabile, in oculis nostris (Psal. cxvii). In hoc etiam virginis nostræ virtus innotuit, ut quem nulla morum deformitas decolorat, suæ familiæ præsideret, et ut domino Stephano felicitis memoriæ viro (15) et omni laude recolendo legitimus hæres, Domino disponente, succederet, qui vitiis imperaret et conversatione laudabili virtutes virtutibus cumularet. Hoc, inquam, obtinuit puritas virginialis, ut moribus et melioribus imo nobilioribus institutis ecclesia sua virtutum studiis cæteris ecclesiis præmereret, et errantibus gressibus dissipatis, minusque religiose degentibus, normam de cætero honestius conversandi præfigeret. Hoc est, mi Pater et domine, quod de vobis desideramus audire, ut enormia in mensuram vestris studiis redigantur: ut divinis aspectibus nihil occurrat, per quod gloriæ Dominus offendatur. Non minimum est, Pater, onus, cui suppositis humeros, quia, ut beatus dicit Gregorius (16): « Ars artium est regimen animarum. » Qui autem animabus curandis medici gerere debet officium, et in manibus cauterium habere debet et unctum, ut videlicet et pungat, et urat et ungat dissolutos. Paternæ tamen digna increpatione percellant dulcedinis præveniri, quoniam dies mali sunt. Quod si quis inveniatur, cui talis gratia conferatur, ut melius nostis, non naturæ famulatur hoc donum sed gratiæ, quam non homo vel angelus inspirat, sed gra-

tiarum distributor Deus et omnium benedictionum infusor. Quod autem apud vos alicujus credimur esse momenti, ille vobis retribuatur gratiam pro gratia, qui omnibus abundanter tribuit, et nulli impropert. Nos vero, si se vel locus aut tempus offerret, nostris esset numerandum obsequiis, quidquid auditu percepimus in nostra dilectione vestro favore et affectu paterno transfusum amoris et gratiæ. Cæterum, mi Pater, nobis vestris litteris significastis filium Henrici sex oras argenti pro patris hæreditate, quam possidet, nobis transmittere velle, nec erga nos eum in pluribus obligari. Rogamus igitur paternam sollicitudinem vestram, ut, quod confitetur, per latorem præsentium fratribus nostris transmittatur. Vivat et valeat sanctitas vestra in Christo Jesu.

Post epistolam LXXXII exstat in Apographo Magno anno I fragmentum sequens epistolæ: Ad dogminum Canutum regem Danorum:

Illustri regi Danorum CANUTO, Dei gratia regi Danorum, WILHELMUS servus servorum Christi in Paraclyto, ita terreni regni dispensare administrationem, ut coronam mereatur percipere sempiternam.

Ut auditorio regalis excellentiæ præsentia conferamus, charitatis debito perurgemur, et charissimi nostri, imo vestri potius latoris præsentiam H. nos impellit abcessus.

(15) Stephanus mortuus non erat, sed episcopus Tornacensis factus.

(16) Vide supra

GENEALOGIA REGUM DANORUM.

(Script. Rer. Dan., VI, 154.)

MONITUM.

Genuino hoc et simplici titulo libellum nomino, quem Henricus Ernstius, qui eundem olim an. 1646 Boræ in-8° edidit, ita inscripsit: *Regum aliquot Daniæ Genealogia et Series Anonymi*. Hanc editionem verbotenus iteratam, resecata solum epistola nuncupatoria, *Reliquiis suis Manuscriptorum*, tom. IX, p. 591-650, illustr. Ludewigius inseruit. Non solum in prima libri facie Ernstius indicat, unde vetus hoc scriptum nactus fuerit, scil. *ex veteri codice ms. Chronici cujusdam Ecclesiæ Laudunensis, quod desinit in anno Christi 1218*, verum etiam, in præmissa epistola, clarissimi viri Andræ du Chesne, regis Galliæ geographi, benevolæ concessionis idem acceptum refert, talem simul, quid de scriptore anonymo sentiat, rationem reddens: *De Auctore licet mihi nihil constet, suspicor tamen, propter controversiam, quæ Canuto VI, Waldemari I filio, fuit cum Philippo Augusto Gallorum rege, de matrimonio, quod Philippus cum Canuti sorore Ingeborga inierat, solvendo, hunc libellum ab eo fuisse conscriptum. Hoc enim agere videtur Anonymus, ut in Canuti sororis Ingeborgæ originem inquirat, quæ causa fuit, quod in serie hac regum Daniæ Magnum Olaf Norvagiæ regis filium, et alios Daniæ reges, ne quidem nominaverit, Canutum vero ducem, Ingeborgæ avum, regum catalogo inseruerit. Quam multa autem hic auctor in Historia nostra ignoravit, quamque a vero sæpe recesserit, suo loco in notis indicatum est. Hactenus Ernstius, qui recte suspicatur, libellum propter controversiam de matrimonio Philippum inter et Ingeburgem exortam fuisse conscriptum. Hinc constat, eundem potius *Deductionis Genealogicæ*, quam *Seriei regum*, titulum meruisse. Quod si autem Ernstius Hvitteldium modo attentius legisset, auctorem quoque facile scire potuisset; illustris enim ille historicus, de re optime instructus, narrat nobis, Canutum regem, eam ob controversiam, Romam et in Galliam misisse Andream Sunonis cancellarium suum et Willelmum abbatem Klætholtensem, horumque posteriorem conscripsisse Libellum de vera Ingeburgis Genealogia, falsæ illi et ineptæ a Gallis de consanguinitate Philippi et Ingeburgis Ungarica et Flandrica contextæ Genealo-*